

דוח פעילות לשנת העבודה 2010

הפרקליטות הצבאית

תוכן עניינים

3	דברי פתיחה
9	התביעה הצבאית
16	הסנגוריה הצבאית
26	מחלקת הדין הבין-לאומי
33	היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
42	מחלקת הייעוץ והחקיקה
55	בית הספר למשפט צבאי
61	מדור האינטרנט, הפניות והמידע
65	ענף הארגון וכוח האדם
67	תחום המחשוב
68	נספחים

דברי פתיחה

עם סיום שנת העבודה 2010, גאה הפרקליטות הצבאית להציג, כמדי שנה, דו"ח מסכם המפרט את עיקרי עבודת היחידה ופועלה במהלך השנה החולפת.

את מלוא היריעה של התיקים, הסוגיות, הלבטים, האתגרים וההישגים שהיו במהלך השנה, לא נוכל כמובן להקיף בדו"ח זה, אך ננסה, כבכל שנה, לכלול בדו"ח מעט המלמד על המרובה, ולהצביע על העיקר ועל המרכזי.

שנת 2010 הייתה שנה רצופה וגדושה באירועים משמעותיים, למדינת ישראל ולצה"ל, בהם התחדדה מרכזיות תרומתה של הפרקליטות הצבאית לקידום האינטרסים של המדינה וצה"ל.

לאורך השנים ניתן לזהות כיצד החזיתות הנלוות לחזיתות הצבאית והמדינית "הקלאסיות", תופסות מקום וחיבות גוברים והולכים. במהלך השנה האחרונה היינו עדים להתחדדות מקומם המרכזי של הכלים המשפטיים במערכה זו, עד כי ניתן לכנות מערכה זו, בין השאר, כמערכה משפטית לכל דבר ועניין (ויש המכנים אותה אף לוחמה משפטית ממש).

הכלים המשפטיים אינם באים רק בשירותם של אלה המבקשים את רעתה של מדינת ישראל, אלא משמשים גם כחלק מההגנה של מדינת ישראל ושל צה"ל אל מול "מתקפה" משפטית זו. במסגרת מערכה זו, הציגה מדינת ישראל לראווה מגוון רחב מאוד מתחומי העשייה של הפרקליטות הצבאית, במטרה להוכיח את שמירתה על כללי המשפט הבין-לאומי במהלך הפעלת כוח ועל היותה מדינה הדוגלת בשלטון החוק.

זאת, החל מההזרקות הניתנות לחיילים ולמפקדים באשר לכללים המשפטיים החלים ביחס למכלול המצבים שהם נדרשים להתמודד עימם, המשך בייעוץ המשפטי השוטף הניתן לגורמי צה"ל ביחס לפעילויות שגרה וחירום כאחד, וכלה בצעדים הננקטים לאכיפת הדין בדגש לאופן

בדיקתן של טענות להפרות חוק במהלך פעילות כוחות צה"ל והטיפול במקרים בהם התגלו הפרות מעין אלה.

הדברים באו לידי ביטוי הן במסגרת המשך ההתמודדות עם הטענות שנטענו נגד מדינת ישראל בעקבות מבצע "עופרת יצוקה" (בדגש לדו"ח משלחת הבדיקה של האו"ם לעימות בעזה מטעם מועצת זכויות האדם, בראשות השופט גולדסטון והוועדה שמונתה בהמשך לה, בראשות המלומד כריסטיאן טומושאט) והן במענים שנמסרו לטענות ביחס הטלת הסגר הימי על רצועת עזה ואופן אכיפתו במהלך המבצע למניעת כניסת המשט הטורקי ב-31 במאי 2010 (במיוחד הדברים אמורים ביחס לוועדה הציבורית שמונתה לבדוק את האירוע, בראשות השופט בדימוס טירקל).

כפי שצינתי בראשית הדברים, היקף העשייה ואיכותה, ביחידות השונות של הפרקליטות הצבאית, היה מרשים וראוי לציון. משכך, אסתפק באזכורם, בקליפת האגוז בלבד, של חלק מהעיסוקים המרכזיים במהלך שנת העבודה 2010.

היועץ המשפטי לאזור יהודה והשומרון (איו"ש) וקציניו, המשיכו ללוות את כלל ההיבטים המשפטיים של פעילות כוחות צה"ל וגורמי הביטחון באזור - הן בפן המבצעי-לחימתי, הן בפן ההומניטארי, והן בפן האזרחי. במהלך השנה החולפת, טופלו מאות עתירות לבג"ץ ולבתי המשפט לעניינים מנהליים, תביעות אזרחיות והליכים משפטיים נוספים בנושאי הטיפול של היחידה.

עיסוק מרכזי בפעילות יחידת יועמ"ש איו"ש במהלך מרבית שנת העבודה הנוכחית, היה היישום של החלטת הקבינט המדיני-ביטחוני מסוף השנה שעברה בדבר התליית הבנייה באיו"ש. עיסוק זה עורר סוגיות משפטיות חדשות ומורכבות. עיסוק נוסף שתפס משקל רב השנה, היה ההתמודדות עם תשתיות הטרור "האזרחיות" באיו"ש, בדרג על החרמת כספי טרור ונכסי טרור.

מחלקת הייעוץ והחקיקה (יעח"ק) של הפרקליטות הצבאית, המשיכה להרחיב ולהעמיק את הייעוץ המשפטי לכלל יחידות צה"ל, בתחומים המנהליים, החוקתיים, האזרחיים, הכלכליים, החוזיים ועוד. קציני המחלקה ליוו את הפעילות הצבאית השוטפת על כל גווניה, תוך חתירה

לשמירה על אינטרסים של צה"ל וזכויות משרתיו במסגרת עבודות מטה מרכזיות שקודמו בתוך צה"ל ומחוצה לו, ליווי הצעות חקיקה ועוד.

בתחילת השנה נכנס לתוקפו חוק שירות הקבע בצבא ההגנה לישראל (הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע), התש"ע-2010, אשר היה תוצר של עבודת מטה ארוכת שנים. החוק הביא עימו שינוי משמעותי בעניין זכויותיהם הדיוניות של משרתי הקבע, בדגש לנגישותם לערכאות בהשגות על החלטות רשויות הצבא בעניין זכויותיהם. בהתאם, הוקמה ערכאה דיונית חדשה - ועדת ערר - אשר הוסמכה לדון בהשגות משרתי הקבע ביחס להחלטות בעניין זכויותיהם הכלכליות. ההליכים בוועדת הערר מטופלים על-ידי קציני תחום חדש שהוקם במחלקה לצורך כך. מאז כניסת החוק לתוקפו הוגשו לוועדת הערר מעל 30 עררים בנושאים מגוונים, ובהם שחרור מצה"ל, זכויות שכר וזכויות אחרות, מועד פרישה משירות ועוד.

מחלקת הדין הבין-לאומי (דבל"א) המשיכה לפעול אף השנה, להטמעת עקרונות המשפט הבין-לאומי בפעילות המבצעית השוטפת ובתהליך התכנון האופרטיבי של צה"ל. בנוסף, כשנושא הטיפול בתופעת ההסתננות מהגבול עם מצרים תופס מקום גדל והולך, ככל שהתופעה זוכה לעדיפות גוברת בסדר היום הלאומי. לצד זאת, המשיכו קציני המחלקה לפעול לקידום ההבנה בארץ ובעולם של העמדות המשפטיות של מדינת ישראל וצה"ל ביחס לאופן יישום דיני הלחימה במציאות של לחימה א-סימטרית.

לבד מהעיסוק המרובה בהתמודדות עם דו"חות הוועדות שמונו על-ידי מועצת זכויות האדם בעקבות מבצע "עופרת יצוקה", כמו גם הוועדות הבוחנות את האירוע הימי מה-31 במאי 2010, השתלבו קציני המחלקה, במאמצי מדינת ישראל להתמודד עם העלייה המשמעותית בניסיונות ליזום הליכים פליליים נגד בכירים ישראלים ברחבי העולם, מכוח עקרון "הסמכות האוניברסאלית".

במהלך השנה הושקעו מאמצים רבים, בהובלת המחלקה ובית הספר למשפט צבאי, לביסוסו והכשרתו של **מערך הייעוץ האופרטיבי**, באמצעות השתתפות בתרגילים, עריכת הכשרות וימי עיון, לרבות קורס ייעודי בן שבוע למערך, אשר כלל תרגילים והדמיות.

קציני **בית הספר למשפט צבאי**, נטלו חלק מרכזי בפעילות להטמעת דיני הלחימה בצה"ל, באמצעות העברת הדרכות בדיני לחימה, אשר זוכות לדריסת רגל משמעותית במרבית

ההכשרות לפיקוד המערך הלוחם בצה"ל, ובאמצעות השתלבות במנהלת התרגילים והטמעת תרחישים בעלי היבטים משפטיים בתרגילים הנערכים בצה"ל.

בית הספר ממשיך להרחיב את פעילותו הנמרצת, והפיץ מידע משפטי ברחבי צה"ל באמצעות הדרכות ומידעונים. גם בתחום **הדין המשמעתי** חלה עלייה במספר המפקדים אשר עוברים הכשרות ובמספר הפניות לקבלת ייעוץ במדור, דבר המתבטא בשימוש אפקטיבי יותר בכלי פיקודי זה (כנלמד מהירידה המשמעותית באחוז ההליכים בהם נדרש סגן הפרקליט הצבאי הראשי להתערב).

הסנגוריה הצבאית המשיכה אף השנה לפעול, ללא לאות, לייצוגם של חיילי צה"ל וקציניו, במקצועיות, בנחישות ומתוך עצמאות מלאה.

במקביל לייצוגם של חיילים בהליכים פרטניים, פועלת הסנגוריה להגדלת המודעות בקרב חיילי צה"ל ומפקדיו לזכויות החיילים בחקירה ובמשפט ולקידומן של יוזמות מערכתיות שונות, במטרה להבטיח את השמירה על זכויות נחקרים ונאשמים. בין יוזמות אלה ניתן למנות את הפניה לשר הביטחון להורות על יישום הוראות החוק בדבר תיעוד חזותי של חקירות גם בצה"ל, הפניה להסדרת נושא חקירת תלונות בעניינם של שוטרים צבאיים ועוד.

כבשנים קודמות, גם השנה עסקה **התביעה הצבאית** באלפי תיקים, בהם תיקים מורכבים וסבוכים, שהחלטות שהתקבלו בהם גררו הדים ציבוריים ממשיים. למרות שיש להצטער על המספר הגבוה של התיקים הפליליים המוגשים נגד חיילי צה"ל, בהחלט ניתן לברך על הטיפול המשפטי המקצועי והאיכותי שנעשה בתיקים הרבים.

השנה נדרשו תשומות ניכרות לצורך הליווי והטיפול בחקירות שנוהלו לבדיקת טענות לביצוען של עבירות במהלך פעילות מבצעית, בדגש על מבצע "עופרת יצוקה". בנוסף, ניתן לציין מספר מגמות בולטות במהלך השנה האחרונה.

כך למשל, במהלך השנה האחרונה חלה עליה במספר התיקים שטופלו על-ידי התביעה הצבאית שעניינם עבירות חמורות, בדגש לעבירות הוצאת נשק, אשר התאפיינו השנה בגניבות רחבות היקף ובעליה בתחכום שיטת ביצוע הגניבה. הדבר בא לידי ביטוי גם בהחמרה ברמות הענישה שהוטלו בגין תיקים מסוג זה.

בנוסף, מתוך החלטה ליתן דגש לטיפול ולאכיפה בתחומים מסוימים, גדל מספר כתבי האישום שהוגשו השנה בגין תאונות דרכים ובעניינם של משתמטים משירות.

במסגרת התביעה, בלטה בפעילות **פרקליטות אזור יהודה והשומרון** עליה ברמת המורכבות המשפטית בתיקים, וכן עלייה במספרן של העתירות לבית המשפט הגבוה לצדק בנוגע להליכים פליליים שנידונו באזור.

השנה עלה בידינו לקדם רפורמה חשובה בתחום אכיפת החוק והמשפט הפלילי בצה"ל, עליה אנו עמלים זה שנים מספר, ואשר נועדה לגשר, עד כמה שניתן, בין הפערים בין תוצאות הלוואי של הליכים פליליים בפני בתי הדין הצבאיים לבין תוצאותיהם של הליכים דומים בפני בתי משפט אזרחיים, תוך מתן מענה לצרכים המיוחדים של מערכת האכיפה הצבאית. אני תקווה שבשנה הקרובה ייכנס לתוקף תיקון החקיקה שגובש במסגרת זו, בו יהיה כדי להקל באופן משמעותי עם מרבית החיילים המורשעים בבתי הדין הצבאיים.

כחלק מהשינוי הארגוני שהיחידה עברה בשנים האחרונות, המתבטא בחיזוק התרבות הארגונית ביחידה, קיימנו במהלך השנה **סדנה** לבחינת היבטים שונים של השינוי הארגוני שיושם לפני כשלוש שנים ולזיהוי אתגרים וסוגיות נוספים העומדים לפתחנו, בדגש על מסלולי השירות ביחידה וכיווני התפתחותה.

העיסוק בנושא מצוי בראשיתו וקיימת חשיבות רבה להמשך התהליך שהחל בסדנה. סגן הפצ"ר ימשיך להוביל תהליך זה בהתאם לאבני הדרך שסוכמו.

תודות לפעילות מדור האינטרנט, הפניות והמידע, השנה הושקע לא מעט בפיתוח וחיזוק **אתר האינטרנט האזרחי** של הפרקליטות הצבאית, שכתובתו: www.law.idf.il. באתר תכנים מגוונים ועדכניים ומומלץ לגלוש ולעיין בו.

אנו רואים חשיבות מרכזית בפרקליטות הצבאית בפיתוח רוח היחידה ובשימור מורשתה. בבחינת **דע מאיפה באת ולאן אתה הולך**. השנה קיימנו אירוע מורשת, במסגרתו התקיים מפגש של פצ"רים וסגני פצ"רים לדורותיהם, וערב מרגש שהוקדש לזכרו של הפצ"ר השביעי, תא"ל צבי ענבר ז"ל. בעיניי, אין מתאים מכך שבערב המורשת התייחסנו לצביקה ז"ל, שכן במובנים רבים היה הוא נושא הדגל בעיסוק בהיסטוריה של הפרקליטות הצבאית, במורשת שלה ובערכיה. הספר שכתב צביקה ז"ל - "מאזניים וחרב" - הוא הניסיון המשמעותי ביותר להתמקד בתקופה בתולדות הפרקליטות הצבאית, לתעד אותה, לנתח ולהצביע על הדילמות

והאתגרים שהיחידה התמודדה איתם וחיבוטי הנפש שעוררו סוגיות שבאו לפתחה, להכרעת אנשיה. דילמות ואתגרים דומים לאלו אותם אנו חווים גם בימים אלה.

בנוסף, קיימנו במהלך השנה אירועים לכבוד פרישתם של קצינים בכירים שפרשו בשנים האחרונות מהפרקליטות הצבאית, ובראשם סגן הפצ"ר הקודם, אל"ם דני עפרוני.

מי שנטלו חלק מרכזי בארגון אירועים אלה, ובלעדיהם לא ניתן היה לבצע את הפעילויות הענפות שנעשו במהלך השנה, הם קציני וחיילי ענף ארגון וכוח אדם, וכן תחום מחשוב, אשר המשיכו לתמוך את עבודתה המשפטית של הפרקליטות הצבאית ותרמו לעבודתה היעילה והמקצועית של היחידה. לאור מגמה כלל-צה"לית של ירידה מסויימת במספר המתגייסים למסלול העתודה האקדמאית בשנים האחרונות, נעשו במהלך השנה מאמצים רבים במטרה להגדיל את מספר העתודאים במסלול העתודה במקצוע המשפטים. השנה, בהובלת ענף ארגון וכוח אדם ובית הספר למשפט צבאי, ערכנו כנסים ופעילויות לעידוד מועמדים לשירות ביטחון להצטרף למסלול העתודה במשפטים ולשימור הקשר עם העתודאים שהצטרפו למסלול בכל מהלך לימודיהם ועד לחזרתם לשירות. מאמצים אלה נשאו פרי, והיינו עדים לעלייה של ממש בהרשמה למסלול העתודה במשפטים - מגמה שאנו נמשיך במאמצים לשמרה ולחזקה.

בשנת 2011 עומדים בפני מדינת ישראל וצה"ל אתגרים רבים ומגוונים, בחזיתות שונות, ובכלל זה בחזית המשפטית. אתגרים אלו אינם מרפים את ידינו ואנו, כחלק מצה"ל, נידרש כולנו לתרום את חלקנו ולהירתם למשימות השונות, המצויות לפתחנו. אני סמוך ובטוח שגם השנה נעמוד בכך באופן מיטבי, נעניק לצה"ל שירות משפטי מקצועי ואיכותי, מתוך עצמאות שיקול הדעת ונסייע בחיזוק ביטחונה וחוסנה של ישראל.

בה בעת, נמשיך גם השנה את הבדיקה העצמית, את יישום מסקנות התהליך הארגוני שעברה היחידה, ואת הלמידה המתמדת, את טיפוח רוח היחידה והאווירה המשפחתית השורה בה, ברוח ערכי היחידה והמורשת שלה.

בכבוד רב,

אלוף מנדלבלית, אביחי
הפרקליט הצבאי הראשי

התביעה הצבאית

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

- א. במהלך שנת 2010 הוסיפה הפרקליטות לעניינים מבצעיים לטפל בתוצאות מבצע "עופרת יצוקה", אשר בעקבותיו התקבלו כ- 450 תלונות, העוסקות באירועים שהתרחשו במהלכו. בעקבות תלונות אלו, נפתחו נכון למועד עריכת דו"ח זה 52 חקירות מצ"ח לבדיקת ביצוע עבירות שבוצעו, לכאורה, במהלך פעילות מבצעית. עיקרן של החקירות נוהל ע"י צוות חקירה מיוחד ולווה ע"י הפרקליטות. עד כה, הוגשו בגין אירועי "עופרת יצוקה" שלושה כתבי אישום נגד ארבעה חיילים. בחלק מהמקרים הוחלט על נקיטת הליכים משמעותיים ופיקודיים.
- ב. עליה בחומרת התיקים - בשנת 2010 חלה עליה משמעותית בחומרת התיקים אשר טופלו על ידי התביעה הצבאית. דוגמאות לעבירות בהן חלה החמרה הינן עבירות הוצאת נשק, אשר התאפיינו בגניבות רחבות היקף ובתחכום שיטת ביצוע הגניבה, וכן עבירות אלימות, אשר אופיינו באלימות קשה מבשנים קודמות. החמרה זו באה לידי ביטוי גם ברמות הענישה שהוטלו בגין עבירות מסוג זה.
- ג. עתירות לגילוי ראיה ובקשות לקבלת חומר חקירה - שנת 2010 אופיינה בעליה משמעותית במספר העתירות לגילוי ראיה, בתיקים בהם הוצאה תעודת חיסיון מטעמי אינטרס ציבורי חשוב. במקביל, חלה עלייה בכמות בקשות חומר החקירה שהוגשו מטעם ההגנה, תוך ניסיונות חוזרים ונשנים להרחבת גדרי המונח "חומר חקירה" לחומרים המצויים בפריפריה הרחוקה של כתב האישום. החלטות בתי הדין הצבאיים המחוזיים בעניין זה הובאו ברבים מן המקרים גם לפתחו של בית הדין הצבאי לערעורים.
- ד. במהלך השנה האחרונה ניתן דגש מיוחד לטיפול בנושא תאונות הדרכים. מספר כתבי האישום שהוגשו לבית הדין הצבאי בשנה זו גדל בצורה משמעותית. תחום תעבורה התמודד עם התופעה המתגברת של נטילת כלי רכב שלא רשות ע"י חיילים ושימוש בהם שלא לצרכי הצבא, תופעה אשר הפכה ל"מכת צבא" ממש והובילה להגשה של למעלה מ- 50 כתבי אישום בגין עבירות של שימוש ברכב ללא רשות.

ה. שנת 2010 אופיינה גם **במספר גבוה של דיוני מעצר** בתיקי נעדרים מן השירות. כמו כן, חלה עליה בהיקף העיסוק בתיקי משתמטים, (קרי, מי שלא התייצבו לצו הגיוס) לעומת שנים עברו, בהן מוקד העיסוק היה עריקים בשירות חובה.

ו. בשנת 2010 ירד מספר התיקים המטופלים **בפרקליטות אזור יהודה ושומרון** ומספרם של העצורים המנהליים. לצד זאת, ניכרה עליה **ברמת המורכבות המשפטית בתיקים** וכן עלייה במספרן של העתירות לבית המשפט הגבוה לצדק בנוגע להליכים פליליים, שנידונו באזור. ניתן גם להבחין בעלייה במספר כתבי האישום בגין **תופעת היציאה מן האזור ללא היתר (שהייה בלתי חוקית) וכן רצידיביזם בביצוע העבירה** - מציאות המעוררת סוגיות משפטיות שונות ומורכבות.

פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2010

א. רע"פ 3080/10 טור' ד' נגד התצ"ר - המערער הורשע בבית הדין הצבאי בעבירה של היעדר מן השירות בגין כך ש"השתמט" משירות צבאי משך 7 שנים. ערעור שהגיש המערער לבית הדין הצבאי לערעורים נדחה. עם זאת, בפסק דינו קבע בית הדין הצבאי לערעורים, כי תקופה בה שהה פלוני במתקן כליאה תבוא במניין הימים המצויים בידי הרשות לקביעת כושרו לשירות וכי אם הרשות לא קובעת כושרו של פלוני לשירות בתוך התקופה הקבועה בסעיף, עליה לשחררו ולפעול לגיוסו מחדש. על שתי סוגיות פרשניות אלו, ניתנה רשות ערעור לבית המשפט העליון. התיק תלוי ועומד.

ב. רע"פ 2350,2395/10 סג"ם ח' נגד התצ"ר וערעור שכנגד - בית הדין הצבאי לערעורים נדרש לפרשנות התיבה "נסיבות מחמירות", אשר בחוק השיפוט הצבאי. בית הדין הצבאי קבע, כי התיבה אינה מקבילה לתיבה "נסיבות מחמירות", אשר מופיעה בעבירות האלימות שבחוק העונשין ויכולה לכלול נסיבות נוספות. עם זאת נקבע, כי על התביעה לפרט בכתב האישום מהן הנסיבות, אשר לטעמה מקימות את יסוד ה"נסיבות המחמירות" בעבירה שיוחסה למערער (התעללות). בקשת רשות ערעור שהגישה התביעה בעניין זה נדחתה, אך בד בבד, כבוד נשיאת בית המשפט העליון ציינה בהחלטתה, כי לטעמה התקיימו בעניינו של המערער נסיבות מחמירות.

ג. בג"ץ 88/10 אווה שוורץ נגד היועץ המשפטי לממשלה - העותרים, הוריו של חייל ששם קץ לחייו בהיותו בבסיס צבאי, עתרו כנגד חוות דעתו של פרקליט צבאי, לפיה קצין רפואה יועמד לדין משמעתי. העותרים הגישו השגות על חוות הדעת לפצ"ר וליועץ המשפטי לממשלה, אשר נדחו. בעתירתם, ביקשו העותרים מבית המשפט העליון להורות, כי נגד הקצין יוגש כתב אישום, חלף העמדתו לדין משמעתי. בית המשפט העליון קבע, כי חובתו של תובע לפעול לשמירה על האינטרס הציבורי כוללת גם את החובה לבחון האם קיים אמצעי אפקטיבי ויעיל אחר זולת הגשת כתב אישום, אשר יש בו להגשים את מלוא מטרות האכיפה והוא פוגע במידה פחותה יותר בזכויות חוקתיות. נקבע עוד, כי החלטת הפרקליט במקרה המדובר, להעמיד את הקצין לדין משמעתי דווקא, הינה סבירה בנסיבות העניין וכי אין מקום להתערב בה.

ד. מ/5/10 התובע הצבאי נ' אל"ם ח' ואל"ם ג' - כתב האישום, אשר הוגש לבית הדין הצבאי המיוחד בחודש אוקטובר בשנת 2010, עוסק בפרשה, במהלכה קיבל אל"ם ח' מספר זוגות אופניים לרווחת היחידה ועשה בהם שימוש כבשלו. כך, את אחד מזוגות האופניים לקח לשימושו האישי ושני זוגות נוספים חילק לקצינים בדרגת אל"ם, שלא משרתים ביחידתו (אחד מהם הוא הנאשם השני, אל"ם ג'). בתמורה להעברת האופניים, דרש אל"ם ח' מאל"ם ג' לבצע העברה תקציבית מיחידתו של אל"ם ג' ליחידתו של אל"ם ח'. סכום הכסף שנדרש היה גבוה פי כמה משוויים של האופניים והועבר ליחידתו של אל"ם ח', הגם שהאופניים ניתנו ליחידתו של אל"ם ח' בחינם. לאחר שאל"ם ג' ביצע העברה תקציבית מתקציב יחידתו, הוא לקח את האופניים לביתו לשימושו האישי. בגין פרשה זו הואשמו שני הקצינים בעבירות של מרמה והפרת אמונים, הוצאת רכוש מרשות הצבא וכן התנהגות שאינה הולמת. משפטם תלוי ועומד.

ה. מ/2/10 התובע הצבאי נ' רס"ר ו' - כתב האישום, אשר הוגש לבית הדין הצבאי המיוחד בחודש יולי 2010, מייחס לנאשם עבירות של מגע עם סוכן חוץ, בגידה, מסירת ידיעה לאויב, גילוי ידיעות וקשירת קשר לביצוע פשע או עוון. זאת בגין כך שהנאשם העביר לאזרח לבנוני, בין החודשים מרץ-יוני 2010, מידע על היערכות צה"ל בגבול הצפון, על מנת לסחור עימו בסמים מסוכנים. המשפט תלוי ועומד.

ו. ע/86/09 התובע הצבאי נגד סמ"ר א'; ע/95,96/09 סגן י' נגד התצ"ר וערעור שכנגד - הקצין והחייל הורשעו בעבירה של גרימת מוות ברשלנות ועבירות תעבורה נוספות, בגין כך שהאחד נסע בנתיב הנגדי תוך שהשני אינו מאפשר לו לחזור לנתיבו, ובגין מעשים אלה נהרג חייל צה"ל. בית הדין הצבאי לערעורים החמיר בעונשם של השניים: על סגן י' נגזרו 9 חודשי מאסר בפועל, 6 שנות פסילת רישיון והורדה לדרגת סג"ם. על סמ"ר א' נגזרו 6 חודשי מאסר בפועל - 4 בכליאה ממשית ו-2 בעבודות צבאיות וכן 4 שנות פסילה. השניים הגישו בקשות לרשות ערעור לבית המשפט העליון, אשר נדחו.

ז. ע/92,93/09 התובע הצבאי נגד רב"ט ד' וערעור שכנגד - הנאשם הורשע, במהלך שנת 2009, בכך שנטל נשק של חייל אחר, הוציא אותו משטח המחנה ותכנן למכור אותו לאזרח בתמורה לסכום כסף משמעותי. ערעור התביעה נגד גזר הדין התקבל ועל הנאשם נגזר עונש בן 5 שנות מאסר לריצוי בפועל - עונש כפול מזה שנגזר על ידי בית הדין הצבאי המחוזי.

ח. ע/38,41/10 סמ"ר א' נגד התצ"ר וערעור שכנגד - המשיב הורשע בכך, שביצע מעשה מגונה בכוח כלפי חיילת ביחידתו, עימה היה בעבר בקשר רומנטי. בית הדין הצבאי לערעורים, בקבלו את ערעור התביעה על גזר הדין, ציין כי פגיעה אלימה על רקע מיני כלפי חיילת ביחידה מצדיקה עונש חמור. ביה"ד החמיר את עונשו של הנאשם ל-18 חודשי מאסר לריצוי בפועל, חלף עונש בן 12 חודשים שנגזר ע"י בית הדין הצבאי המחוזי.

ט. ע/6/10 טורי ע' נגד התצ"ר - המערער הורשע, על פי הודאתו, בעבירה של היעדר מן השירות ונגזרו עליו 9 חודשי מאסר בפועל במסגרת הסדר טיעון. המערער הגיש ערעור, בו ביקש לחזור מהודאתו, עקב כשל בייצוג בערכאה המחוזית, שגרם לו, לטענתו, עיוות דין. בית הדין הצבאי לערעורים סקר את ההלכות ביחס לחזרה מהודאה וביחס להעלאת טענות של כשל בייצוג וקבע, כי בייצוגו של המערער לא נפל כל פגם וכי לא נגרם לו עיוות דין. בעקבות דחיית הערעור על ידי בית הדין הצבאי לערעורים, הגיש המערער בקשה לרשות ערעור לבית המשפט העליון, אשר נדחתה ע"י בית המשפט העליון.

י. מט/מח/824/09 התובע הצבאי נ' רב"ט ל' - הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בכך שגנב שלושה כלי נשק - שני רובי M-16 וכן אקדח מזכרת שנטל ממזכירות הפיקוד העליון ומכרם לבני מיעוטים תמורת אלפי שקלים. את הנשק האחרון שגנב הנאשם (רובה M-16), הוא גנב במהלך שוד אלים, אותו ביצע עם אחיו שהיה אז קטין. בנוסף, הורשע הנאשם בכך שהעביר את מספר כרטיס האשראי של הרמטכ"ל לאחד מבני המיעוטים - עימו ביצע עסקת נשק - על מנת לכסות חוב, שהנאשם חב לאותו בן מיעוטים. בית הדין הצבאי דחה את טענות הנאשם כי ביצע את המעשים נוכח איומים שספג וגזר עליו 10 שנות מאסר בפועל, לצד עונש מאסר מותנה, הורדה לדרגת טוראי, ופיצוי בגובה 3,500 ₪ לקורבן מעשה השוד.

יא. תיק דר/מח/33/10 התובע הצבאי נגד סמל ח' - נגד הנאשם הוגש כתב אישום, המייחס לו עבירה של רצח של חייל אחר ב"קניון הנגב". הנאשם, ששהה במקום עם חיילים נוספים מיחידתו, ביקש מהמנוח שישב לו את מכשיר הטלפון הנייד שלו והמנוח סירב. השניים התווכחו לגבי המכשיר, עד אשר הנאשם כיוון את נשקו אל חזהו של המנוח, שעמד במרחק קצר ממנו וירה לעברו שלושה כדורים, תוך שצעק "אף אחד לא יכול לקחת אותי בחאווה". המנוח נפגע מן הקליעים ונפטר במקום. המשפט מתנהל בימים אלה בבית הדין.

יב. תיק זי/מח/150/10 התובע הצבאי נגד סמ"ר א' וסמ"ר ג' - הנאשמים הסתייעו במהלך השתלטות על בניין רב קומות בשכונת תל אל-הווא ברצועת עזה, במהלך מבצע "עופרת יצוקה", בילד פלסטיני בן 9 לשם פתיחת תיקים חשודים. בתגובה לאי הצלחתו של הילד לפתוח את אחד התיקים, ירה בנוכחותו אחד הנאשמים לעבר התיק. בגין מעשים אלה הורשעו השניים בעבירות של חריגה מסמכות עד כדי סיכון חיים או בריאות ובהתנהגות שאינה הולמת. בית הדין הצבאי לא התעלם ממצב הלחימה ששרר בעת הפעילות המדוברת, אולם קבע בסופו של דבר, כי ההסתייעות בילד "איננה, ולא הייתה, בגדר החלופות הלגיטימיות שעמדו בפני הנאשמים". על הנאשמים נגזרו עונשי מאסר מותנה והורדה בדרגה.

יג. תיק מר/מח/580-582/10 התובע הצבאי נגד סמל א', סמל נ' ורב"ט י' - בפרשה זו הוגשו כתבי אישום נגד שלושה חיילים מגדוד 97, המייחסים להם עבירות של שימוש בלתי חוקי בנשק, התעללות בעצור והתנהגות מבישה, בגין כך שבעת שהנאשמים וחיילים נוספים מיחידתם החזיקו בתוך רכב צבאי עצור פלסטיני כפות ומכוסה עיניים, הנאשמים צילמו והצטלמו עם העצור (בעזרת מכשיריהם

הסלולאריים), ובין היתר, עשו כך תוך שהם מכוונים נשק טעון ודרוך אל פלג גופו העליון. עניינו של י' הסתיים בהסדר טיעון, במסגרתו הושתו עליו 5 חודשי מאסר בפועל. ההליכים בעניינם של סמל א' וסמל נ' עודם מתנהלים.

יד. תיק זי/מח/439/10 התובע הצבאי נגד סג"ם א' וסמל א', תיק זי/מח/430/10 התובע הצבאי נגד רב"ט ג', תיק זי/מח/434/10 התובע הצבאי נגד רב"ט ש' (פרשת "מרמרה") - הנאשמים נמנים עם הסגל הפיקודי בבסיס טירונים "ניצנים", אשר נטל חלק במשימת הסריקה של אוניית "מרמרה", שעגנה בנמל אשדוד. הארבעה הואשמו בנטילת ציוד אלקטרוני, אשר כלל ברובו מחשבים נישאים. שניים מן הנאשמים הואשמו אף במכירת הציוד לאחרים למטרות רווח. הפרשה עודנה מתנהלת בימים אלה.

טו. עד"י 1947+2114/10 התובע הצבאי נ' אבו רחמה - המשיב, ששימש חבר ב"ועדת הגדר" הפועלת בכפר בילעין, הוביל יחד עם חבריו תהלוכות המוניות לכיוון גדר הביטחון, במטרה להפר את הסדר במקום וליידות אבנים לעבר כוחות הביטחון. בית המשפט הצבאי לערעורים ניתח את עבירת ההסתה הקבועה בתחיקת הביטחון וקבע, כי נדרש יסוד הסתברותי, שאכן מעשי הנאשם עלולים להשפיע על דעת הקהל באופן העלול לפגוע בשלום הציבור או בסדר הציבורי. ערעור ההגנה נדחה ואילו ערעור התביעה התקבל תוך חומרת עונשו של המשיב מ-12 ל-18 חודשי מאסר לריצוי בפועל.

טז. עי' 1001/10 צאלח אלגיעברי נ' התובע הצבאי - המערער הורשע בייזום של חטיפת יהודי כדי לנהל משא ומתן לשחרור אסירים. המערער וחבריו ניסו לחטוף יהודי מתוך רכב ובמהלך האירוע ירה המערער כדור אחד, שפגע בידו של הקורבן. על המערער נגזרו 14 שנות מאסר לריצוי בפועל. בית המשפט הצבאי לערעורים דחה את הערעור על חומרת העונש, תוך שקבע, כי יש לראות בפגיעה של חטיפה לצורכי מיקוח כפיגוע אסטרטגי.

יז. עמ"מ 1770/10 אלרדיאדה נ' התובע הצבאי - בית המשפט הצבאי לערעורים סטה מהלכה קודמת וקבע, כי בנסיבות המתאימות יש לנכות מתוקפו של צו מעצר מנהלי תקופת מעצר קודמת בה הוחזק העצור קודם להוצאת הצו. זאת כאשר קיימת זיקה הדוקה בין עילת המעצר הראשונית לבין החשדות שביסוד המעצר המנהלי.

יח. עמ"מ 1433/10 התובע הצבאי נ' אסלים - בית המשפט הצבאי לערעורים קבע, כי יש לו סמכות לקיים עיון חוזר בהליך מנהלי. כן נקבע, כי אין לבכר הליך פלילי מאולץ ורעוע על פני הליכה בדרך המלך המניעתית הנעוצה במעצר המנהלי וכי בית המשפט הדין בעתירה לגילוי ראיה מנוע מלהתחשב בשיקולים של מעצר מינהלי פוטנציאלי כדי להיטיב עם נאשם.

יט. צפון (מחוזי) 594/08 התובע הצבאי נ' רס"ם ד' - הנאשם הורשע בבית הדין המחוזי, לאחר קיום הוכחות, בעבירות של הריגה, נהיגה בשכרות ועבירה של נהיגה במצב השולל את השליטה ברכב. בית הדין הצבאי מצא, כי הנאשם אשם בכך שנהג ברכב צבאי, לאחר בילוי במסיבה אזרחית, כשהוא במצב של שכרות ועייפות מצטברת. בשל מצבו, איבד הנאשם את חוש ההתמצאות, סטה מנתיב נסיעתו, עבר לנתיב הנגדי ודרס למוות שוטר מג"ב, אשר עמד באותה העת במחסום אקראי לבדיקת רכבים. בבואו לגזור את דינו של הנאשם, נתן בית הדין משקל מהותי לכך שהנאשם נהג ברכב חרף עייפותו הרבה ובכך הפגין פזיזות לתוצאות המסתברות של מעשיו. בנוסף, בית הדין בחן את שיקולי הרתעת כלל האוחזים בהגה וכן את רמת הענישה בתיקים בנסיבות דומות. מאידך, בית הדין מצא לנכון להתחשב בשירותו התורם של הנאשם, מצבו הנפשי בעקבות התאונה, סבל משפחתו וכן העובדה, כי אין מדובר בתאונה רבת נפגעים ובנאשם אשר הפקיר את קורבנו. לאחר איזון בין כלל השיקולים, נגזרו על הנאשם 4 שנות מאסר בפועל (במצטבר לימי מעצרו), 3 שנות מאסר על תנאי, 20 שנות פסילת רישיון נהיגה צבאי בפועל והורדה לדרגת סמ"ר. לבית הדין לערעורים הוגש ערעור כפול, ערעור הגנה על הרשעתו בדין וערעור התביעה על קולת העונש. ההכרעה בערעור טרם התקבלה.

הסנגוריה הצבאית

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

א. **שיפור תחושת השירות** - השנה שמה לה הסנגוריה הצבאית למטרה להגביר, ככל הניתן, את הזמינות של הסנגורים עבור הלקוחות ובכך לשפר את תחושת השירות בקרבם. הכלי העיקרי לשם כך הינו הגברת הנוכחות של סנגורים סדירים במתקני הכליאה באמצעות ביקורים עיתיים. הביקורים מתבצעים בסבב תורנות, בתדירות של פעם בשבוע בבסיס כליאה 394 ופעם בשבועיים בבסיס כליאה 396. במהלך הביקור, נפגש הסנגור עם לקוחותיו וכן עם כלואים נוספים, המעוניינים בכך. הסנגור נכנס למתחם הפלוגות וכך הוא נגיש לכל העצורים. כמו כן, מקיימים הסנגורים פגישות עם גורמים מסגל הכליאה. כלי זה מאפשר להעביר מסרים בין הכלואים לבין סנגוריהם, לפקח על תנאי הכליאה ולהציף בעיות או תלונות.

ב. **פעילות הסברה בקרב חיילי צה"ל ומפקדיו** - גם השנה, פעלה הסנגוריה הצבאית להרחבת מעגל היחידות והגופים להם מועברות הרצאות אודות הסנגוריה הצבאית וזכויות החיילים בחקירה ובמשפט. נוכח החשיבות הרבה שרואה הסנגוריה בהפצת מידע אודות ההגנה המשפטית לה זכאים החיילים, מושקעים בכך מאמצים רבים. השנה, הוסיפה הסנגוריה הצבאית הרצאות במסגרת קורסי בכירים בחיל האוויר וחיל הים וכן בקורס הבטיחות של מחלקת בטיחות ובקרת איכות בזרוע היבשה. זאת, נוסף על הרצאות בנושאים אלה המועברות בקורס הקצינים - מגמת יחידות שדה, בקורס קציני לוגיסטיקה, בכלל ההשלמות החיליות של חיל השלישות, במכללה לפיקוד ומטה וביחידות נוספות.

ג. **חיזוק הקשר עם מערך המילואים** - הסנגוריה הצבאית הציבה לעצמה יעד לפעול לחיזוק הקשר שבין הסנגורים בשירות סדיר לבין אנשי המילואים. לשם כך, בחודש דצמבר 2010 התקיים כנס סיכום שנה אליו הוזמנו כלל אנשי המילואים של הסנגוריה הצבאית ובהשתתפות הסנגורים בסדיר. הכנס כלל הרצאות חוץ וכן סקירה של פעילותה של הסנגוריה הצבאית בשנת העבודה 2010 ויעדיה לשנת 2011. מטרת הכנס היתה לחבר את אנשי המילואים אל העשייה ביחידה וכן ליצור הזדמנות למפגש משותף והעמקת ההיכרות.

ד. **"עופרת יצוקה"** - השנה, נערכה הסנגוריה לליווי חקירות בגין חשדות כנגד חיילים ומפקדים בדבר ביצוע עבירות במהלך מבצע "עופרת יצוקה".

ה. **יוזמות מערכתיות** - במסגרת פעילותה המערכתית, שמה לה הסנגוריה כיעד ליזום בתחומים שונים, בדגש על תחום זכויות הנחקרים ונאשמים. להלן תפורט סקירה של חלק מיוזמות אלו:

1. **אי קליטת עריקים במעצר** - במקרים רבים מתייצבים עריקים ונפקדים במתקני הכליאה, אך עקב עומס במתקן הם אינם נקלטים ונשלחים לזרם. כתוצאה מכך מתארכת תקופת היעדרותם, באופן שלעתים אף משליך על ההחלטה אם להעמידם לדין משמעתי או בפני בית דין (בפרט כאשר לא נמצא כל תיעוד להתייצבותם, כאמור). על רקע זה נעשתה פניה לפרקליט עריקים לבחינת המצב וניסיון למצוא לו פתרון הולם. הטיפול בעניין טרם הסתיים.

2. **שינוי נוסח טופס גביית האמרה מעריק** - נוסחו הנוכחי של טופס גביית אמרה מעריק אינו מאפשר לחשוד למסור באופן חופשי את גרסתו ולעתים מכוון אותו להודאה משתמעת ללא שיהיה מודע לכך. עקב כך הועברה פנייה לתובעת הצבאית הראשית, בבקשה לשנות את הנוסח הקיים ולהימנע משימוש בטופס זה, על מנת להתיר לחשוד למסור את גרסתו המלאה והחופשית.

3. **חוות דעת פרקליט** - במהלך שנת העבודה נשלחו מספר פניות מטעם הסנגוריה הצבאית בנושא חוות הדעת המוצאות בפרקליטות הצבאית. נושאי הפניות יפורטו להלן:

א. פניה אחת עניינה אופן ניסוחן של חוות דעת פרקליט, המורות על העמדה לדין משמעתי. הסנגוריה ביקשה לשנות את אופן הניסוח האמור, כך שידמה, ככל הניתן, לאופן ניסוח כתב אישום ויכלול הוראה על העמדת מושא חוות הדעת לדין משמעתי בלבד, ללא ניתוח העדויות והראיות בתיק וללא נימוקים להחלטה. בבסיס הצורך בשינוי הנוסח עומדת העובדה, כי הבקשות ממוענות אל קצין השיפוט הבכיר, אשר עתיד לשפוט את מושא חוות הדעת בדין משמעתי ואשר נעדר השכלה משפטית. המבנה הנוכחי של חוות הדעת כולל סקירה וניתוח של העדויות הקיימות בתיק וכן את נימוקיו של הפרקליט הצבאי מדוע בחר להורות על העמדתו של מושא חוות הדעת לדין משמעתי. נתונים אלו עלולים להטות את שיקול

דעתו של קצין השיפוט הבכיר ולפגוע באובייקטיביות שלו. כאמור, קצין השיפוט נעדר השכלה משפטית ויתקשה עד מאוד להתנתק מהאופן בו תופס הפרקליט את התיק ומניתוחו את הראיות. חשש זה מתעצם נוכח העובדה, כי הנאשם בהליך הדין המשמעתי איננו מיוצג ואין מי שיסייע בידיו "לאזן" את עמדתו של הפרקליט. פגיעה זו בזכויותיו של הנאשם מתעצמת מקום בו מדובר בהעמדת איש קבע לדין משמעתי בעקבות חוות דעת פרקליט. זאת נוכח האפשרות להשלכות מרחיקות לכת של תוצאות ההליך על המשך שירותו של מושא חוות הדעת.

ב. במקביל, פנתה הסנגוריה הצבאית בבקשה לבחון מחדש את היקף תפוצתן של חוות הדעת, שכן ריבוי הנמענים הנהוג כיום טומן בחובו פגיעה בזכויות מושא חוות הדעת. חוות הדעת של הפרקליט מפורטת וכוללת סיכומי עדויות והמלצות. כל זאת כאשר מושא חוות הדעת, אשר טרם הורשע בדין, עדיין נהנה מחזקת החפות. נקודה זו מתחזקת נוכח העובדה, כי תוצאות הליך הדין המשמעתי אינן מופצות בהכרח לכל. הדבר עלול לגרום לפגיעה בשמו הטוב של מושא חוות הדעת ובפרטיותו. הוצע על כן, כי חוות הדעת תופץ אך ורק לקצין השיפוט ואילו לשאר מכותבי חוות הדעת תופץ הודעה, כי הפרקליט הורה על העמדתו של החייל לדין משמעתי בגין עבירה פלונית. פניה זו נדחתה על ידי סגן הפרקליט הצבאי הראשי לגופה, אך הוא הסכים כי יש לשקול לנסח את חוות הדעת בצורה שתמזער את הפגיעה בזכויותיו של מושא חוות הדעת וכן לצמצם ככל הניתן את רשימת התפוצה.

4. **פרסום הנחיות התובעת הצבאית הראשית ברשת האינטרנט** - הסנגוריה הצבאית פנתה אל התובעת הצבאית הראשית בבקשה לפרסם ברשת האינטרנט את הנחיות התובעת הצבאית הראשית בדומה לפרסומן של הנחיות היועץ המשפטי לממשלה והנחיותיו של פרקליט המדינה. טרם הסתיים הטיפול בפניה זו.

5. **תיעוד חזותי של חקירות** - חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב - 2002, מטיל על המשטרה חובה לקיים הקלטה ותיעוד חזותי בכל חקירת חשד לביצוע עבירה, שהעונש בגינה הוא 10 שנות מאסר ומעלה. הסנגוריה הצבאית ביקשה להחיל את הוראות החוק גם בצבא. כרגע מבוצעות במשטרה הצבאית החוקרת בדיקות בעיקר במישור המשאבים הדרושים לשם החלת החוק על צה"ל. במקביל, הועברה פניה לשר הביטחון,

כי יפעיל את סמכותו בהתאם לחוק ויורה על התקנת תקנות לשם יישום הוראות החוק במערכת הצבאית.

6. **המחלקה לחקירת שוטרים צבאיים** - לעמדת הסנגוריה, אין זה ראוי, כי היחידה האמונה על חקירת טענות נגד חוקרים ושוטרים תהיה חלק מן המשטרה הצבאית וכפופה לקצין המשטרה הצבאית הראשית. לאחר שהסנגוריה הצבאית קיימה מגעים בנושא עם הפרקליט הצבאי הראשי, התובעת הצבאית הראשית וקצין משטרה צבאית ראשי (להלן: קמצ"ר), מסתמן, כי לפחות נכון לרגע זה, אין מנוס מהכפפת היחידה בהיבט הלוגיסטי לקמצ"ר. כמו כן, ביקש הקמצ"ר, כי תישמר לו האפשרות להמליץ על פתיחת חקירה של המחלקה לחקירת שוטרים צבאיים כאשר ההחלטה הסופית תהא של התובעת הצבאית הראשית.

פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2010

א. בג"ץ 3302/10 הסנגוריה הצבאית הראשית נ' הפרקליט הצבאי הראשי - עתירה שהוגשה על ידי הסנגוריה הצבאית, ללא קיומו של עותר ספציפי, בשאלה עקרונית, שעניינה עילות המעצר בצה"ל לעומת העילות במערכת המשפט האזרחית. בפרט התבקש בג"ץ להורות לבתי הדין הצבאיים להימנע מהוראה על מעצרים של חיילים על יסוד עילת המעצר ההרתעתית ("המשמעתית"). בית המשפט קבע, כי דין העתירה להידחות על הסף בשל אופייה הכללי, שכן לא הוצגה בה תשתית עובדתית קונקרטית. עוד צוין, כי אף אם יובא לפתחו של בית המשפט מקרה קונקרטי, במסגרתו תטען פגיעה בזכות יסוד של חייל בגדרם של הליכי מעצר, אין הדבר מחייב כי תתאפשר פנייה בדרך של עתירה לבג"ץ. עם זאת, במקרה שכזה חוקתיות העילה תיבחן בהתאם לאמות המידה המקובלות.

ב. בג"ץ 8507/19 רב"ט ת.ש. וסמל צ.א. נ' בית דין הצבאי לערעורים - העותרים הואשמו בכך שבשלוש הזדמנויות, בעוד שניהם או אחד מהם מצויים בריתוק, נטלו מיחידתם רכב צבאי לצורך שימוש הפרטי (הנהג מחזיק ברישיון נהיגה אזרחי וצבאי מתאים לרכב מן הסוג שנלקח). הנסיעות בוצעו באזור גוש דן ולא היו כרוכות בסיכון תעבורתי מסוג כלשהו. העותרים שיתפו פעולה בחקירתם, התוודו מיוזמתם על כלל המקרים (כולל אלו שלא היו בידיעת גורמי החקירה ומפקדיהם) והביעו חרטה כנה על מעשיהם. העותרים נעצרו עד תום ההליכים, תחילה במעצר סגור ולאחר מכן שוחררו למעצר פתוח קצוב. זאת בהוראת בית

הדין הצבאי לערעורים, אשר דן בערר מעצר וקבע, כי במקרה דנן מתקיימות הן עילת המסוכנות הצבאית והן העילה ההרתעתית. על החלטה זו הוגשה עתירה. בעתירתם טענו העותרים, כי מעצרו מכוח העילה של "מסוכנות צבאית" אינו עולה בקנה אחד עם הרציונאל העומד בבסיסה של עילה זו או מטרותיה ומהווה הרחבה מעבר לנדרש בפסקת ההגבלה והפסיקה האזרחית. לאור מהותה של העילה האמורה, אשר הינה ייחודית למערכת הצבאית, על בתי הדין לעשות בה שימוש רק במקרים המקימים סיכון ייחודי, הנובע מאופיו ומהותו של השירות הצבאי. כמו כן, טענו העותרים, כי מעצרו מכוח העילה ההרתעתית משולל סמכות, לוקה בחוסר סבירות קיצוני ופוגע באופן שאינו מידתי בזכויות היסוד של חיילים לחירות, לכבוד ולהליך הוגן. העותרים משכו את עתירתם.

ג. בג"ץ 8395/10 טורי דביר פני-גיל נ' מפקד בסיס כליאה 394, צה"ל - במסגרת העתירה התבקש צו מסוג הביאס קורפוס. נטען, כי החזקת חייל בבידוד לצרכי חקירה אינה חוקית. העתירה נדחתה על הסף ונקבע, כי הערכאה המתאימה לדיון בטענות לגופן היא בית הדין הצבאי לערעורים. בעקבות פסיקת בג"ץ, הוגש ע"מ/103/10 לבית הדין הצבאי לערעורים, בו נתבקש שחרורו של החשוד ממעצר. הערעור נדחה ונקבע, כי החקירה מתקיימת בקצב משביע רצון ופרק הזמן שנקצב למעצר הוא מידתי וקצר. לצד זאת, בית הדין הצבאי לערעורים קבע, כי השמת חשוד ב"אגף הבודדים" בבסיס הכליאה לצרכי חקירה איננה חוקית ומהווה פגיעה קשה ולא מידתית בכבודו וחירותו של הכלוא.

ד. בר"ע 3080/10 טורי ד.ס. נ' התצ"ר - בפסק הדין שניתן על ידי בית הדין הצבאי לערעורים נדונו בהרחבה שתי סוגיות עקרוניות, הנוגעות לתיקים של משתמטים משירות צבאי. האחת, הרשעה מכוח צו פוקד כללי מקום שלא הגיע הדבר לידיעתו של נאשם. השנייה, נפקותה של הימנעות רשויות הצבא מהתאמת פרופיל תוך 30 ימים מיום מעצרו של המשתמט בגין היעדרותו מן השירות. בית הדין הצבאי לערעורים קבע, כי בתום התקופה, משלא נקבע פרופיל, חובה על הרשות לשחרר את החייל, אך הוא אינו רשאי לעשות דין לעצמו ולהיעדר מן השירות אם הרשות אינה עושה כן. הסנגוריה הצבאית הגישה בקשת רשות ערעור על הכרעתו של בית הדין צבאי לערעורים ולחילופין על העונש אשר הושת על החייל. ערעור הסנגוריה בכל הנוגע לגזר דינו של בית הדין הצבאי לערעורים התקבל בהסכמת התביעה ועונש המאסר אשר הוטל עליו הומר בקנס ובהארכת העונש על תנאי. לעניין הכרעת הדין, נתן בית המשפט העליון רשות ערעור באשר לפרשנות החובה

המוטלת על רשויות הצבא לפי סעיף 12 (א) לחוק שירות הביטחון, להעמיד מיועד לשירות ביטחון יוצא צבא, אשר גויס מכוח הסעיף, לבדיקת כושרו הרפואי בתוך חודש ימים ממועד התייצבותו והתוצאה המתחייבת מהפרתה. דיון לגופו של הערעור עתיד להתקיים במהלך שנת 2011. במאמר מוסגר יצוין, כי העותר יוצג על ידי סגור פרטי בבית הדין הצבאי לערעורים ואילו הסנגוריה הצבאית טענה בערכאה זו במעמד ידיד בית הדין. בקשת רשות הערעור הוגשה על ידי הסנגוריה הצבאית לבקשת החייל.

ה. בג"ץ 509/10 רב"ט אביב עטיה נ' בית הדין הצבאי לערעורים - העותר הועמד לדין באשמת ביצוע עבירת חבלה בנסיבות מחמירות. עם הגשת כתב האישום בעניינו, הורה בית הדין הצבאי המחוזי על מעצרו עד תום ההליכים. ערר המעצר של ההגנה לבית הדין הצבאי לערעורים נדחה. בעתירתו, טען העותר, כי בהיעדר אפשרות לערער לבית המשפט העליון על החלטת המעצר של בית הדין הצבאי לערעורים, אין מנוס מכך שבית המשפט העליון בשבתו כבית הדין הגבוה לצדק יפקח על החלטות מעצר אלו. בית המשפט העליון דחה את העתירה מבלי להידרש לשאלה אם נכון לאפשר פנייה בדרך של עתירה לבג"ץ מקום בו מאותרת פגיעה בזכות יסוד של חייל בגדרם של הליכי מעצר. זאת נוכח העובדה, כי במקרה דנן לא אותרה פגיעה בזכות יסוד כלשהי של העותר, שכן חלופות המעצר נבחנו על ידי בית הדין הצבאי לערעורים, הגם שהאחרון מצא, כי אין בהן כדי לתת מענה הולם לסכנה הנשקפת מן העותר.

ו. עלב"ש 134/08 סא"ל (במיל') א.ב. נ' התצ"ר - הסנגוריה הצבאית טענה, כי הוראת חוק השיפוט הצבאי המגבילה את משך הזמן שבמסגרתו ניתן לבקש החזר הוצאות הגנה ופיצוי בגין זיכוי, בהשוואה למקבילתה בחוק העונשין, יוצרת אפליה פסולה בין חיילים לאזרחים ועומדת בניגוד להוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ובניגוד לרוחו. בית הדין הצבאי לערעורים הפך את הלכת רונן (ע/247/00) וקבע, כי אמנם מן הראוי היה, כי בחקיקה הראשית תיקבע הוראה, המקנה שיקול דעת לבית הדין לאפשר הארכת מועד להגשת הבקשה לפיצוי "מטעמים מיוחדים שירשמו" או נוסח דומה. עם זאת, בהעדר הוראה מעין זו, קיימת לנשיא בית הדין סמכות טבועה למתן הארכת המועד המבוקש.

ז. ע/3/09 סמל י.ע. נ' התצ"ר - הנאשם הועמד לדין בגין עבירה של סירוב להיבדק לשם גילוי שימוש בסמים מסוכנים. בית הדין לערעורים הפך את הכרעת הדין

המרשיעה של בית הדין המחוזי וזיכה את הנאשם. בית הדין קבע, כי טעמים רפואיים הינם טעמים משמעותיים ורלוונטיים, החייבים להילקח במסגרת השיקולים ששוקל קצין השיפוט הבכיר בטרם הוצאת צו, המחייב חשוד למסור דגימת שתן. משלא הובאו טעמים אלו בפני קצין השיפוט הבכיר בטרם הוצאת הצו, נפל פגם מהותי בהחלטתו של קצין השיפוט הבכיר. על כן אין הצו יכול לעמוד. משהיו הטעמים ידועים לחוקרים בטרם הוצאת הצו, אין נפקות לעובדה, כי הללו הובאו לידיעתם בשלב השימוע למעצר ולא בשלב התגובה לסירוב למסור דגימת שתן.

ח. ע/91,97/09 טור' א.ב. נ' התצ"ר והערעור שכנגד - הנאשם נידון בפני בית דין צבאי מחוזי באשמת שימוש בסמים. בין יתר הראיות, הוגשה לבית הדין הצבאי חוות דעת מומחה, המעידה על כך שבדגימת השתן שמסר בחקירה נמצאו תוצרי שימוש בסמים. הכרעת הדין בוטלה על ידי בית הדין לערעורים, שכן בית הדין המחוזי לא דן בשאלת קבילותה ומשקלה של חוות הדעת; נוכח כך שלא זומנו ולא העידו עובדי המעבדה, אשר היו יכולים להעיד על הליך בדיקת הדגימה, ומנגד, לא הונחה תשתית לקביעה, כי לפי הלכת מרציאנו (ע"פ 566/89), אין צורך בזימונם כאמור. התיק הוחזר לבית הדין קמא כדי שיכריע בסוגיות אלה ויפסוק בשאלת אשמתו של החייל על בסיס הכרעה זו. בפועל, בית הדין המחוזי הורה על זימונם של עובדי המעבדה. אלה התייצבו ומסרו פרטים אודות האופן בו נבדקה הדגימה שבמחלוקת. משלא מצא בית הדין קמא פגם בהליך הבדיקה, הוא הותיר את ההרשעה על כנה. הנאשם ערער בשנית. נקבע, כי שעה שערכאת הערעור מבטלת את הכרעת הדין המרשיעה ומחזירה את התיק לערכאה הדיונית כדי שזו תכריע בסוגיות משפטיות שלא נדונו בהכרעת הדין המקורית, אין הערכאה הדיונית רשאית לזמן עדים ולהשלים את מארג הראיות הניצב בפניה, שלא על פי הנחייה של ערכאת הערעור.

ט. דר/150/07 התובע הצבאי נ' מ.א. - בית הדין הצבאי המחוזי פסק, כי ההסדר בחוק השיפוט הצבאי, המונע ממי שהועמד לדין בבית דין צבאי את האפשרות להיבנות מההסדרים השיקומיים, שבחוק העונשין ובפרט מהאפשרות להימנע מהרשעה, מהווה פגיעה לא חוקתית בזכויות המוגנות בחוק יסוד: חופש העיסוק. הסרת הפגיעה נדרשת לאלתר והיא תושג בדרך של "קריאה לתוך" חוק השיפוט הצבאי של אפשרות ההימנעות מהרשעה, תוך הטלת צו מבחן או צו שירות

לתועלת הציבור (קבלת תסקיר קצין מבחן). ערעור התביעה על ההחלטה תלוי ועומד בבית הדין הצבאי לערעורים.

ג. דר/10/139 התובע הצבאי נ' טור' צ.מ. – הנאשם זוכה מעבירה של היעדר מן השירות שלא ברשות תוך קבלת טענת "טעות במצב דברים". היעדרותו של החייל החלה לאחר שעניינו נדון בוועדת התאמה לשירות. טענתו הייתה, כי היה סבור, שהוא פטור משירות. זאת בהסתמך על הדברים, שנמסרו לו בעל פה בוועדת ההתאמה וכן על מסמך "המלצה לפטור משירות", אשר ניתן לו על ידי הוועדה בתום הדיון בעניינו. בית הדין קבע, כי חזקת תקינות המנהל בהקשר לעבודת הוועדה נסתרה, לאחר שבמהלך דיוני בית הדין התגלו מספר כשלים בעבודתה: פרוטוקול הוועדה לא מולא בזמן אמת אלא רק בדיעבד ויו"ר הוועדה קראה רק חלקים מן הפרוטוקול טרם חתמה עליו. נוסף על הכשלים שבעבודת הוועדה התברר, כי החתימות על דו"חות החפשים, אשר הוגשו על ידי התביעה מזויפות והדו"ח עצמו מולא לא על ידי מי שביצע את הביקור בפועל (ופרטיו אף לא נבדקו על ידי המבקר לאחר המילוי). לאור כל אלו, קבעה השופטת, כי טעותו של הנאשם לחשוב, כי הוא פטור משירות הייתה סבירה ועל כן נעדר הוא מודעות להיעדרות. מכאן הזיכוי.

יא. ע"מ 97/09 התובע הצבאי נ' טוראי א.מ. - הנאשם הועמד לדין בגין עבירה של תקיפה והיה עצור במעצר עד תום ההליכים. עקב אילוצים שונים נתמשכו ההליכים בעניינו. בית הדין לערעורים קבע, כי בסמכותו של אב בית הדין להעריך מחדש את עוצמת ראיות התביעה והעבירות העולות מהן ולקבוע, כי הגבלה נוספת של חירותו של הנאשם, במיוחד על רקע צפי של הימשכות נוספת של ההליך, עלולה להוות ענישה ביתר ומטעם זה להורות על שחרורו ממעצר.

יב. ע"מ 25/10 טור' א.ז. נ' התצ"ר - הנאשם הועמד לדין בגין עבירה של היעדרות מן השירות שלא ברשות ועל כן הורה שופט בית הדין המחוזי על מעצרו עד תום ההליכים. היעדרותו של החייל החלה כאשר לא שב לכוחות צה"ל, כפי שנקרא לעשות, משירותו במשמר הגבול (להלן: מג"ב), אליו נשלח בסמוך לאחר גיוסו. בית הדין לערעורים קיבל את טענות ההגנה, כי רשויות הצבא לא פעלו כחוק עת הורו למערער להתייצב לשירות במשמר הגבול ובאורח דומה הן לא פעלו כחוק כאשר הורו לו לשוב לשורות הצבא. זאת נוכח העובדה, כי סעיפים 24 ו-25 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו - 1986 וכן הוראת קבע של אגף כוח אדם:

כא - 40 "שירות חיילים בשירות סדיר במשמר הגבול על פי חוק שירות בטחון - ושיתוף פעולה בין צה"ל לבין מג"ב בשעות חירום", מחייבות כי הן הצבת מועמד לשירות ביטחון לשירות במג"ב והן החזרת חייל, שהוצב במג"ב לשירות צה"ל, ייעשו בצו ולאחר הפעלת שיקול דעת של גורם מוסמך. נוכח האמור, הורה בית הדין לערעורים לשחרר את הנאשם למעצר פתוח.

יג. ע"מ/51/10 רב"ט מ.א. נגד התצ"ר - הנאשם הועמד לדין בגין עבירה של סחר בסם מסוכן ולבקשת התביעה נעצר עם לתום ההליכים בעניינו. לאחר שהתקיימו מספר דיונים בתיק, משהיה הנאשם עצור 42 ימים ללא שהוצאה תעודת חיסיון, ערער הסנגור על החלטת המעצר. ערעור ההגנה התקבל והחייל שוחרר לחלופת מעצר. זאת חרף חזקת המסוכנות המתקיימת בעניינו וחרף קביעת השופט, כי החומר הראייתי מספיק כדי לבסס, לכאורה, את העבירה המיוחסת לו בכתב האישום. בית הדין קיבל את טענת ההגנה, כי הנאשם הופלה לרעה לעומת מעורב אחר, אשר שוחרר למעצר בית. כמו כן, קבע בית הדין, כי אי הקפדה על הוצאת תעודת חיסיון במועד מהווה פגיעה קשה בזכויותיו של הנאשם.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2011

א. הסנגוריה הצבאית תוסיף לפעול להרחבת המודעות של משרתי צה"ל לזכויותיהם כחשודים ונחקרים. דרך אחת להשגת מטרה זו הינה **הרחבת המסגרות בהן מועברות הרצאות מטעם הסנגוריה הצבאית**. דרך אחרת הינה באמצעות ביקורים ביחידות השונות. כמו כן, הסנגוריה הצבאית תוסיף ותבחן דרכים חדשות להגעה לציבור רחב ככל הניתן על מנת לוודא היכרות עם הזכויות. זאת, בין היתר, באמצעות אתר האינטרנט האזרחי של הפרקליטות הצבאית ושימוש מושכל במנהלן הראשי של צה"ל.

ב. הסנגוריה הצבאית תמשיך ותפעל לשמירה על זכויותיהם של חיילים כחשודים ונחקרים ומניעת אפלייתם לרעה מול אזרחים ופגיעה בזכויותיהם, מקום בו הפגיעה אינה נדרשת כפועל יוצא של השירות הצבאי. הסנגוריה תמשיך להעלות **יוזמות** שונות בתחום ותפעל להמשך קידום הנושאים, אשר הטיפול בהם טרם הסתיים. כך לדוגמא, תיבחן בסנגוריה סוגיית משך המעצר הראשוני הנדרש בטרם מובא עצור, שהינו חייל, להארכת מעצר בפני שופט.

ג. הסנגוריה הצבאית תיערך להתמודד עם השינוי הצפוי כפועל יוצא מכניסתו לתוקף של **חוק שירות הקבע בצבא ההגנה לישראל** (הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע), התש"ע-2010, אשר נכנס לתוקף ביום 16.08.2010. במסגרת החוק, תוקן חוק בתי המשפט לעניינים מנהליים כך, שעתירות נגד החלטות הרשות המוסמכת בצבא, שעניינן הדחה של איש קבע או השעייתו או סיום שירותו עקב הרשעה בבית דין צבאי וכדו' יידונו בפני בית המשפט לעניינים מנהליים.

ד. הסנגוריה הצבאית תמשיך לפעול בנושא הצעת החוק, העוסקת בנושא **הרישום הפלילי** והשלכותיו על מדיניות אכיפת הדין. זאת במטרה להביא לנוסח שייטיב, ככל הניתן, עם אוכלוסיית החיילים.

ה. הסנגוריה הצבאית תפעל להמשך **הפיתוח וההתמקצעות** של הסנגורים הצבאיים בסדיר בעבודתם. לשם כך, תקיים הסנגוריה ימי עיון פנימיים בנושאים משפטיים שונים, הרלוונטיים לתחומי העיסוק של הסנגוריה הצבאית. כמו כן, תיבחן האפשרות להעמיק את ההיכרות עם יחידות צה"ל השונות, באמצעות ביקורים ביחידות ופגישות עם מפקדים. לעמדת הסנגוריה, העמקת ההיכרות עם הצבא תאפשר הבנה טובה יותר של הסנגורים את הנסיבות הרלוונטיות לתיקים שבטיפולם; תאפשר מתן שירות משפטי טוב יותר לנאשמים ולחשודים; ותרחיב את ההיכרות של המפקדים והחיילים עם השירותים שניתן לקבל מהסנגוריה הצבאית.

ו. הסנגוריה הצבאית תפעל להמשך **חיזוק הקשר עם אנשי המילואים**, לרבות בדרך של עדכון עתי שלהם, בעיקר בתחומי הפסיקה הצבאית, החקיקה הרלבנטית וסוגיות חדשות העולות מעת לעת.

מחלקת הדין הבין-לאומי

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

א. שנת העבודה 2010 התאפיינה בעיסוק נרחב במערכה המשפטית בזירה הבין-לאומית בעקבות מבצע "עופרת יצוקה". מדובר בתופעה המסתמנת כמימד נוסף של הלחימה במאה ה-21, מעבר לממדים ה"קלאסיים" (יבשה, ים ואוויר) ואלה שהוכרו כבר כממדים חדשים (כגון התקשורת).

במהלך השנה הנוכחית, הושקעו מאמצים רבים בהתמודדות עם דו"ח "משלחת הבדיקה", שהוקמה על ידי מועצת זכויות האדם של האו"ם ושב ראשה עמד השופט ריצ'ארד גולדסטון ("ועדת גולדסטון").

"חזית" משמעותית נוספת במערכה המשפטית בזירה הבין-לאומית במהלך השנה החולפת נפתחה בעקבות הפעולה לעצירת המשט לרצועת עזה, מיום 31 במאי 2010. אירוע זה הוביל להקמתן של מספר ועדות בדיקה וחקירה - הן בישראל (צוות מומחים בראשות האלוף (מיל') איילנד, עליו הוטל לתחקר את התנהלות צה"ל; ועדה ציבורית בראשות השופט (בדימוס) טירקל, אשר בוחנת אם הפעולות שננקטו באירוע וכן הטלת הסגר הימי, תאמו את כללי המשפט הבין-לאומי) והן ברמה הבין-לאומית ("ועדת הדסון-פיליפס", שהוקמה על ידי מועצת זכויות האדם של האו"ם ו-"ועדת פלמר" שהוקמה על-ידי מזכ"ל האו"ם).

בהמשך לכך, נרשמה גם מגמת עליה במאמצים ליזום הליכים פליליים כנגד בכירים ישראלים בערכאות מדינתיות ברחבי העולם מכוח עקרון "הסמכות האוניברסאלית". בתוך כך, חלה עלייה משמעותית במספר התלונות שהוגשו, הן בעניין אירועי מבצע "עופרת יצוקה" והן בעניין אירוע המשט, בדבר הפרות חמורות לכאורה של דיני הלחימה.

התנהלותם של גורמים שונים בזירה הבין-לאומית בעקבות שני האירועים הנ"ל - מבצע "עופרת יצוקה" ואירוע המשט - מהווה חלק מתופעה רחבה יותר של "לוחמה משפטית" (lawfare), דהיינו: שימוש לרעה בכלים משפטיים לשם השגת מטרות צבאיות, טקטיות ואסטרטגיות, לרבות הגבלת יכולתו של צה"ל

להילחם בעתיד ולממש את זכותה של מדינת ישראל להגנה עצמית. תופעה זו עוררה שיח משפטי במגוון של זירות - בין צה"ל לצבאות זרים, באקדמיה ובין צה"ל לארגונים לא-ממשלתיים - בנוגע לאופן יישום דיני הלחימה על עימותים מזוינים א-סימטריים בעידן המודרני. במסגרת השיח האמור, הרצו קציני המחלקה במהלך השנה הרצאות רבות ותדרכו קהלים שונים מחוץ לצה"ל. כך למשל, קציני המחלקה הרצו לאנשי אקדמיה זרים, ליועצים משפטיים מצבאות זרים, לפעילים בארגוני זכויות אדם והשתתפו בכנסים משפטיים בין-לאומיים.

ב. במהלך שנת 2010 הושקעו משאבים רבים בביסוסו ובהכשרתו של **מערך הייעוץ האופרטיבי**. קציני מערך הייעוץ האופרטיבי, בסדיר ובמילואים, נטלו חלק בתרגילים שהתקיימו במהלך השנה, ברמת המטכ"ל, הפיקודים והאוגדות. זאת תוך סיוע והכוונת קציני מחלקת דבל"א. בשנה החולפת **נערכו הכשרות רבות וימי עיון** לכלל קציני המערך, בשיתוף בית הספר למשפט צבאי. כמו כן נערך, לראשונה, קורס ייעודי של שבוע למערך, בהובלת בית הספר, אשר כלל תרגילים והדמיות וכן הרצאות של אנשי אקדמיה והיועצת המשפטית של הוועד הבין-לאומי של הצלב האדום.

ג. במהלך שנת 2010 נמשך העיסוק ביישום **לקחי צה"ל בעקבות מבצע "עופרת יצוקה"** והטמעתם בתורת הלחימה, בתוכניות ובפקודות האופרטיביות.

במהלך השנה המשיכו קציני המחלקה ללוות את העשייה המבצעית של צה"ל בכלל הזירות. קציני המחלקה סיפקו ייעוץ משפטי שוטף לגורמי חטיבת המבצעים באגף המבצעים, לאגפי המטכ"ל השונים, לפיקודים, לזרועות ולחלק מהאוגדות המרחביות.

כמו כן, המשיכו קציני המחלקה בליווי משפטי של **תהליכי התכנון האופרטיבי** בחטיבת המבצעים ושל תהליך קבלת ההחלטות המבצעיות והעבודה השוטפת בחטיבת המבצעים. במסגרת זו, הועברו התייחסויות משפטיות לתכניות האופרטיביות המטכ"ליות בגזרות השונות. כמו כן, ניתנו חוות דעת עקרוניות והתייחסויות שוטפות לגבי פעילות מבצעית מתוכננת, חוקיותן של שיטות פעולה שונות, חוקיות מטרות שמתוכננות להיתקף על-ידי צה"ל, חובות הומניטאריות כלפי האוכלוסייה האזרחית וכיו"ב. בין היתר, ייעצו קציני המחלקה לגבי סוגיות

שהתעוררו על רקע המשטים לרצועת עזה, תקרית הירי שבוצע על ידי צבא לבנון בגבול הצפון ואירועים מבצעיים נוספים.

קציני המחלקה קיימו השנה מפגשים והרצו למפקדי צה"ל ברמות השונות בנושאי משפט בין-לאומי ודיני לחימה. במסגרת זאת, הועברו **הרצאות**, בין השאר, לקציני מטה בפקודים המרחביים, לגורמי מודיעין ובקורסים צבאיים שונים.

ד. עוד עיסוק מרכזי בשנת 2010 היה בעניין **מדיניות הפעלת המעברים** של ישראל מול רצועת עזה. בתוך כך, היו מעורבים קציני המחלקה בעבודת המטה שנערכה לקראת הקלת מדיניות הכנסת הטובין, כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטת הקבינט ב/44 מיום 20 ביוני 2010 ובצעדים נוספים אשר ננקטו מאז.

ה. בשנת 2010 היה עיסוק נרחב בגזרת מצרים וקציני המחלקה השתתפו **במפגשים העתיים בין צה"ל וצבא מצרים**. כמן כן, גובשו חוות-דעת בסוגיות שונות, הנוגעות ליחסים בין שתי המדינות וההסכמים ביניהן. נמשך גם העיסוק השוטף בסוגיות הקשורות בכוח המשקיפים הרב-לאומי (הכמ"ר, MFO) הפרוס בסיני, כדי לפקח על עמידת הצדדים בהסדרים הביטחוניים שבהסכם השלום.

ו. עוד בשנה שחלפה, עסקו רבות קציני המחלקה בליווי **הפעילות הנוגעת ליישום החלטת מועצת הביטחון 1701 (2006)**, שהביאה לסיום מלחמת לבנון השנייה, על נדבכיה השונים, לרבות פרשנות מנדט כוח יוניפי"ל (UNIFIL) הפרוס בדרום לבנון. כמו כן, ליוו קציני המחלקה את תהליך סימון ה"קו הכחול" (הקו אליו נסוג צה"ל מלבנון בשנת 2000) והיו מעורבים בסוגיית גיבוש הסדר זמני בכפר ע'ג'ר.

ז. שנת 2010 התאפיינה כשנה בה התגברה באופן משמעותי **תופעת ההסתננות** לתוך שטחה של מדינת ישראל ממצרים. התמודדות עם תופעת ההסתננות עלתה למקום גבוה בסדר העדיפות הלאומי וכלל הגורמים הממשלתיים עוסקים בה. במהלך השנה, אף התקבלה החלטת ממשלה בדבר הקמת גדר ביטחונית בין ישראל למצרים.

קציני המחלקה עסקו בשנת 2010 בליווי תהליך החקיקה לתיקון החוק למניעת הסתננות, בליווי משפטי של פרויקט הקמת הגדר הביטחונית בהיבטים שונים ובליווי כוחות צה"ל העוסקים בטיפול במסתננים עם תפיסתם.

ח. עיסוק מרכזי נוסף בשנת 2010 היה בייעוץ המשפטי הניתן לגורמי צה"ל בכל הקשור לקשרי החוץ עם צבאות זרים. במסגרת זאת ניתן ייעוץ משפטי לגורמי הצבא בעקבות התרסקות מסוק חיל האוויר במהלך אימון משותף עם חיל האוויר הרומני.

פסקי דין, מסמכים וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2010

א. עדכונים בדבר בדיקת טענות להפרות של דיני הלחימה במהלך מבצע "עופרת יצוקה" - קציני המחלקה סייעו בהכנת מסמכים רחבי היקף, אשר פורסמו בחודשים ינואר ויולי 2010 מטעם מדינת ישראל, בנוגע לאופן בדיקת טענות בדבר הפרות של דיני הלחימה, שבוצעו במהלך מבצע "עופרת יצוקה", וממצאים מפורטים של תחקירים וחקירות שהושלמו עד כה.

ב. נייר עמדה בנוגע להיבטים המשפטיים של הטלת הסגר הימי על רצועת עזה ואכיפתו - לקראת עדותו של הפרקליט הצבאי הראשי בפני הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31.5.10 ("ועדת טירקלי"), הוגש מסמך רחב היקף, המציג את המסגרת המשפטית החלה על העימות המזוין בין צה"ל לארגוני הטרור הפועלים ברצועת עזה ובראשם ארגון החמאס. המסמך דן בהרחבה ברקע העובדתי והמשפטי הנוגע להטלת הסגר הימי על הרצועה ובחוקיות אכיפתו. המסמך גם עוסק בהיבטים משפטיים של הערכות צה"ל לעצירת המשט.

ג. ניתנה חוות דעת בנוגע לחסינויות אנשי צבא בחו"ל.

ד. בג"ץ 2960/09 "יש דין" נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית - בעניין החזקתם של אסירים ועצורים פלסטינים תושבי יהודה ושומרון במתקני כליאה בישראל, וקיום דיוני הארכת מעצר של בתי המשפט הצבאיים בשטח ישראל. בית המשפט העליון דחה את העתירה בשל היותה כוללנית ונעדרת בסיס עובדתי וכן בשל קיומן של הכרעות שיפוטיות קודמות בסוגיה זו.

ה. בג"ץ 4641/10 נ' ראש הממשלה - בעניין מינוי ועדת טירקל והסמכויות שניתנו לה, כאשר עיקר העתירה נעוץ בדרישה לבטל את החריג לסמכויות שניתנו לוועדה לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, התשס"א-2001, לפיו לא תוכל להעיד בפניה חיילים (למעט הרמטכ"ל). בדיון שהתקיים בעתירה ציינו שופטי המותב, כי הסעד המבוקש הינו תיאורטי בעת הנוכחית, משום שלא היה ידוע אם בכוונת הוועדה לבקש, כי יתאפשר לה לזמן חיילים. לפיכך, הסכימה המדינה להצעת בית המשפט להשאיר את העתירה תלויה ועומדת עד אשר יודיעו הצדדים, אם יש בכוונת ועדת טירקל להעיד חיילים בפניה.

ו. בג"ץ 10219/09 שורת הדין נ' היועץ המשפטי לממשלה - בעניין העמדתם לדין של פעילי חמאס, שנפלו בידי כוחות צה"ל במהלך מבצע "עופרת יצוקה", בגין פשעי מלחמה. בית המשפט העליון דחה את העתירה בנימוק שהיא נעדרת בסיס עובדתי.

ז. בג"ץ 7823/10 יש גבול נ' הוועדה המייעצת למינויים בכירים בשירות הציבורי - בעניין סבירות מינויו של האלוף יואב גלנט לתפקיד הרמטכ"ל, נוכח קיומם של חשדות בדבר הפרות לכאורה של דיני הלחימה על ידי כוחות צה"ל במבצע "עופרת יצוקה"; ו-בג"ץ 8707/10 הס נ' שר הביטחון - בעניין מינויו של האלוף יאיר נווה לתפקיד סגן הרמטכ"ל, נוכח קיומם של חשדות בדבר הפרות חוק, לכאורה, במסגרת פעילות כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון. עתירות אלו נדחו.

ח. בג"ץ 1662/10 פלוני נ' ועדת מאוימים - בעניין בקשתו של העותר, השוהה מזה 17 שנים בישראל ללא היתר או אשרה כדין, לשחררו לאזור יהודה ושומרון ולא למקום מענו הרשום ברצועת עזה. זאת לאור סכנה הנשקפת לחייו, לטענתו, בשטחי הרצועה. העתירה נדחתה, תוך שבית המשפט קובע, כי ועדת המאוימים הינה הגוף המקצועי המוסמך לדון בבקשות של פלסטינים, הטוענים כי נשקפת סכנה לחייהם על רקע חשד לשיתוף פעולה עם ישראל וכי לא בנקל יתערב בהחלטותיה. כמו כן, חזר בית המשפט על ההלכה לפיה הוועדה מוסמכת ליטול בחשבון, בין היתר, גם את מידת הסיכון הנובעת מאדם לשלום וביטחון הציבור.

ט. בג"ץ 4906/09 פאטמה שריף נ' שר הביטחון - עניינה של העתירה בבקשה של סטודנטית פלסטינית לעבור לאזור יהודה ושומרון לצורך לימודי תואר שני. במסגרת העתירה טענו העותרים, בין היתר, לשינוי במצב המדיני ביטחוני, כפי שבא לידי ביטוי בהחלטת הקבינט ב/44, שפורסמה בסמוך למועד הגשת העתירה, המחייב את התרת מעברה של העותרת. בתגובת המדינה לעתירה צוין, כי בהתאם למצב המדיני ביטחוני הנוכחי והמגבלות, שהוטלו על הרצועה בכל הנוגע לתנועת אנשים בהחלטה ב/34 (ואשר לא שונו בהחלטת הקבינט החדשה), הוחלט שלא להתיר את המעבר. בית המשפט דחה את העתירה וקבע, כי לאור המצב המדיני ביטחוני הנוכחי, אין הוא מוצא לנכון להתערב בהחלטת המדינה.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2011

א. **השלכות מבצע "עופרת יצוקה" ואירוע המשט - בשנת 2011, צפוי להימשך העיסוק האינטנסיבי בהשלכות המשפטיות של מבצע "עופרת יצוקה" ושל אירוע המשט. ניתן להעריך, כי במהלך שנה זו יגבר העיסוק בתביעות נזיקין, שיוגשו על ידי פלסטינים בגין אירועי "עופרת יצוקה" לקראת חלוף תקופת ההתיישנות שחלה, על-פי הדין בישראל, ביחס לתביעות אלה. כמו כן, יימשך הטיפול בפעילות גופי האו"ם ביחס לדו"ח גולדסטון - בפרט מועצת זכויות האדם (דו"ח פאנל המומחים) והעצרת הכללית.**

ב. **הליכים משפטיים בזירה הבין-לאומית - צפוי כי יתגברו הניסיונות לנקוט הליכים משפטיים נגד מפקדי צה"ל הבכירים בחו"ל.**

במקביל, השיח הבין-לאומי ביחס לשינוי בטבע העימותים והדין החל על לחימה בין מדינות לארגוני טרור צפוי לתפוס מקום משמעותי בעבודת המחלקה. תימשך הפעילות להגביר את ההבנה הבין-לאומית לעמדותינו המשפטיות ולקדם פרשנות ברת-ביצוע של הכללים, המאזנת נכונה בין הצרכים הצבאיים לבין השיקולים ההומניטאריים.

ג. בשנת 2011 יימשך ייצוב מערך הייעוץ האופרטיבי ושיפור מוכנותו לאתגרים העומדים בפני צה"ל.

- ד. צפוי המשך העיסוק ביישום החלטת הקבינט המדיני-הביטחוני בעניין הערכות מחדש של כוחות צה"ל באזור הכפר ע'ג'ר.
- ה. צפוי המשך הליווי המשפטי של תהליך בניית הגדר הביטחונית בגבול ישראל - מצרים וליווי הליכי החקיקה העוסקים בעניין המסתננים.
- ו. יימשך הליווי המשפטי לפעילותו המבצעית של צה"ל בגבול עזה, בו מתנהלת לחימה יום-יומית.
- ז. צפוי ליווי משפטי משמעותי בנוגע לעיסוק במדיניות הפעלת המעברים עם רצועת עזה. זאת בהתאם למצב המדיני ביטחוני המשתנה והחובות הנגזרות ממעמדה המשפטי של הרצועה.

היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

א. **חופש התנועה ביהודה ושומרון** - בשנה החולפת נמשכה מגמת העלייה בהיקף הפניות והעתירות לבג"ץ בעניינים הנוגעים לחופש התנועה ביהודה ושומרון ובהגבלות על גישת תושבים פלסטינים וישראלים לכבישים ולקרקעות באזור. כך, בחלקה הראשון של השנה נדונו מספר עתירות לבג"ץ, שעניינן הסדרי התנועה בכביש 443, כפי שנקבעו על ידי המפקד הצבאי בעקבות פסק דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ 2150/07 **אבו ספיה נ' שר הביטחון**. במהלך השנה, ובייחוד סביב תקופות העיבוד החקלאי, טופלו פניות רבות, שעניינן זכות הגישה של בעלי קרקעות פלסטינים לאדמתם, בעקבות מגבלות ביטחוניות שהפריעו, על פי הנטען, לגישה זו. נוסף על כך, במהלך השנה האחרונה התקבלו מספר עתירות ופניות, שעניינן דרישה להסרת חסימות עפר, שהוצבו במהלך העשור האחרון, מטעמי ביטחון, על דרכי גישה ליישובים פלסטינים. בעתירות אלו נטען, כי חסימות העפר פוגעות במרקם החיים של תושבי היישובים, שבסמוך אליהן הוצבו ובזכותם לגשת לקרקעות ולכבישים באזור מגוריהם.

ב. **התליית הבנייה ביהודה ושומרון** - ביום 25.11.09 קיבלה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני) החלטה בדבר השהיה זמנית של הבנייה באזור. יישום ההחלטה, בהיבטים רבים שלה, לווה על ידי יחידת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון. בין הסוגיות המרכזיות, שטופלו בנושא, ניתן למנות את הטיפול בכלל הליכי חקיקת צו ההתליה, אשר קלט את החלטת הקבינט לדין האזור, בהתאם להנחיות הדרג המדיני, ובתיקוני חקיקה נלווים נוספים, הנוגעים לפעילות האכיפה התכנונית על-ידי רשויות האזור; ליווי גורמי האכיפה בעבודתם השוטפת; מתן המעטפת המשפטית הכוללת לגורמים האחראים על ביצוע הוראות הצו; וליווי הטיפול בעתירות לבג"ץ שהוגשו נגד תוקף הצו. החלטת הקבינט הביאה לשינוי משמעותי במאפייני פעילות מסוימים של יחידת יועמ"ש איו"ש. העיסוק ביישום הוראות הצו עורר סוגיות משפטיות חדשות וסבוכות, חדשים לבקרים, כמו גם שאלות הומניטאריות. כמו כן, התגבר העיסוק בנושאים הקשורים באופן עקיף לצו, בהתאם להנחיות דרגים מדיניים. ריבוי הגורמים העוסקים בהיבטים שונים של יישום הצו, ומומחיות התוכן הייחודית של יחידת

יועמ"ש איו"ש, הביאו את היחידה לממשקי עבודה עם מגוון רחב של גורמים
בצה"ל ומחוץ לו.

ג. **גידול בעיסוק המשפטי בתחום הגנת הסביבה** - בשנה החולפת, כמו בקודמותיה, גדל העיסוק המשפטי בתחומים שונים מעולם התוכן של הגנת הסביבה. כך, למשל, עסקה היחידה בהכנת מענה לעתירה בבג"ץ 2164/09 **יש דין נ' המנהל האזרחי** (בג"ץ "המחצבות"), תוך מעורבות בעבודת המטה, שנערכה לקראת הגשת תגובה זו, במנהל האזרחי. בנוסף, ניתן לציין את ליווי הצעדים להפחתת זיהום האוויר והריח הנגרמים מייצור פחם במפחמות, המצויות בעיקר בצפון השומרון. צעדים אלה כללו פעולות אכיפה כנגד המפחמות וטיפול בחומרי הגלם המכלכלים את המפחמות (כך קודם תיקון חקיקה הנוגע להכנסה לאיו"ש של גזרי עץ, המשמשים חומר גלם לבעירת המפחמות). בתחום ה"חשמל הירוק", נחתמו תקנות המסדירות את ייצור החשמל באמצעות מתקנים קטנים ונמשך ליווי עבודת המטה הנערכת במנהל האזרחי להסדרת נושא ייצור החשמל באמצעות מתקנים בינוניים.

ד. **תקיפת מדיניות האכיפה התכנונית במגזר הפלסטיני** - במהלך שנת 2010 הוגשו לבית המשפט העליון עתירות רבות, התוקפות את מדיניות האכיפה התכנונית של רשויות האזור במגזר הפלסטיני. חלקן הארי של עתירות אלו נמנע מלתקוף את מדיניות האכיפה באופן גורף, אלא התבקש בגדרו סעד פרטני למניעת מימושו של צו הריסה או פינוי, תוך העלאת טענות שונות, לרבות בדבר תכנון חסר במגזר הפלסטיני. בנוסף, הוגשו בשנה החולפת מספר עתירות, בהן התבקשו סעדים עקרוניים נגד השימוש בצווי הריסה כלפי המגזר הפלסטיני. מן העבר השני, הוגשו מספר עתירות המבקשות להגביר את האכיפה כלפי המגזר הפלסטיני, תוך העלאת טענות בדבר אזלת ידן של הרשויות במישור זה.

ה. **תנועת פלסטינים מעזה לאזור יהודה ושומרון** - אלפי תושבי רצועת עזה מתגוררים כיום באזור יהודה ושומרון, לאחר שעברו מעזה לאזור יהודה ושומרון, הן במסגרת "המעבר הבטוח" והן לאחר מכן. מצב זה הוביל לעיסוק בכל הנוגע לבחינת מעמדם ואף הוליד שלוש עתירות עקרוניות לבג"ץ: האחת תקפה את מדיניות הרחקת תושבי רצועת עזה השוהים באופן בלתי חוקי באזור יהודה ושומרון; השנייה תקפה את נוהל השתקעות תושבי רצועת עזה באזור יהודה ושומרון; והשלישית (שאוחדה עם עתירות נוספות) ביקשה את שינוי מענם של

מספר תושבי רצועת עזה המתגוררים כיום באזור יהודה ושומרון. יחידת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון מעניקה ליווי משפטי צמוד לטיפול בסוגיות אלו.

ו. **צמצום העתירות בנושא ביקורי כלואים** - במסגרת הטיפול בעתירות בנושא ביקורי כלואים נערכה פעילות מול פרקליטות המחוז במטרה לטייב את דרך הצגת הנתונים באשר לאופן בו מופעלת סמכותו של המפקד הצבאי בהנפקת היתרי כניסה לישראל לצורך ביקורי כלואים. לשם כך, רוכזו נתוני עבודה של מרכז ההיתרים והם הוצגו בעקביות בעתירות בנושא ביקורי כלואים. הדבר הוביל לצמצום בהגשת העתירות בנושא ביקורי כלואים ואף לצמצום המקרים בהם נפסקות הוצאות משפט כנגד המינהל האזרחי.

ז. **סוגיות הנוגעות לנקודות המעבר בגדר הביטחון** - עם התקדמות תהליך השלמת בניית גדר הביטחון, תנועת האנשים, כלי הרכב והסחורות בין ישראל לבין אזור יהודה ושומרון מנותבת לנקודות המעבר המצויות בגדר. במסגרת זו, גבר בשנה החולפת העיסוק בפניות, תלונות והליכים משפטיים, הנוגעים למעבר בנקודות אלו, בדגש על העברת סחורות. בתחום זה, נחקק הצו בדבר הסדרת הסמכויות בנקודות מעבר ("צו המעברים") על מנת להגדיר את רשימת נקודות המעבר, את הגורמים המוסמכים לפעול בהן ואת סמכויות גורמים אלו, לשם הבהרת המצב המשפטי וייעול אפשרויות האכיפה.

ח. **התערבות בתי המשפט הצבאיים בעניינים מנהליים** - בשנה החולפת, ניכרה מגמה של העמקת התערבותם של בתי המשפט הצבאיים בעניינים מנהליים. כך, במהלך השנה החולפת ניתנו מספר החלטות של ועדת העררים הצבאית בכל הנוגע למדיניות ההיתרים ורישיונות העסקה במקרקעין של המנהל האזרחי. בהחלטותיה, לא בחנה ועדת העררים את סבירות ההחלטה, אלא את חוקיות מדיניות המינהל האזרחי. הוועדה קבעה, כי חלק מהוראות חקיקת המשנה, המסדירות את המדיניות אינן חוקתיות ויש מקום לבטלן, בעיקר בשל הפגיעה בזכות הקניין. לכן, המליצה הוועדה לראש המנהל האזרחי לבטל את ההחלטות ולאפשר להגיש את בקשות רישום המקרקעין לדיון בוועדה לרישום ראשון. לאחר בחינת הנושא, החליט ראש המינהל האזרחי, באופן חריג, לדחות את המלצות הוועדה. נוסף על כך, במהלך השנה ניתנו מספר החלטות של בתי המשפט הצבאיים, לפיהן לבית המשפט הצבאי הסמכות להעביר תחת שבט ביקורתו מעשי מינהל מסוימים של המפקד הצבאי באזור.

פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2010

- א. בג"ץ 9594,9727,9741,9778/09 פורום משפטי למען א"י נ' ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי - בית המשפט העליון דחה ארבע עתירות שהוגשו נגד החלטת הקבינט בדבר השהיית הבנייה באזור יהודה ושומרון ונגד הצו, שהוצא בעקבותיה. בית המשפט קבע, כי מדובר בהחלטה מדינית, שלא יטה להתערב בה; שההחלטה התקבלה על ידי הקבינט על פי סמכותו בדין; ושמפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון פעל כדין כאשר חתם על הצו המיישם את החלטת הקבינט, בהיותו זרוע של הרשות המבצעת הישראלית. כמו כן, נדחו טענות נגד הליך קבלת ההחלטה והסדרים ספציפיים שנקבעו במסגרתה.
- ב. ת"א (נתניה) 23286/09 מדינת ישראל נ' סנדרוי - תביעה זו הוגשה על ידי המדינה נגד המחזיקים ביבילים, שנהרסו במאחז הבלתי-חוקי המכונה "להבת יצהר", בדרישה לפיצוי בגין הוצאות הפינוי שנגרמו לה. שניים מן הנתבעים, יצחק סנדרוי ויוסף פילנט, חויבו לשלם למדינת ישראל את מלוא סכום התביעה בגובה 578,349 ש"ח, בתוספות הוצאות משפט בגובה של 57,000 ₪. פסק הדין מהווה מסר מרתיע לגורמים המנסים לרפות את ידי הרשויות בבואן לבצע פעולות לאכיפת החוק באזור יהודה ושומרון.
- ג. בג"ץ 4790/10 ועד מתיישבי השומרון נ' שר הביטחון - נקבע, כי פלוני המפר את דיני התכנון אינו יכול לדרוש מהרשות ליתן קדימות לאכיפת דיני התכנון והבנייה אצל שכנו. כן חזר בית המשפט על קביעתו, לפיה אין חסינות למקומות תפילה מפני תחולתם של דיני התכנון והבנייה.
- ד. בג"ץ 9296/08 מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון נ' ועדת העררים הצבאית - העתירה הביאה לדיון את שאלת פרשנותו הנכונה של הדין החל באזור יהודה ושומרון (ובפרט סעיף 78 לחוק הקרקעות העות'מאני) בנוגע לרישום מקרקעין: האם המבקש לרשום מקרקעין ברישום ראשון באזור יהודה ושומרון מחויב להראות מקור חוקי להחזקה בקרקע כתנאי לרישום זכויותיו במרשם המקרקעין, או שמא ניתן להסתפק בראיות בדבר עיבוד והחזקה של המקרקעין במשך 10 שנים בלבד לצורך הרישום. לטענת המדינה, החלטת ועדת העררים, שאפשרה רישום במקרקעין ללא הצגת מקור חוקי להחזקה, עלולה לעודד תופעות

פסולות של גזל קרקעות באזור יהודה ושומרון. לאור האמור, בעתירה ביקשה המדינה מבג"ץ לקבוע, כי החלטת הוועדה בטעות יסודה וכי יש חובה להוכיח מקור חוקי להחזקה לצורך רישום ראשון של מקרקעין באזור יהודה ושומרון. דיון בעתירה נערך השנה, ולאחריו הורה בית המשפט העליון על הוצאת צו על תנאי המורה למשיבים להגיש את תגובתם.

ה. במסגרת ההליכים בבג"ץ 9051/05 תנועת "שלום עכשיו" נ' שר הביטחון - שר הביטחון הנחה על עריכת סקר קרקעות באזור בו הוקמו המבנים במאחז "היובל", לבדיקת מעמדו המשפטי של שטח הקרקע שבנדון, בו מתגוררות, בין היתר, משפחותיהם של שני קציני צה"ל, שנהרגו בשנים האחרונות במילוי תפקידם. עבודת הבדיקה לגבי מעמדה של חטיבת המקרקעין עליה הוקם המאחז נעשתה בשיתוף עם גורמי המינהל האזרחי ובליווי משפטי של יחידת יועמ"ש איו"ש. היא כללה פענוח תצלומי אוויר, בדיקת רישומי זכויות במקרקעין, סיורים בשטח ועוד.

ו. בג"ץ 1234/10 א. דינאמיקה נ' המנהל האזרחי - התמקד במישור חובתו של הזוכה במכרז לאספקת שירותי סבלות, קבלן פלסטיני, לשלם שכר מינימום לעובדיו. נטען, כי המצב בו העותרת (חברה הרשומה בישראל) מחויבת לשלם שכר מינימום לעובדיה, בשונה מתושב האזור, יוצר אי-שוויון בין המציעים במכרז ופוגע בסיכויי העותרת לזכות בו. בתגובה לעתירה הוסבר, כי לא מדובר בהתקשרות שעניינה שירותים הניתנים למינהל האזרחי, אלא במעין "הענקת זיכיון" למתן שירותים. נטען, כי נוכח מאפייני ההתקשרות על כל זכיון להתנהל עפ"י הדין החל עליו. הוסבר, כי לעמדת המדינה, הדבר אינו יוצר אי-שוויון המצדיק ביטול תוצאות המכרז, שכן מטבע הדברים בכל מכרז נהנים המציעים מיתרונותיהם היחסיים על פני מציעים אחרים, ובענייננו - מתחולת דין פרסונאלית, שהיא חיצונית להוראות המכרז. בית המשפט קיבל את עמדת המדינה וקבע בנוסף, כי היות המינהל האזרחי צד להתקשרות עם קבלן פלסטיני אינה מהווה זיקה מכרעת בכל הקשור לקביעת תחולת דיני העבודה בין הקבלן לעובדיו וכי אין לראות במנהל האזרחי מעסיק בפועל לצורך תשלום שכר מינימום בהתקשרויות הדומות להתקשרות במסגרת המכרז.

ז. בג"ץ 1892/10 אבו סרדאנה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון - במסגרתו נמחקה עתירה של תושבת אזור יהודה ושומרון, שביקשה לעבור לרצועת עזה לצורך ביקור. בית המשפט אישר את המדיניות הנוכחית באשר לתנועת תושבים בין עזה לאזור יהודה ושומרון, אשר מוגבלת למקרים הומניטאריים.

ח. בג"ץ 7124/09 משפחת אבו קביטה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון - בית המשפט אישר את שיקול הדעת המופעל על ידי הרשות המוסמכת, בקובעה את הקריטריונים להכרה בפלסטינים כתושבים קבועים במרחב התפר ובחר שלא להתערב בו. משכך, העתירה נמחקה.

ט. בג"ץ 339/09 טלאל עודה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון - בראשית השנה דחה בית המשפט העליון עתירה, אשר הוגשה מטעמו של חלפן הכספים טלאל עודה. מידי עודה הוחרם סכום כסף העולה על 400,000 ₪ בשל היותו שייך להתאחדות בלתי מותרת. בית המשפט העליון עיין בחוות הדעת של גורמי המודיעין וקבע, כי החומר המודיעיני הצדיק את החרמת הכספים. נוסף על כך, הלכה למעשה, בית המשפט אישר את עמדת המדינה ביחס להחרמת כספי חלפני כספים, לפיה ניתן לפעול להחרמת כספים מחלפני כספים, אשר פועלים להעביר כספים מארגוני טרור ואליהם. במסגרת זו, אומצה לראשונה התזה המשפטית, לפיה, במקרים המתאימים ניתן לעשות שימוש בהוראות תקנה 120 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, המאפשרות את החרמת כלל רכושו של אדם שביצע עבירות חמורות.

י. בג"ץ 2150/07 אבו ספייה נ' שר הביטחון - במהלך השנה ליוותה היחידה את פיקוד המרכז ביצירת הסדרים ביטחוניים חדשים לאורכו של כביש 443, אשר אפשרו את פתיחתו לתנועת כלי רכב פלסטינים ובבחינת השלכות יישום פסק הדין על מגבלות תנועה נוספות, הקיימות באזור יהודה ושומרון. בפסק הדין, שניתן בשלהי שנת 2009, הורה בית המשפט העליון לפתוח את כביש 443 לתנועת כלי רכב פלסטיניים עד ליום 28.5.2010, אך הותיר שיקול דעת לצה"ל לקבוע את הסדרי הביטחון שיאפשרו תנועה כאמור: מספר נקודות הבידוק, אופן הבידוק, חסימות לאורך הציר וכיוצא בזה. ההסדרים החדשים שנקבעו הותקפו בבית המשפט העליון בשתי עתירות. האחת, על ידי עמותת "שורת הדין", בבג"ץ 3607/10 "שורת הדין" נ' שר הביטחון, והשנייה על ידי המועצה המקומית גבעת

זאב, בבג"ץ 2479/10 מועצה מקומית גבעת זאב נ' ממשלת ישראל. בית המשפט דחה את העתירה שהוגשה על ידי עמותת "שורת הדין" וקבע, כי הסדרי הביטחון שנקבעו על ידי המפקד הצבאי הינם סבירים וכי אין כל עילה להתערב בשיקול דעתו. אשר לעתירה שהוגשה על ידי המועצה המקומית גבעת זאב, הרי שזו נמחקה לאור הסכמת הצדדים לנסות להגיע להסכם בנוגע להסדרי הכניסה ליישוב.

יא. נגד תוואי גדר הביטחון באזור הר-גילה הוגשו חמש עתירות לבית המשפט העליון. ביום 25.7.2010 התקיים דיון בכל העתירות במאוחד, אשר בסיומו הורה בית המשפט על מחיקת ארבע עתירות, שהוגשו נגד תוואי גדר הביטחון העובר באזור יהודה ושומרון. אשר לתוואי העובר מסביב לכפר וולגיה, ועובר בשטח מדינת ישראל, הוציא בית המשפט צו על תנאי, המורה למדינה ליתן טעם מדוע לא ייקבע כי צו התפיסה שהוצא לתפיסת מקרקעין באזור הכפר וולגיה פקע ואין לו כל תוקף משפטי וכי המשיבים אינם רשאים לבצע עבודות כלשהן מכוחו ומדוע לא ייקבע, כי יש מקום לבחינה מחודשת של תוואי הגדר בתחום ישראל.

יב. בג"ץ 1882/08 עבד אל רחמן נאצר נ' ממשלת ישראל - במהלך השנה דחה בית המשפט העליון עתירה נגד תוואי גדר הביטחון באזור הישוב כפר אורנים. בפסק הדין נקבע, כי חרף העובדה שיש תוואי חלופי הקרוב יותר לקו תחום אזור יהודה ושומרון ביחס לתוואי הגדר הקיים, אשר עשוי היה מלכתחילה להפחית מהפגיעה הקשה הנגרמת לעותרים, התוואי הקיים עומד בסופו של דבר במבחן המידתיות. זאת, בין היתר לאור העובדה, כי בנקודת הזמן בה אנו מצויים כעת, כשהתוואי הקיים עומד זה מכבר על תילו, עצים רבים נעקרו ושטחים נתפסו לשם הקמתו, הסטתו תחייב פגיעה נוספת בעצים ובאדמות פרטיות. משכך, לא ניתן לקבוע כי התוואי החלופי פוגעני פחות.

יג. בעקבות טענות שנשמעו במסגרת דיוני מעצר שנערכו בבתי משפט בישראל, הוצאה חוות דעת באשר לסמכותו של המפקד הצבאי לבצע מעצרים בשטח A של חשודים בעבירות פליליות שבוצעו בישראל, לצורך העמדתם לדין בישראל. במסגרת חוות הדעת נבחנו הוראות תחיקת הביטחון, המסדירות את סמכותו של חייל לעצור באזור (ובכלל זה בשטחי A, שכן הגדרתו של ה"אזור" בתחיקת הביטחון לא השתנתה בעקבות הסכמי הביניים) כל אדם, שניתנה בעניינו אסמכתא למעצר על פי חיקוק ישראלי. כמו כן, נבחן האם סמכות זו, שעוגנה

בתחיקת הביטחון, עולה בקנה אחד עם הסכמי הביניים ועם מנשר מס' 7 בדבר יישום הסכם הביניים. לבסוף, נערכה הבחנה בין המקרים בהם יש לפעול למעצרים של חשודים אלה בהתאם למנגנון ההסגרה, הקבוע בחוק להארכת תוקפן של תקנות-שעת-חירום (יהודה ושומרון וחבל עזה - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשל"ח -1977, לבין מקרים בהם לא נדרש סיועם של המנגנונים הפלסטיניים לביצוע המעצר - אשר בהם די בפקודת מעצר שהוצאה מכוח חיקוק ישראלי.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2011

א. **הגנת הסביבה** - ניתן לצפות המשך התגברות העיסוק בתחומי הגנת הסביבה. בהקשר זה, יש לציין במיוחד את כמות הפניות המגיעות למינהל האזרחי בתחום זה, אשר עלתה בצורה ניכרת במהלך השנה האחרונה. חלק מפניות אלו הפכו, ברבות הזמן, להליכים משפטיים, הן בתחום חוק חופש המידע והן בתחומי מהות, הנוגעים לתוכן הפניות. הדבר מחייב ויחייב השקעת משאבים לטיפול בנושא וכן לימוד והתמקצעות בתחומים חדשים, יחסית, תוך זמן קצר.

ב. **תנועת פלסטינים לאזור יהודה ושומרון ומהאזור** - בשנה הקרובה, ניתן לצפות המשך עיסוק בבחינת מעמדם של תושבי רצועת עזה, השוהים באזור יהודה ושומרון. זאת במקביל לטיפול בעתירות העקרוניות בעניין. בנוסף, יימשך ליווי ההליכים המשפטיים המתנהלים בעניינם של מיועדים לגירוש, שאינם תושבי אזור יהודה ושומרון - משלב הוצאת צווי הגירוש, דרך ההופעה בוועדה לבחינת צווי הגירוש ועד לתום הטיפול המשפטי. נושא זה יעסיק גם בהקשר של גירוש תושבי אזור יהודה ושומרון, המהווים סיכון ביטחוני ותושבי אזור יהודה ושומרון, שגורשו בעבר מכוח תקנה 112 לתקנות ההגנה (שעת חירום). כל זאת, במקביל לבחינת נושא התושבות ואובדן התושבות.

ג. **תכנון ובנייה במגזר הפלסטיני** - בשנה החולפת קודמו בצורה משמעותית סוגיות הנוגעות לתכנון במגזר הפלסטיני. כך, במהלך השנה התקיימו מספר פגישות בין גורמים במינהל האזרחי לבין ארגוני זכויות אדם, המבקשים לקדם תוכניות במגזר הפלסטיני. כמו כן, גובשו על ידי המינהל האזרחי קריטריונים לייזום תכנון במגזר הפלסטיני. התקדמות זו, כך ניתן לצפות, תוביל לעיסוק מוגבר בתחום זה בשנה הקרובה. לשם ההמחשה, במהלך השנה נדונו במוסדות התכנון התנגדויות

שהוגשו ביחס למספר תוכניות מתאר במגזר הפלסטיני ויתכן שתוצאות הדיון בהתנגדויות אלה יחייבו ביצוע מספר שינויים בהליך קידומן של תוכניות במגזר הפלסטיני. זאת, בין היתר, במישור שיתוף האוכלוסייה המקומית בהכנת תוכניות ושיפור המידע העומד לרשות המינהל האזרחי טרם הכנת התוכנית, קביעת ייעודים נוספים במסגרת התוכנית, ייעול מתן היתרי בנייה, הורדת צפיפות הבנייה והרחבה של גבולות התוכנית, וכיו"ב.

ד. הטיפול **בסכסוכי הקרקעות** הוגדר כיעד מרכזי ביחידת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון בשנים האחרונות. זאת מתוך מטרה לטפל באופן אפקטיבי ומהיר בסכסוכי קרקעות, הפוגעים בסדר הציבורי התקין באזור יהודה ושומרון. אחד האתגרים העומדים בפני היחידה בשנה הבאה, הינו להמשיך לטפל באופן אפקטיבי ומהיר בסכסוכי הקרקעות וכן להמשיך לשכלל ולשפר את הכלים המנהליים המשפטיים, המצויים בידי רשויות האזור בטיפול בסכסוכי הקרקעות.

ה. **תוואי גדר הביטחון** - המשך הליווי המשפטי של הקמת גדר הביטחון ותחזוקה השוטף צפוי לתפוס מקום מרכזי בפעולת היחידה גם השנה. השנה, כמו בשנים קודמות, משימה זו תתרכז בטיפול בהיבטים הקרקעיים של הקמת המכשול ובנושא שימור "מרקם החיים" של האוכלוסייה הפלסטינית המתגוררת באזור. מספר עתירות הנוגעות לתוואי גדר הביטחון, בייחוד בגזרת עוטף ירושלים, צפויות להבשיל לכדי הכרעה במהלך השנה הקרובה. זאת ועוד, במהלך השנה האחרונה הוצאו עשרות רבות של צווי תפיסה, הן לשם הקמת תוואי גדר הביטחון והן לשם ביצוע פעולות תשתית שונות. השנה ניכרת מגמה של עלייה משמעותית בהגשת התנגדויות והשגות נגד צוים אלה, הן על ידי בעלי המקרקעין והן על ידי ראשי הכפרים והיישובים, שבתחומם הוצא הצו. ניתן להעריך, כי מגמה זו תימשך ואף תתגבר במהלך השנה הקרובה.

ו. **שמירת האיזון בין המענה לצרכים מבצעיים לבין זכויות האדם** - השינויים במצב הביטחוני באזור יהודה ושומרון מחייבים להמשיך ולעסוק כל העת במציאת נקודת האיזון המשפטית הראויה בין הצורך להבטיח את ביטחון האזור ואת השמירה על הסדר הציבורי בו לבין הצורך להבטיח את כיבוד זכויות האדם של תושבי האזור ואת שמירתן. ברי, כי שיפור במצב הביטחוני באזור מביא לשינוי נקודת האיזון הראויה. שינוי זה אך מחדד את האתגר המשפטי שבהתמודדות עם הנושא.

מחלקה הייעוץ והחקיקה

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

א. ענף ייעוץ כח אדם ופרט

הייעוץ המשפטי בענף כולל את הייעוץ המשפטי בתחומי כוח האדם (סגל, חובה ומילואים, אזרחים עובדי צה"ל וכדומה), הפרט, קבוצת "חבר" וחיל המשטרה הצבאית. בנוסף, עוסק הענף בקשת רחבה של נושאים בתחומי השכר, תנאי השירות של משרתי הקבע וחיילי החובה, המשטר והמשמעת ותשלומי גמלאות. כמו כן, ניתן ייעוץ שוטף למנהל הנפגעים וקציני הערים.

הייעוץ המשפטי בענף עסק במהלך שנת 2010 בסוגיות משפטיות, הנוגעות לשירות הקבע בצה"ל, לרבות בתחום השכר, הגמלאות, הביטוחים, תנאי השירות, זכויות הפרט, הדחות והשעיות של אנשי קבע ופעילות המשטרה הצבאית.

המגמות העיקריות לשנת 2010:

1. העסקת יועצים בצה"ל - בהמשך להחלטה להסדיר באופן אחיד וכולל את נושא העסקת היועצים בצה"ל, מתקיימת עבודת מטה מתקדמת לעדכון פקודת המטכ"ל בנושא, המתייחסת, בין השאר, לסוגיות, שיש לבחון בעניין העסקת היועצים (בחינת מסלול העסקה, מניעת ניגוד עניינים, מניעת היווצרות יחסי עובד מעביד, צורך בצינון וכיו"ב). בשנה הקרובה צפויה פקודת המטכ"ל להיכנס לתוקף וההסדר המוצע ייושם.
2. מסלול ללימודים תורניים - בהתאם להחלטה שהתקבלה בזמנו, הופסקה בדיעבד ההכרה במסלול ללימודים תורניים גבוהים (הסמכה לרבנות) לצורכי הטבות שכר, בכפוף לבדיקה פרטנית. הבדיקה הפרטנית מצויה בשלבים מתקדמים והיא צפויה להסתיים במהלך שנת 2011. כמו כן, בשנה זו צפוי להסתיים הטיפול בשתי עתירות שהוגשו בעניין בשמם של 212 משרתי קבע וגמלאים המעורבים בפרשה.
3. ברירת המחדל של קרן הפנסיה - קרן ברירת המחדל בה יבוטח חייל, שלא בחר בקרן אחרת, אמורה להיקבע על ידי משרד הביטחון, בהסכמת שר האוצר. בימים אלו מתקיים תהליך לבחירת הקרן המומלצת לשם כך (בעניין

זה אף הוגשה עתירה לבג"ץ) וניתן ליווי משפטי לתהליך. כמו כן, במהלך השנה יהיה צורך לקדם תיקוני חקיקה רלוונטיים לצורך עיגון ההסדרים הרלבנטיים בחקיקה.

4. ועדת ערר - הקמת ועדת הערר ועררים שהוגשו לה בעניינים הנוגעים לשכר, העלו צורך לעדכן את פקודות הצבא הנוגעות לתחום השכר והזכויות הנלוות. במהלך השנה צפויות הפקודות האמורות להתעדכן ולשקף את המצב הנוהג בפועל. כמו כן, החלה בחינת המדיניות בנושאים המפורטים להלן (ועדכון הפקודות והנהלים בהתאם למדיניות שתיקבע): הליכי השחרור מצה"ל (בעיקר בכל הנוגע לשחרור מחמת תפקוד לקוי או העדר אופק שירות); הטיפול באזרחים העוזבים את הארץ יחד עם משפחתם טרם מלאו להם 16 שנים; ההתמודדות עם הצהרות מיועדות לשירות ביטחון כי טעמים בהכרה דתית מונעים מהן לשרת בצה"ל, בנסיבות בהן ההצהרות נחזות להיות שקריות (לרבות קידום הצעת חוק בנושא); ומתן מענה לסוגיות ייחודיות הנוגעות לאזרחים עובדים צה"ל.

ב. תחום ייצוג

ביום 16 אוגוסט 2010 נכנס לתוקפו חוק שירות הקבע בצבא ההגנה לישראל (הליכים לעניין החלטות הנוגעות לחיילים בשירות קבע), התש"ע - 2010. בהתאם לחוק, למשרתי קבע, הרואים עצמם נפגעים מהחלטה של גורם מוסמך על פי פקודות הצבא לקבל החלטות בעניינים הקבועים בחוק, מקום בו ההחלטות נוגעות לזכויות שכר וזכויות נלוות לשכר ולסיום שירותם בעילה הקבועה בפקודות הצבא, האפשרות לערור על החלטה בפני ועדת הערר, שהוקמה לשם כך. קודם לכן, נדונו עניינים אלה בפני בג"ץ. בנוסף, על פי החוק הועבר הדיון בנושאים הקשורים בסיום שירות הקבע בגין התנהגות החורגת מאמות המידה הנדרשות מחייל בשירות קבע, או בגין הרשעה בביצוע עבירה פלילית ובסוגיות של הדחה והשעיה, אי קידום בדרגה ואי מינוי לתפקיד או הפסקת מינוי, מבג"ץ לבית המשפט לעניינים מנהליים.

מאז כניסת החוק לתוקפו, הוגשו לועדת הערר 31 עררים בנושאים שונים ומגוונים. בין הנושאים: שחרור מצה"ל, זכויות שכר וזכויות אחרות, מועד פרישה משירות, ועוד. דיוני הוועדה בהליכים אלה החלו לאחרונה. כמו כן, עד למועד זה

הוגשו שתי עתירות לבית המשפט לעניינים מנהליים על בסיס הסמכות שנקבעה בחוק.

ג. הייעוץ המשפטי לתחומי החקיקה, התקשורת והמשאבים

הייעוץ המשפטי לתחומי החקיקה, התקשורת והמשאבים (להלן: "ענף חת"ס") הינו הגוף האחראי לריכוז הטיפול בחקיקה מטעם מחלקת ייעוץ וחקיקה והפרקליטות הצבאית. כמו כן, אמון הענף על מתן הייעוץ המשפטי לראש המטה של אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה, לקציני החיל הראשיים הכפופים לאגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה (למעט קצין רפואה ראשי), למרכזים הלוגיסטיים, לאגף התקשוב, לחטיבת דובר צה"ל, לתחנת גלי צה"ל ולעיתון "במחנה".

מגמות עיקריות לשנת 2010:

1. מיסוד והרחבת העיסוק בדיני הגנת הסביבה - בשנה זו הורחב מאוד העיסוק בתחום הגנת הסביבה, הן בטיפול השוטף בדרישות מצד המשרד להגנת הסביבה לטיפול במפגעים סביבתיים חמורים והן בטיפול בהצעות חוק מרכזיות בתחום הגנת הסביבה. כך ניתן לציין את הצעת חוק האסבסט, המבקשת לעגן את האיסור על שימוש חדש באסבסט ולקבוע לוחות זמנים להפסקת השימוש הקיים באסבסט ופירוקו. כן ניתן לציין את חוק סמכויות אכיפה סביבתית, המתייחס בין השאר להפעלת סמכויות אכיפה ופיקוח מצד מפקחי המשרד להגנת הסביבה כלפי צה"ל. להצעת חוק זו השלכות מרחיקות לכת על צה"ל, שכן היא מעניקה דריסת רגל רחבה לגורמי פיקוח ואכיפה אזרחיים ביחס למתקנים צבאיים ואנשי צבא, הן מבחינת סמכויות כניסה, נטילת מסמכים ודוגמאות והן מבחינת סמכויות חקירה. עם זאת, הסמכות לנקוט בהליכים פליליים או משמעתיים נותרה בידי מערכת המשפט הצבאית.

2. יישום חוק חופש המידע ודרישות להגברת השקיפות מצד צה"ל - בשנה האחרונה המשיכה המגמה של הרחבת שקיפות המידע המצוי בידי צה"ל. מגמה זו באה לידי ביטוי בריבוי הצעות חוק, המבקשות להרחיב עוד יותר את תחולתו של חוק חופש המידע ולצמצם את הסייגים הקבועים בו מפני מסירת מידע, לרבות הסייגים הביטחוניים הנוגעים לצה"ל. בשנה זו נכנסה לתוקף ההוראה בחוק חופש המידע, המחייבת פרסום יזום של מידע סביבתי

ונכתבה חוות דעת ביחס להערכות למימוש חובה זו. יש להניח, כי מגמה זו תמשיך ביתר שאת גם בשנים הבאות.

3. התאמת הדין בצה"ל לטכנולוגיות המידע - גם בשנת 2010 נדרשו קציני הענף לעסוק בהסדרת השימוש בטכנולוגיות החדשות שבשימוש הצבא וחייליו. בין השאר, ניתן למנות את הסדרת הקמתם של אתרי אינטרנט בידי יחידות צה"ל והסדרת העברת נתוני תקשורת של מכשירי סלולר צבאיים לגורמי צה"ל. כן, עודכנה חוות הדעת בנוגע לסמכויות מפקדים לערוך חיפוש במחשב צבאי של פקודיהם ונערכו מסמכים שונים לצורך קבלת הכרה בכרטיס הצבאי כחתימה אלקטרונית. בשנה זו נמשכה גם העבודה על הטמעת תקנות הגנת הפרטיות ביחס לניהול מאגרי המידע של צה"ל והעברות מידע בין צה"ל לגופים ציבוריים. במסגרת זו הוקמה השנה ועדה בראשות ראש אגף כוח האדם לטיפול בבקשות להעברת מידע.

4. ריבוי הצעות חוק פרטיות הנוגעות לצה"ל - בשני המושבים האחרונים של הכנסת הוגשו כ- 2,700 הצעות חוק, מתוכן עשרות רבות הנוגעות לצה"ל באופן ישיר או עקיף. מרבית הצעות החוק מתייחסות למספר נושאים עיקריים: מתן הטבות שונות לחיילים משוחררים, כגון: מלגות לימודים, סיוע בשכר דירה; זכויות אנשי מילואים, כגון: עדיפות בקבלה למקומות עבודה, עדיפות למקומות עבודה המעסיקים אנשי מילואים במכרזים; מאבק בתופעת ההשתמטות ובפרט השתמטות בנות הטוענות, כי טעמי הכרה דתית מונעות מהן לשרת; זכויות משרתי הקבע - לאחרונה הוגשו מספר הצעות חוק שעניינן לעגן בחקיקה את זכויות משרתי הקבע. בין ההצעות ניתן לציין את הצעתם של חה"כ מירי רגב וחיים כץ להסדיר בחקיקה את המגבלות על סיום שירותן של משרתות קבע בהריון. הצעה זו עברה קריאה שנייה ושלישית ופורסמה בספר החוקים.

5. רידוד צריכת הדלק ומדיניות הרכב האישי בצה"ל - בשנה החולפת ליווה הייעוץ המשפטי לאגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה עבודות מטה חוצות צבא בנושאים אלו.

ד. הייעוץ המשפטי לחיל הרפואה

הייעוץ המשפטי לחיל הרפואה (להלן: "יועמ"ש חר"פ") עוסק בסוגיות הנוגעות למתן שירותי רפואה בצה"ל ומרכז את ההליכים המשפטיים המוגשים כנגד החיל (עתירות לבג"ץ ותביעות נזיקין). בנוסף, עוסק בכתובת פקודות ונהלים, מלווה

הליכי מדיניות שונים בהיבטיהם המשפטיים ומעניק ייעוץ משפטי שוטף לוועדת המחקרים בבני אנוש (הלסינקי) של חר"פ ולוועדת האתיקה.

מגמות עיקריות לשנת 2010:

1. עתירה לפינוי בסיס האימונים של חטיבת הנח"ל - בעתירה נטען, כי קיים עודף תחלואה של מחלת הסרטן בקרב חיילים בבסיס האימון החטיבתי של הנח"ל באופן, המחייב נקיטת פעולות ע"י צה"ל ורשויות המדינה למניעת מחלות אלה, לרבות פינוי החיילים מהבסיס עד לבירור הגורם לתחלואה. בתשובת המדינה לעתירה נדרשה התייחסות, בין היתר, לעקרון המשפטי, החדש יחסית, של "הזהירות המונעת", לפרשנותו ולאופן יישומו בצה"ל.
2. עריכת ניסויים רפואיים בצה"ל - במקביל לעתירות שהוגשו, הייעוץ המשפטי לחיל הרפואה פעל לכינון הסדרים, המחילים מגבלות על אופן עריכת ניסויים רפואיים בחיילים. במסגרת זו, נכתבה טיוטת הוראת פיקוד עליון, המסדירה את עריכת הניסויים הרפואיים בצה"ל וקובעת כללים, תנאים והגנות, שיבטיחו המשך קיומם של ניסויים רפואיים התורמים לקידום בריאות חיילי צה"ל, תוך פיקוח ובקרה של משרד הבריאות ותוך מתן מענה לקשיים הייחודיים המאפיינים את אוכלוסיית החיילים. ההסדרה העתידית תשמש נדבך שיתווסף להסדרה הקיימת כיום בצה"ל.
3. מיקור חוץ - השנה החולפת התאפיינה בעיסוק גובר בסוגיות משפטיות הנובעות ממיקור החוץ: קידום פוליסת השב"ן למשרתי הקבע, פרסום מכרז מיקור חוץ של שירותי רפואה עבור חיילים בקריה ובתל השומר, ליווי משפטי של ההתקשרות עם "ביקור רופא" (מיקור חוץ של מרפאות קצין העיר) ובחינת סוגיות שונות (כגון: שמירה על פרטיות במסגרת מיקור חוץ של שירותי רפואה).

ה. הייעוץ המשפטי לתחום התשתית והפריסה

הייעוץ המשפטי לתחום התשתיות והפריסה (להלן: "יועמ"ש תו"פ") המשיך לעסוק גם השנה במתן ייעוץ משפטי שוטף ביחס להקמת מתקנים ביטחוניים חדשים, עבור צה"ל ועבור גופים ביטחוניים אחרים, בתוך בסיסים קיימים ומחוץ להם, בכל רחבי הארץ.

מגמות עיקריות לשנת 2010:

1. רפורמה בחוק התכנון והבניה - בשנת 2010 קידמה הממשלה רפורמה מקיפה ומואצת בחוק. תזכיר החוק, אשר אושר בקריאה ראשונה בכנסת, המכיל למעלה מ-600 סעיפים, מבקש לבצע רפורמה משמעותית מאוד גם בעניין הקמתם של מתקנים ביטחוניים, בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון משנת 2007. יועמ"ש תו"פ היה מעורב בגיבושה של הרפורמה מול משרד המשפטים ומול משרד הפנים, בכל הנוגע להקמתם של מתקנים ביטחוניים ולקידום תכניות אזרחיות, שעשויות להיות להן השלכות על מערכת הביטחון.
2. אישור תב"ע קריית החדרכה - בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון משנת 2007, הובאה לראשונה תכנית להקמת בסיס צבאי לאישור הוועדה המחוזית.
3. פרויקטי מגורים - יועמ"ש מנהלת המגורים עסקה בליווי משפטי לייזום פרויקטי מגורים חדשים לשם קשירת המרכיב האיכותי של משרתי הקבע, בין היתר, במתכונת שלא הייתה נהוגה בעבר, כגון: בניה רוויה, הרחבות קהילתיות של יישובים חקלאיים ורכישת קרקעות מגורמים פרטיים. פעילות זו דרשה רכישת ידע מקצועי בתחומי משפט ובסוגי עסקאות חדשים.

ו. הייעוץ המשפטי לחיל המודיעין

שנת 2010 התאפיינה, בין היתר, בעיסוק רב בהליכי חקיקה שונים הנוגעים לאגף המודיעין, לרבות הוצאת צו מכוח סעיף 117 לחוק העונשין - קביעת "הגורם המוסמך", היבטי ביטחון מידע הנוגעים לחקיקת איכות סביבה, תיקון פקודות מטכ"ל ועוד.

ז. הייעוץ המשפטי לזרועות

הייעוץ המשפטי לזרועות כולל את הייעוץ המשפטי לחיל האוויר, חיל הים, זרוע היבשה, פיקוד העורף וחטיבת המבצעים.

מגמות עיקריות לשנת 2010:

1. חיל האוויר - בשנת 2010 החל ניהול משא ומתן על הסכם רחב היקף בין משרד הביטחון לרשות שדות התעופה. בנוסף, התלווה יועמ"ש חיל האוויר למשלחת חיל האוויר לרומניה, שעסקה, בין היתר, באיסוף ממצאים וגיבוש מסקנות לתחקיר של תאונת המסוק, שגבתה את חייהם של שישה לוחמים. קיומו של מגע שוטף ומשא ומתן עם צבא רומניה והפרקליטות המקומית, תוך ניתוח הדינים הרומניים הרלוונטיים, אפשר לחיל האוויר חופש פעולה נרחב כדי לנתח במקצועיות את הגורמים לתאונה. כמו כן, לוותה הצעת החוק לשינוי חוק הטיס - הצעת החוק מיועדת להחליף את החקיקה הקיימת משנת 1927 ומהווה נדבך חשוב בסדרת דיני התעופה במדינת ישראל.
2. חיל הים - אחת התופעות הבולטות של שנת 2010 הינה ארגון משטי מחאה לכיוון רצועת עזה, שהמוכר בהם הינו המשט לעזה ביום 31.5.2010. לצד הליווי המשפטי שניתן בקשר למשט זה, נדרש הייעוץ המשפטי ללוות את חיל הים בהתמודדות עם ריבוי יוזמות למשטים נוספים במתארים ומורכבויות שונים.
3. פיקוד העורף - במהלך שנת 2010 קודם הליך חקיקה מקיף לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, בהובלת הייעוץ המשפטי לפיקוד העורף. במסגרת תיקון חקיקה זאת נערך תיקון מקיף לחוק, שתכליתו איחוד והסדרת מצבי החירום הקבועים, ביטול מוסדות אנכרוניסטיים, קביעת והסדרת סמכויות חיילי פיקוד העורף בעת התמודדות עם אירועים במצב מיוחד בעורף ועוד. הצעת החוק הממשלתית פורסמה ואושרה בקריאה ראשונה בחודש יולי 2010. כמו כן, ליווה הייעוץ המשפטי את תהליך חקיקת "חוק העורף", אשר הובל על ידי רשות החירום הלאומית במשרד הביטחון והיה שותף להתוויית עיקרי החוק, הסדרת מימוש אחריות העל של שר הביטחון לעורף במצבי חירום ועוד.
4. זרוע היבשה - בשנה האחרונה הושם דגש על חיזוק מעמדו של היועץ המשפטי בזרוע. אחת המגמות העיקריות הייתה קידום תחום ההוראות והפקודות בזרוע. נכתבו חוות דעת מקיפות לצורך הבהרת המצב המשפטי, המצוי והרצוי, נערכו פגישות עבודה עם הגופים הרלוונטיים והתקיים יום עיון לכלל גופי הזרוע בנושא ההוראות והפקודות.
5. חטיבת המבצעים - בשנה החולפת נידונה, בין היתר, סוגיית שיתוף הפעולה עם השב"ס בתרגילים לאומיים ובפעולות מבצעיות.

פסקי דין וחוות דעת מרכזיים משנת העבודה 2010

- א. בג"ץ 11244/03 רס"ן מריו פרגר נ' שר הביטחון - במסגרת ההליך נדון לראשונה מעמדה של הוועדה לדירוג עובדי מחקר. פסק הדין ביצר את מעמדה המקצועי והבלתי תלוי של הוועדה וקבע, כי לאור עקרון הריסון השיפוטי, מתחייב שלא להתערב בהחלטותיה המקצועיות של הוועדה.
- ב. בג"ץ 7875/09 פורום המח"טים נ' כנסת ישראל - בפסק הדין נקבע, כי הדין אינו מחייב לקשור בין שיעור הגמלאות להן עשוי להיות אדם זכאי לבין דמי הביטוח המשולמים לו. לקביעה זו השלכה על דיני הקצבאות בכלל.
- ג. בג"ץ 8226/09 אופיר נ' משרד הביטחון - פסק הדין חידד את הצורך בהסדרה חוקית של פעילות תחנת גלי צה"ל, ומשמש זרז לפרסומה של הוראת הפיקוד העליון בעניין גלי צה"ל. הוראה זו קובעת את מעמדה הייחודי של תחנת גלי צה"ל כיחידה צבאית וכגוף תקשורת ציבורי ומחריגה את פעילותה של התחנה מחלק מהמגבלות הקבועות בפקודות הצבא, כגון: מגע עם פוליטיקאים ואנשי תקשורת, הגבלות על פרסום בצה"ל ועוד.
- ד. בג"ץ 6130/08 אדם טבע ודין נ' שר הביטחון - בשנת 1983 התגלתה עדשת דלק בקידוחים לשאיבת מים של מקורות שבבסיס חצור. בחקירה הראשונית עלה, כי מדובר בשאריות של דלק סילוני, אשר הוזרם במהלך השנים לקרקע. במהלך השנים בוצעו מספר סקרים, אך המפגע לא טופל כראוי. בשנת 2008 הוגשה עתירה נגד משרד הביטחון, המשרד להגנת הסביבה ורשות המים, להסיר את המפגע. במסגרת העתירה התחייבה המדינה להפסיק את התפשטות המפגע. בימים אלה מממן משרד הביטחון סקר, שנמצא בשלבי סיום ובו המלצות להמשך הטיפול במפגע.
- ה. עע"מ 360/08 אדם טבע ודין נ' משרד הביטחון - בעניין הקמת קריית ההדרכה של צה"ל בנגב ("עיר הבה"דים"). עמותת אדם טבע ודין הגישה עתירה מנהלית במטרה לחייב את צה"ל להכין תכנית סטוטורית "רגילה" להקמת קריית ההדרכה, שלא במסגרת ההסדר המיוחד של מערכת הביטחון בחוק התכנון והבניה. זאת, בשל חשש לסכנות הבריאותיות הנשקפות לחיילים בשל קרבת

קריית ההדרכה למועצה התעשייתית רמת חובב. העתירה נדחתה בבית המשפט לעניינים מנהליים ועל פסק הדין הוגש ערעור לבית המשפט העליון. כתוצאה מהגשת הערעור נערך תסקיר השפעה על הסביבה ואף הוכנה ואושרה תכנית מקומית מפורטת להקמת קריית ההדרכה. בעקבות זאת הורה בית המשפט העליון על מחיקת הערעור.

ו. בג"ץ 2496/10 רשות הניקוז ערבה נ' שר הביטחון - בשנת 2001 הוגשה עתירה לבג"ץ על ידי מספר רשויות ניקוז בעניין פינויים של שדות מוקשים, שאינם דרושים לביטחון המדינה. בתשובה מטעם משרד הביטחון הוצגו השיקולים המנחים בעניין פינוי מוקשים, לפיהם צה"ל לא יסכן את חייליו במשימות פינוי מוקשים, אשר פינויים אינו דרוש למניעת סיכון לחיי אדם או משיקולים ביטחוניים. כמו כן, נכתב בתשובה כי צה"ל צפוי לרכוש כלי מכני, שאמור לתת פיתרון גם לפינוי שדות מוקשי נגד אדם (נ"א), אשר הסכנה בפינויים גבוהה יותר. בעקבות תשובת המדינה נדחתה העתירה בשנת 2006, תוך השארת פתח לעותרים לשוב ולפנות לבית המשפט אם לא יימצא פתרון לבעיה. לאחר 4 שנים שבהן טרם נמצא פתרון מערכתי לבעיה, רשות הניקוז ערבה והמועצה האזורית ערבה תיכונה הגישו עתירה נוספת בנדון. בתשובת המדינה לעתירה יפורטו הפעולות שנקטו על ידי צה"ל משנת 2006, המתווה שאושר על ידי היועץ המשפטי לממשלה להפעלת חברות פרטיות בפינוי מוקשים והצעת חוק הרשות הלאומית לפינוי מוקשים המקודמת בימים אלה בכנסת.

ז. ת.א. 48106-03/10 ד.ט.ו-74 תובעים אחרים נ' משרד הביטחון - תביעת נזיקין שהוגשה בקשר לניסוי "עומר 2". הסעד המבוקש: פיצוי בגין עוולות חוקתיות, ביניהן פגיעה באוטונומיה של הפרט, פגיעה בכבוד האדם וחירותו ולחלופין רשלנות משרד הביטחון בביצוע הניסוי וכן נזק לא ממוני, שנגרם עקב הפגיעה באוטונומיה. התביעה עומדת על סך כולל של כ- 20 מיליון ₪ (הפיצוי הכספי המבוקש עומד על 300,000 ₪ לכל תובע). פוטנציאל התביעות הכספיות ממשרד הביטחון מוערך בסכומים נכבדים, שכן במחקר זה השתתפו 716 אנשים בסך הכול. התיק מצוי בהליכי גישור.

ח. בג"ץ 7000/08 סרון אנריאטה לוי נ' שר הביטחון - פסק הדין עסק בעניינה של משרתת קבע, אשר התקבלה החלטה לשחררה מן השירות בעילת אי מעבר לקבע מובהק, בעודה בהריון. במסגרת הליך שחרורה מן השירות, הודיעה העותרת על

הריונה ובהתאם הובא עניינה בפני ראש אגף כוח אדם, אשר סבר, כי לא קיימת זיקה בין הליך השחרור לבין הריונה של העותרת ואישר את המשך הליך שחרורה. במהלך ההליכים והדיונים המשפטיים, סברו שופטי בית המשפט העליון, כי על ראש אגף כוח אדם לבחון לא רק קיומה של זיקה אלא אף את השאלה האם בנסיבות המקרה יש מקום להמשיך את הליך השחרור על אף העדרה של זיקה כאמור. עוד טרם ניתן פסק הדין בעתירה נערכה עבודת מטה בצה"ל בסיומה הוחלט, כי שחרורה של משרתת קבע בהריון או בחופשת לידה יתאפשר רק לאחר קבלת היתר של ועדה שתתכנס בעניין זה בראשות ראש מטה אגף כוח אדם. לאחרונה, נחקק חוק שירות בקבע בצבא ההגנה לישראל (חיילות בשירות קבע) התשע"א - 2010, הקובע, כי שחרורה של משרתת קבע בהריון, בחופשת לידה בחופשה מיוחדת ללא תשלום שלאחר חופשת לידה או בתקופה של 60 ימים לאחר תום מהתקופות האמורות, יתאפשר לאחר קבלת היתר משר הביטחון או מעובד משרדו שהוסמך לעניין זה.

ט. בג"ץ 2/10 תלמידי ישיבת הר ברכה נ' שר הביטחון - העתירה הוגשה נגד החלטת שר הביטחון לבטל את ההכרה בישיבת הר ברכה כישבת הסדר, על רקע התבטאויות פומביות לקריאה לסרבנות של ראש ישיבת ההסדר. יצוין, כי מדובר בסוגיה שטרם הגיעה לפתחי בית המשפט. ייחודה של דחיית העתירה הוא באמירתו של בית המשפט העליון, כי במסגרת השיח הציבורי, חופש הביטוי של ראש ישיבת ההסדר מצטמצם לגדר אמירות המתיישבות עם חובת השירות הצבאי. העמדה בה נקט בית המשפט, כי החלטתו של שר הביטחון הושתתה על טעמים ענייניים ועל כן הייתה סבירה, חיזקה את אופיו הממלכתי של צה"ל ועמדה על המתח בין חופש הביטוי לבין חובת הציות בצה"ל.

י. חוות הדעת בעניין צבירת ימי חופשה צבורה בדיעבד - הופסקו התשלומים שניתנו בגין צבירת ימי חופשה בדיעבד. רשויות הצבא החלו פועלות באופן מלא בהתאם לפקודות בעניין ונחסכו לאוצר המדינה מיליוני שקלים.

יא. חוות הדעת בעניין הפגיעה בתנאי השירות של משרתי הקבע במסגרת ההצעה לתקציב המדינה לשנים 2011-2012 - בעקבות חוות הדעת אשר הוגשה ליועץ המשפטי לממשלה, הוסרו מעל סדר יומה של הממשלה הצעות מסוימות, שהיה בהן כדי לפגוע בתנאי השירות של משרתי הקבע.

יב. חוות דעת בעניין חובת השוויון במכרזים - חוות הדעת שנכתבה ביחס למכרז ליסינג כלי רכב בצה"ל קבעה, כי אין מניעה חוקית לבצע מכרז במתכונת חדשנית, לפיה לא ההצעה הזולה ביותר תזכה אלא צירופן של מספר הצעות, אשר יחדיו ירכיבו את ההצעה הטובה ביותר. מתכונת זו, אפשרה גם לחברות קטנות להתמודד במכרז הליסינג והגבירה את התחרות ואת היעילות מבחינת צה"ל ומשרד הביטחון. חוות הדעת פותחת פתח לביצוע מכרזים נוספים בעתיד במתכונת האמורה ובכך חשיבותה.

יג. חוות דעת בעניין "ועדות קבלה" בפרויקטי מגורים - חוות הדעת פוסלת, ככלל, את האפשרות שעמותות המשתכנים יקימו "ועדות קבלה" למיון שוכרים או רוכשי דירות ממשרתי הקבע (לאחר תום התקופה שבה מחויבים משרתי הקבע להחזיק ביחידת הדיור). זאת מטעמים של פגיעה בשוויון ופגיעה בלתי מידתית בזכות הקניין.

יד. חוות דעת בעניין שימוש בתקציבי מערכת הביטחון בליווי פרויקטי מגורים - חוות הדעת מתווה את המגבלות על שימוש בכספי מערכת הביטחון לטובת פרויקטי המגורים. זאת לאור עקרון היסוד של שמירת ההפרדה בין מערכת הביטחון לבין עמותות המשתכנים.

טו. חוות דעת בעניין ביצוע עבודות בצה"ל עבור תעשיות אזרחיות - חוות הדעת בוחנת את חוקיות ביצוע עבודות ע"י צה"ל עבור תעשיות אזרחיות ומצביעה על השיקולים שיש לשקול, שעה שמתקבלת בקשה לביצוע עבודה כזו - בעיקר את אלה העומדים מול האינטרס הכלכלי בביצוע העבודה.

טז. הצעת חוק השיפוט הצבאי (סיוג השלכות הרישום הפלילי וקיצור תקופת המחיקה) - הצעת חוק שתשפיע בצורה משמעותית על השלכות הרישום הפלילי במרבית התיקים הנדונים במערכת המשפט הצבאית. במקום הרישום הפלילי, המוטל כיום במרבית העבירות הנדונות בבתי הדין הצבאי (ונותר 17 שנים עד למחיקתו על כל ההשלכות שיש לדבר מבחינת אפשרויות תעסוקה, לימודים, הגירה וכדו'), יוטל, בהתאם להצעה, במרבית העבירות רישום פלילי מופחת, החשוף בפני מספר מצומצם יותר של גורמים ונמחק בחלוף 5 שנים בלבד. התיקון יאזן בין הצורך להחמיר במדיניות האכיפה ובענישה במערכת המשפט הצבאית לבין הצורך לצמצם את ההשלכות של ההליכים במערכת המשפט הצבאית על

חייהם האזרחיים של חיילים לאחר שחרורם מהשירות הצבאי. הצעת החוק פורסמה ברשומות, עברה קריאה ראשונה וממתינה כעת לדיון להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2011

- א. המשך טיפול במנגנון לבחינת העסקתם של יועצים ומניעת ניגוד עניינים.
- ב. סיום הטיפול המנהלי בפרשת מוסמכי הרבנות (שלילת הזכאות לתוספת שכר).
- ג. הסדרת תחום השכר והזכויות הנלוות בפקודות הצבא על רקע הקמת ועדת הערר.
- ד. קידום הצעות חוק בתחום הנפגעים: קידום הצעת חוק לתיקון חוק בתי קברות צבאיים (לעניין האוכלוסיות הזכאיות לקבורה בבתי קברות צבאיים), קידום תזכיר חוק השיפוט הצבאי (חקירה לזיהוי נקבר אלמוני) וקידום תזכיר חוק נטילת אמצעי זיהוי ושמירתם בצה"ל.
- ה. השלמת תיקון הוראות פיקוד עליון בנושא שחרור מצה"ל ובחינת יישומן, לרבות עיגון עילת היעדר אופק שירות לנגדים ויישומה.
- ו. היערכות ליישום חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (חיילות בשירות קבע), התשע"א - 2010, אשר קובע הוראות והליכים לעניין מתן היתר לשחרור מצה"ל של משרתות קבע בהריון.
- ז. בחינת ההסדר הקיים בנושא "בנים יחידים" ו"בנים למשפחות שכולות" ותיקון הפקודות בהתאם.
- ח. השלמת חקיקתן של היוזמות המרכזיות לקידום חוק השיפוט הצבאי וסיוג השלכות הרשעה.
- ט. הוספת ארכיון צה"ל לתקנות הארכיונים לעניין אפשרות שמירתם של מסמכים סרוקים.

- י. הגברת האכיפה של זכויות צה"ל כלפי ספקים - מימוש זכויות צה"ל לפי הסכמים וייזום הליכים מנהליים לקיזוז פיצויים מוסכמים ולהגשת תביעות משפטיות במקרים של הפרת הסכמים.
- יא. השלמת מכרז עיר הבה"דים - ליווי תהליך בדיקת הצעות המשתתפים במכרז, לרבות הצעותיהם לתכנון חלופי של עיר הבה"דים.
- יב. השלמת פרסום הוראת פיקוד עליון 1.0102 בעניין תהליך עדכון הפקודות ופרסום מנחה לכתובת פקודות בצבא.
- יג. פרסום הוראת פיקוד עליון, המסדירה את עריכת הניסויים הרפואיים בצה"ל וקובעת כללים, תנאים והגנות והטמעתה בצה"ל.
- יד. המשך השתתפות בוועדות הכנסת בנוגע לקידום תזכיר חוק התכנון והבניה החדש ובפרט בדיונים בדבר הפרק העוסק במתקנים ביטחוניים.
- טו. הקמת פרויקט דיור אטרקטיביים עבור משרתי הקבע, בין היתר, כאלו אשר חורגים מדפוסי הפעולה המסורתיים של מנהלת המגורים בשנים עברו. כתוצאה מכך תידרש יועמ"ש מנהלת המגורים להמשיך ולהתמקצע בתחומי משפט ובסוגי עסקאות חדשים.
- טז. עיסוק מוגבר בדיני העורף.
- יז. פיתוח הסיוע ההדדי בין צה"ל לרשויות אזרחיות, הן בצורת אמנות שיתוף פעולה והן בצורת פקודות מבצעיות של חטיבת המבצעים, שיותאמו למתארי שיתוף הפעולה.

בית הספר למשפט צבאי

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

א. **עליה בהכשרות הפיקוד הבכיר בדיני לחימה** - השנה הושם דגש על הטמעת דיני הלחימה בקרב גופי הצבא השונים ומפקדיו. בשנת 2010 ריכזה המגמה לדין בין-לאומי ואזרחי עבודת מטה כוללת ומקיפה בנוגע להטמעת דיני הלחימה במסגרת הכשרות לפיקוד המערך הלוחם בצה"ל. בפרט, חלה עלייה בהשתלבות בית הספר למשפט צבאי בהדרכות הניתנות לפיקוד הבכיר (בהרצאות בקורס במכללה לביטחון לאומי, בקורס מפקדי חטיבות ובקורס מפקדי גדודים וכדו'). כמו-כן, שקדה המגמה לדין בין-לאומי ואזרחי, בתיאום עם מחלקת הדין הבין-לאומי, על פיתוח תכנית הכשרה לקורס קציני סיוע לאוכלוסייה אזרחית, שנפתח לראשונה השנה והחלה במתן הרצאות למסגרת הכשרה זו. בנוסף לאמור וכפי שמתבצע בשנים האחרונות, ניתנת הכשרה, המזכה בנקודות זכות לתואר אקדמי, לקציני המכללה לפיקוד טקטי ולקציני חיל הים, המשתתפים בקורס לפיקוד ימי.

ב. **פיתוח העיסוק בתרגילים מטעם הפרקליטות הצבאית** - כחלק מהפעילות להטמעת דיני הלחימה בצה"ל, אמונה המגמה לדין בין-לאומי ואזרחי על העיסוק בתרגילים מטעם הפרקליטות הצבאית, לרבות התמודדות עם תרחישים בעלי היבטים משפטיים בפעילות מבצעית. בשנת 2010, הופעלה מנהלת משפטית במספר תרגילים בגזרות השונות, כחלק מהטמעת המשפט האופרטיבי בצה"ל. בנוסף, נערכה עבודת מטה מקיפה לבחינת המבנה הארגוני של מנהלת התרגילים של הפרקליטות הצבאית, איושה ותפיסת ההפעלה שלה.

ג. **ייזום סדנאות ניהול לבכירי הפרקליטות** - במטרה לשפר את מיומנויות הניהול והפיקוד לקציני הפרקליטות הצבאית בדרגות הבכירות (רס"ן - אל"ם), גובשה תוכנית הכשרה לחיזוק המיומנויות הנדרשות מקצינים בדרגות אלה. תוכנית ההכשרה, המרוכזת על ידי ביה"ס למשפט צבאי, ממוקדת בשלושה מישורים הנוגעים לתחום הניהול: ניהול אישי (מיומנויות ניהול); ניהול אנושי (ניהול ופיתוח משאבי אנוש); וניהול ארגוני (הארגון כמערכת ניהולית). כסנונית ראשונה של תוכניות אלו, בוצעה כבר בשנת העבודה 2010 סדנת ניהול בנושא פרזנטציה אפקטיבית, אשר נועדה לשפר את המיומנויות האישיות בתחום חשוב זה.

ד. **מגמות בעיסוק בדין המשמעתי** - במהלך שנת 2009 חלה רפורמה בדין המשמעתי. כחלק ממהלך זה יושמו הוראות פקודת מטכ"ל 32.0214, המחייבות מעבר יום הכשרה בביה"ס למשפט צבאי ומעבר בוחן בדין משמעתי כתנאי לקבלת דרגה. לאור האמור, במהלך שנת 2010 ניתן להצביע על **עלייה משמעותית בהיקף המפקדים המשתלמים, אשר עברו יום הדרכה בנושא הדין המשמעתי**. בנוסף לימי הדרכה אלה, יזם מדור הדין המשמעתי ביקורים והדרכות ביחידות צה"ל, במהלכם ניתן הסבר על הרפורמה בדין המשמעתי והודגשה האפשרות לפנות למדור ולקבל יעוץ מוסמך "בזמן אמת", טרם ההליך המשמעתי ובמהלכו.

ה. בהמשך לכך, במהלך שנת 2010, זוהתה **מגמת עלייה ברורה בכמות הפניות המתקבלות במדור הדין המשמעתי**. בפועל, אף כי חל גידול ניכר בכמות ההליכים המשמעתיים שנבחנים במדור, קיימת **ירידה משמעותית בכמות ההליכים בהם מצא סגן הפרקליט הצבאי הראשי מקום להתערב**. אין ספק, שנתונים אלה מלמדים על שימוש אפקטיבי ונכון יותר בכלי של הליך הדין המשמעתי בידי המפקדים, בין היתר, כפועל יוצא מההכשרה והיעוץ, אשר ניתנים על ידי מדור הדין המשמעתי.

ו. בנוסף לאמור, לאחר הרפורמה בדין המשמעתי, הורה הרמטכ"ל על עריכת עבודת מטה לבחינת סמכויות הענישה של מפקדי הפלוגות ביחידות הלוחמות, בראשות ראש מטה אגף כוח אדם וסגן הפרקליט הצבאי הראשי. בתום עבודת המטה, במהלך שנת 2010, יושמו המלצות עבודת המטה בדרך של הצעה ל**תיקון פקודת הדין המשמעתי**. בין היתר, הוצע לשנות את הפקודה, כך שיורחבו סמכויות הענישה של מ"פ ביחידות לוחמות להטיל עונשי ריתוק עד תקרה של 21 ימים (במקום 7 ימים כיום). בנוסף, נמצא כי ישנם נושאים נקודתיים לגביהם יש לערוך תיקונים בפקודה, כגון: סמכות עיכוב ביצוע עונש בדיעבד והבהרת סמכות קציני השיפוט לעניין צבירת עונשים. הפקודה אושרה בסוף חודש דצמבר וקיבלה תוקף מחייב.

ז. **עליה בעיסוק בקשרי חוץ** - עיקר הפעילות בתחום זה בשנה שחלפה, התמקד בבחינת אפשרויות פיתוח קשרי העבודה עם מדינות וצבאות שונים, כגון: ייזום ותכנון ביקורים של משפטנים צבאיים בכירים, שימור הקשר עם פרקליטויות צבאיות זרות ועם בתי ספר למשפט צבאי בחו"ל, וכן איתור כנסים, השתלמויות

וקורסים משפטיים רלוונטיים בחו"ל עבור קציני הפרקליטות הצבאית. במסגרת הפעילות בתחום קשרי החוץ, ניכרת עליה במספר הקורסים, ההשתלמויות והכנסים בהם השתתפו קציני הפרקליטות הצבאית בחו"ל בהשוואה לשנים עברו.

ח. כמו כן, השנה נערך לראשונה **כנס הכנה לקצינים**, אשר היו צפויים להשתתף בקורסים כנסים והשתלמויות בחו"ל. בנוסף, הוכנה ערכה, הכוללת חומר משפטי רלוונטי וכן מידע רב באנגלית.

ט. **עידוד עבודה** - במהלך שנת 2010, גבר העיסוק בתחום עידוד העבודה, במטרה להגדיל את מספר העתודאים במקצוע המשפטים. השנה, בשיתוף פעולה עם ענף ארגון וכוח אדם, נערך מספר רב של פעילויות, שמטרתן עידוד מועמדים לשירות ביטחון להצטרף למסלול העבודה במשפטים ושימור הקשר עם העתודאים, שהצטרפו למסלול בכל מהלך לימודיהם ועד לחזרתם לשירות. במסגרת זו, נערכו במהלך שנת 2010 כנס הסברה למועמדים לשירות ביטחון, אשר הביעו עניין במסלול העבודה במשפטים וכן כנסים לעתודאים במהלך שנה ב' ושנה ג' ללימודיהם.

הכשרות ופרסומים מרכזיים משנת העבודה 2010

א. הכשרות לקציני הפרקליטות - בשנת 2010 התקיים **קורס קציני המשפטים**, אשר הינו השלמת הקצונה של הקצינים המשפטנים ומהווה "קורס הדגל" של הפרקליטות הצבאית. הקורס נועד להכשיר את המצטרפים החדשים לשורות הפרקליטות הצבאית, שהינם משפטנים בהכשרתם, בכלל תחומי העיסוק של הפרקליטות הצבאית. בשנה זו התקיים גם **קורס קציני משפטים מתקדם**, אשר מיועד לקצינים בפרקליטות לקראת קבלת דרגת הרס"ן. מטרת הקורס היא להקנות למשתתפים ידע ומיומנויות, הנדרשים לקציני הפרקליטות, המשמשים או העתידים לשמש בתפקיד פיקודי.

ב. השתלמויות וימי עיון לקציני הפרקליטות הצבאית - במהלך שנת 2010 הסתיימו שתי השתלמויות, אשר החלו במהלך שנת 2009: השתלמות "חידושים במשפט פלילי" והשתלמות "הסכמי שיתוף בין הסקטור הפרטי והסקטור הציבורי B.O.T.". בנוסף, התקיימה במהלך שנת 2010 השתלמות בגישור, אשר הקנתה

לקציני הפרקליטות הסמכה כמגשרים וכן החלה השתלמות בדיני תעבורה, הממשיכה בשנת 2011.

ג. הכשרת מערך הייעוץ האופרטיבי - במהלך שנת 2010, התקיים לראשונה, בשיתוף מחלקת הדין הבין-לאומי, קורס שנועד ליצור בסיס ידע משותף ונרחב בתחום הדין הבין-לאומי והמשפט האופרטיבי, לקציני המערך ובהם קציני מילואים רבים. בנוסף, נערכו במהלך השנה שלושה ימי עיון לקצינים הנמנים עם המערך.

ד. הכשרות לחוגרים המשרתים בפרקליטות הצבאית - השנה התקיים קורס מש"קי משפט לחיילים, אשר במסגרת תפקידם מיועדים לסייע לקצינים המשפטנים בכלל תחומי עיסוקם. כן, התקיים קורס מזכירות משפטיות לחיילות, אשר עתידות לבצע עבודה מנהלית במסגרת ובסביבה משפטית.

ה. הכשרות לקצינים וחיילים מהמשטרה הצבאית - במהלך שנת 2010, נערכו הכשרות של קציני וחיילי המשטרה הצבאית, לקראת מבחן, המסמיך אותם לשמש כקצינים בודקים. בנוסף, העבירה המגמה הפלילית ימי העשרה לאוכלוסיות נוספות של המשטרה הצבאית ובהם: קורס מצ"ח מתקדם וקורס רכזי מודיעין.

ו. הכשרות במסגרת המאבק בהטרדות מיניות - במהלך שנת 2010 נערך יום הכשרה לקצינים בדרגת סא"ל, אשר מיועדים לשמש כקצינים בודקים בעבירות של הטרדה מינית. כמו כן, נערך יום הכשרה לקצינים בדרגת אל"ם, אשר מיועדים לשמש כקציני שיפוט בדין משמעתי בעבירות האמורות. זאת בהתבסס, בין היתר, על ממצאי הקצינים הבודקים.

ז. פרסומים המיועדים למפקדים ולחיילים בצה"ל - בית הספר אמון על הפקת פרסומים, המיועדים למפקדים ולחיילים בצה"ל, הן במסגרת הטמעת כללי המשפט הבין-לאומי בקרב בעלי תפקידים רלוונטיים ומפקדים בצה"ל והן בתחומי המשפט הפלילי ואכיפת הדין.

בין אלה ניתן למנות את הפרסומים הבאים :

1. עלון "משפט מפתח" - עלון משפטי למפקדים בכירים (בדרגת סא"ל ומעלה), אשר מטרתו להדק את הקשר של הפרקליטות הצבאית עם המפקדים והיחידות השונות בצה"ל ולעדכן את המפקדים בסוגיות משפטיות מרכזיות בצה"ל. בשנת 2010 הופקו שני עלונים : האחד התמקד בנושא המשפט הבין-לאומי והשני בסוגיות של הגנת הפרטיות בצה"ל.
2. עלון ה"חינוחוק" - מיזם של בית הספר למשפט צבאי וחיל החינוך והנוער, אשר מטרתו לסייע למפקד לדון עם פקודיו על נושאים ערכיים ומשפטיים, המצויים על סדר היום. בשנת 2010 פורסמו שלושה עלוני "חינוחוק".
3. מידעונים משפטיים - מטרת המידעונים, המופצים על ידי המגמה הפלילית באמצעות המנהלן הראשי לכלל קציני וחיילי צה"ל, היא להעביר מסרים בתחומי המשפט הפלילי ואכיפת הדין. זאת באמצעות פרסום פסקי דין, אשר ניתנו על ידי בתי הדין הצבאיים. בשנת 2010 פורסמו תשעה מידעונים. בנוסף, הופצה על ידי מדור הדין המשמעותי אגרת בתפוצת קציני וחיילי צה"ל, אשר מטרתה לעדכן את המפקדים בסוגיות ודגשים בניהול ההליך המשמעותי.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2011

- א. פיתוח ההדרכה כמקצוע - בשנת 2011, יחתור בית הספר למשפט צבאי לשמש כמוקד ידע בתחום ההדרכה המשפטית. מתוך מגמה זו, יפעל בית הספר למשפט צבאי בשנה הקרובה לפתח את הידע, הניסיון והמיומנויות של קציני בית הספר בהדרכה. זאת, בין היתר, באמצעות ביצוע השתלמויות וסדנאות בנושא.
- ב. הטמעת דיני הלחימה - לאור חשיבות הטמעת דיני הלחימה בצה"ל, תמשיך המגמה לדין בין-לאומי ואזרחי ותפעל לתכנון וריכוז ההכשרות בדיני לחימה בקורסים פיקודיים למפקדים בכירים וזוטרים. בנוסף, צפוי המשך הפעילות להטמעת דיני הלחימה גם בדרך של הפצה ועדכון פרסומים ועזרי-הדרכה שונים בתחום.
- ג. תרגול מערך הייעוץ האופרטיבי ופיתוח מנהלת התרגילים - לאור החשיבות הגוברת של ההיבט המשפטי בלחימה, מושם דגש על שימור ופיתוח פעילותה של מנהלת התרגילים בפרקליטות הצבאית. זאת כחלק מהטמעת המשפט

האופרטיבי בצה"ל. כמו כן, אמון בית הספר למשפט צבאי, בצוותא עם מחלקת הדין הבין-לאומי, על תכנון הכשרת מערך הייעוץ האופרטיבי של הפרקליטות הצבאית ועל יישומה.

ד. **הטמעת תיקון פקודת הדין המשמעתי** - בשלהי שנת 2010 נכנס לתוקף תיקון של פקודת הדין המשמעתי, שעניינו, בין היתר, הרחבת סמכויות הענישה של מפקדי הפלוגות ביחידות הלוחמות וכן תיקונים נקודתיים נוספים, כגון: בנושא סמכות עיכוב ביצוע עונש בדיעבד והבהרת סמכות קציני השיפוט לעניין צבירת עונשים. בעקבות האמור, נערך מדור הדין המשמעתי להטמעת התיקונים בקרב מפקדי צה"ל, הן באמצעות ההכשרות הנערכות בביה"ס והן בביקורים יזומים ביחידות צה"ל.

ה. **פיתוח העיסוק בקשרי חוץ** - לאור החשיבות העליונה בחיזוק המעמד האסטרטגי של צה"ל והסברת העמדה המשפטית הישראלית, המגמה לדין בין-לאומי ואזרחי תמשיך בפעילותה לביסוס תחום קשרי החוץ של הפרקליטות הצבאית ותפעל לקידום התחום.

מדור האינטרנט, הפניות והמידע

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

א. אתר האינטרנט של הפרקליטות הצבאית (www.law.idf.il)

1. אתר האינטרנט האזרחי של הפרקליטות הצבאית הושק בשלהי 2009 ונכנס לפעילות סדירה ושוטפת במהלך שנת 2010. אתר האינטרנט נועד להוות כלי לשיתוף הציבור במידע ולהוות מאגר משפטי מקורי, ייחודי ומקיף בתחומי העיסוק והמומחיות המשפטית של הפרקליטות הצבאית.
2. מאז הושק אתר האינטרנט הוא צובר בכל חודש מספר גובר והולך של גולשים, המתעדכנים בתכניו, כאשר עיקר המתעניינים הם גולשים מן הארץ.
3. כאמור, במהלך שנת 2010 החלה הפעלתו השוטפת של אתר האינטרנט האזרחי של הפרקליטות הצבאית. במסגרת זו בוצעו מהלכים, שנועדו להפכו למקור מידע ועניין ידידותי עבור הגולשים בו. בכלל זה, שודרגה לאורך השנה כמות ואיכות התכנים המועלים לאתר; התבצע מהלך של הנגשת קבצי המנשרים והצווים, שהועלו לאתר, באמצעות פירוט תוכנם לשם הקלת החיפוש של פריטים ספציפיים עבור הגולשים; ונערכה באתר התאמה לפעילות באמצעות רשתות חברתיות ואמצעי Bookmarking שונים ברשת האינטרנט, לנוחות הגולשים.

ב. פעילות מדור האינטרנט, הפניות והמידע

1. במסגרת תפקידו כגורם האחראי על הקשר בין הפרקליטות הצבאית לבין חטיבת דובר צה"ל ויועץ התוכן בסוגיות המשפטיות המופנות לדובר צה"ל מכלי התקשורת השונים, בשגרה ובחירום, טיפל מדור אפ"ס במהלך שנת 2010 בשאלות, בקשות לראיונות, שיחות רקע והרצאות ופניות מסוגים שונים.
2. מניתוח נתוני הפעילות של מדור אפ"ס ניתן לזהות התעניינות תקשורתית במספר מוקדים לאורך שנת 2010:

א. **בתחום הפלילי** ניכרה התמקדות תקשורתית בהליכים משפטיים בעקבות מבצע "עופרת יצוקה" והשלכותיהם על צה"ל; אירועים בהם הועלו טענות לפגיעה מצד חיילי צה"ל באוכלוסיה

הפלסטינית, כאשר במקרים מסוימים, בעקבות הפניות והשאילתות אף ניתנה הוראה על ידי הפרקליטות הצבאית לפתיחה בחקירת מצ"ח; מעצר קטינים באזור יהודה ושומרון והעמדתם לדין ופרשות המערבות מספר רב של חיילים.

ב. בהתייחס להיבטים המשפטיים בעבודתם של גופי הצבא, זוהתה עלייה בולטת בהתעניינות התקשורתית בסוגיות הנוגעות לאגף כח האדם. דוגמאות בולטות לנושאים מסוג זה הן הקמת ועדת הערר לאנשי הקבע, תנאי הפרישה והשירות במקרים ספציפיים, מכרזי הפנסיה, פיטורי נשים משירות בצה"ל, חוק המילואים וגיוס תלמידי ישיבות.

ג. נושאים בהם התעניינה התקשורת בהקשר הייעוץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון הם תחיקת הביטחון בכלל והצו בדבר מניעת הסתננות והצו בדבר הכרזת מרחבי תכנון בפרט; הפגנות בבלעין ונעלין, האמצעים בהם עושה צה"ל שימוש לפיזורן ומעצרים של חלק מן המעורבים; מעמדו של הבנק הערבי בעיני צה"ל ביחס להחרמת כספים, שנועדו למימון טרור ואירועים סביב מסיק הזיתים באזור יהודה ושומרון.

ד. מתוך העיסוק במשפט הבין-לאומי, בשנת 2010 התמקדה התעניינותה של התקשורת בעיקר בהליכי החקירה והבדיקה בעקבות מבצע "עופרת יצוקה" והתייחסות מדינת ישראל לדוחות בין-לאומיים בנושא (ובעיקר דו"ח גולדסטון). עיסוק תקשורת נרחב זוהה בכל הנוגע להיבטים המשפטיים הנוגעים להשתלטות על המשט לעזה ביום 31.05.10 וההליכים בעקבותיה. בין היתר, התבטאה ההתעניינות בפניות רבות שהתקבלו מאמצעי תקשורת שונים, בארץ ובחו"ל, לקיום שיחות עם ראש מחלקת הדין הבין-לאומי.

3. במהלך שנת 2010 הורגשה עלייה בבקשות שהתקבלו מן התקשורת לקיום ראיונות ושיחות עם גורמי הפרקליטות הצבאית. זאת בייחוד עם סיומם של הליכים משפטיים, בדגש על הליכים בתחום המבצעי. כמו כן, נמשך הביקוש להרצאות בנושאים הנוגעים למשפט בין-לאומי בפני קהלי יעד מגוונים ולקיחת חלק בכנסים בתחום.

4. בשנת 2010, בסיועו של בית הספר למשפט צבאי, הודק שיתוף הפעולה עם חטיבת דובר צה"ל על ידי שדרוג מערך ההרצאות בנושאים משפטיים במסגרת קורסי ההכשרה השונים המתקיימים בחטיבה (קורס מש"קי הדוברות, השלמת קציני הדוברות, ועוד).
5. במהלך השנה הושם דגש על חשיפת גופי הפרקליטות הצבאית לעולם התקשורת והדוברות וחיזוק היכרותם של גורמים רלוונטיים בפרקליטות הצבאית עם תכנים מקצועיים מהתחום. מספר מהלכים שהובלו בנושא זה לאורך השנה, צפויים להתממש בתחילת 2011.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2011

א. אתר האינטרנט של הפרקליטות הצבאית

1. בשנה הקרובה עומדים בפני מנהלי האתר מספר אתגרים ומטרות להמשך. בראש ובראשונה המשך עדכון תוכנו של האתר לשם חיזוק מעמדו כמאגר משפטי ייחודי ומקיף.
2. עוד, תימשך מגמת עיצובו ועדכונו של האתר לשם שיפור ושדרוג חווית הגלישה. במסגרת זו הקלת המעבר בין תכנים קשורים והקלה על מציאת תכנים רלוונטיים. כמו כן, יופעלו בשנה הקרובה כלים מתקדמים, שיאפשרו את שיפור התקשורת עם גולשי האתר, ביניהם, מערכת פורומים ומערכת דיור.
3. אתגר מרכזי ובעל חשיבות רבה הוא הובלת מהלכים דומים ושדרוג הפעלת הגרסה האנגלית של אתר הפרקליטות הצבאית.

ב. פעילות מדור האינטרנט, הפניות והמידע

1. העיסוק התקשורתי הגובר בהיבטים המשפטיים של פעילות צה"ל בכל התחומים - הפלילי, האזרחי, המבצעי והבין-לאומי - מביא באופן טבעי לעליה בדרישה להתייחסות של הפרקליטות הצבאית לסוגיות, המופנות מהתקשורת להתייחסותו של צה"ל. מצב דברים זה מקים אתגר למדור אפי"ם, הנדרש לספק מענה בהיקף הולך ומתעצם לאורך הזמן.
2. מטבע הדברים, לאור תחומי העיסוק של המדור, עבודתו מאופיינת במשימות שביצוען נדרש בלוחות זמנים קצרים. אתגר מרכזי ובעל חשיבות רבה הינו המשך מתן מענה מקצועי ומלא לשאלות השונות בקבועי הזמן הקצרים,

התואמים את דרישות עולם התקשורת, בסיועם של גופי הפרקליטות בעלי ההתמחות המקצועית.

3. אתגר משמעותי, שימשיך להעסיק את המדור גם בשנה הבאה, הינו הנגשת עולם התקשורת והדוברות לקציני הפרקליטות הצבאית והרחבת היכרותם עם תופעות ומגמות בעולם זה. זאת לצד חיזוק ממשקי העבודה של המדור עם חטיבת דובר צה"ל.

ענף הארגון וכוח האדם

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

א. אירועים, כנסים ופעילויות חינוך

1. במהלך שנת 2010 קיים הענף וארגון מספר אירועים מרכזיים, ביניהם ערב מורשת, סיור קצינים, יום עיון בנושא שואה ומשפט, ערב פרידה מסגן הפרקליט הצבאי היוצא, אל"ם דני עפרוני וכן ערב פרידה מפורשי הפרקליטות ועוזביה.
2. ביום העצמאות ובראש השנה התקיימו טקסי הענקת דרגות ותעודות הצטיינות לקציני וחיילי הפרקליטות, הן בשירות סדיר והן במילואים.
3. קציני וחיילי מפצ"ר השתתפו בפרויקט "פרח לניצול" וכן יצאו 24 קצינים במסגרת משלחות "עדים במדים".

ב. תחום כוח אדם - מילואים

בשנת העבודה 2010 נוצלו 91.8% מימי המילואים, שהוקצו ליחידה בתחילת השנה.

ג. תחום סגל וכוח אדם סדיר

1. בשנת 2010 נוהל תהליך דיוני איוש מסודר, אשר החל בקיץ 2009 והסתיים בתחילת 2010.
2. עם סיום לימודיהם בשנת 2010, נקלטו חזרה לשירות 25 עתודאים חדשים.
3. בוצעו מספר פעולות להגדיל את מספר העתודאים, שנרשמו ללימודי משפטים והחלו את לימודיהם בחודש אוקטובר 2010, כגון: כנס למועמדים לשירות ביטחון בבית הפרקליט ביוני 2010 והרצאות בבתי הספר התיכונים. בשנת 2010 החלו בלימודי משפטים 31 עתודאים, נתון המבטא עלייה מרשימה וחשובה במספר הנרשמים.
4. סוכם על שיתוף פעולה לעתיד עם עמותת "נוער שוחר משפט עברי".

ד. תחום המשמעת

בתחום המשמעת נערכו מספר פעולות לשיפור המשמעת ביחידה, שמטרתן לצמצם עברות משטרה צבאית של קציני וחיילי היחידה. ניכרה מגמת שיפור בנושא, אך עדיין נדרשת עשייה נוספת.

תחום המחשוב

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2010

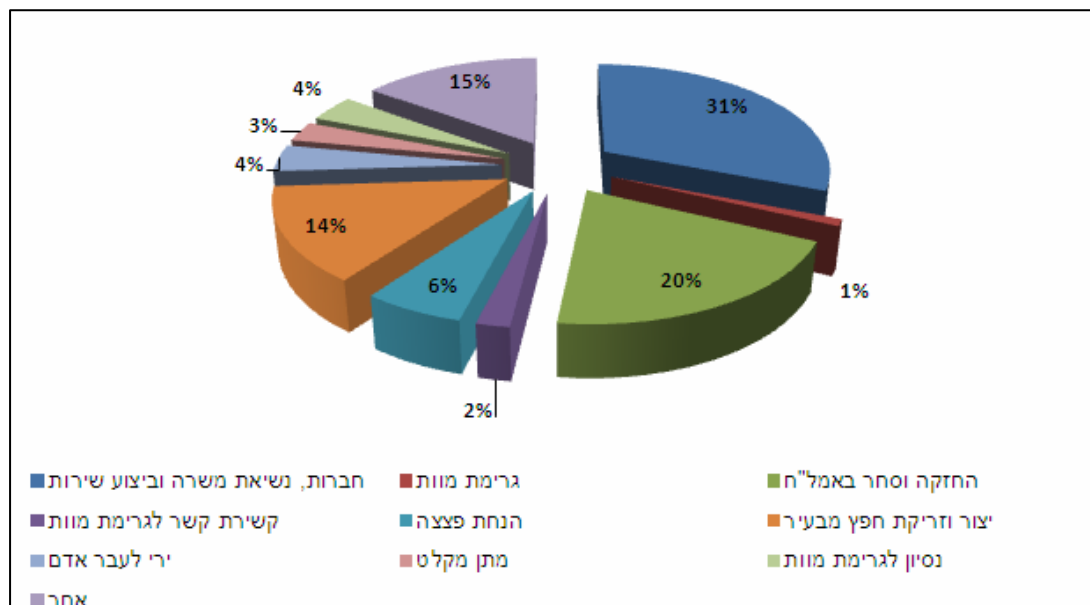
- א. המשך פיתוח המערכות המקוונות של הפרקליטות.
- ב. ניהול הידע וניהול המשימות.
- ג. מתן דגש לנושא בטחון המידע ואכן השנה הוגברה המודעות והאכיפה.
- ד. בתחום השירות והתמיכה, המשיך התחום בפעילות השגרה, בכוונה לממש מדיניות בחינה ומדדים. זאת כדי לוודא מגמת שיפור מתמדת, תוך שימת הלקוח בליבת העשייה.
- ה. העלאת רמת השירות והידוק הקשר עם הלקוחות, תוך שאיפה מתמדת לשיפור רמת השירות ע"י שיפור הידע והתבססות על כלים - חפיפה מובנית ומקצועית לחייל החדש, הוצאת חיילים לקורסים והשתלמויות מקצועיות.
- ו. שדרוגי תשתיות שרתים, מחשבים ותקשורת.

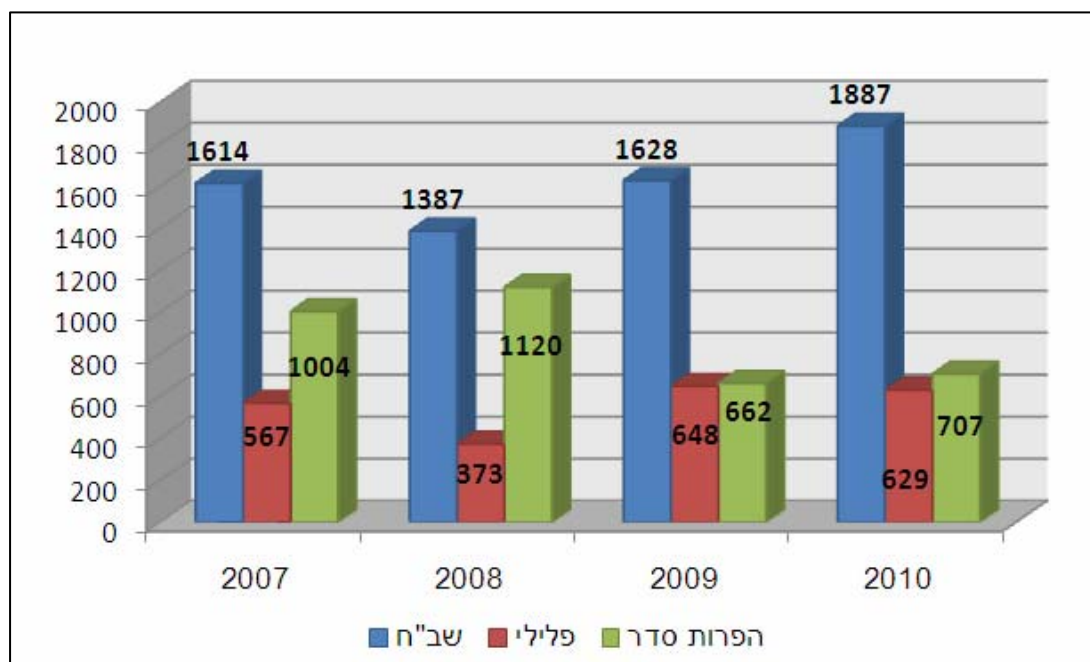
נספחים

התביעה הצבאית

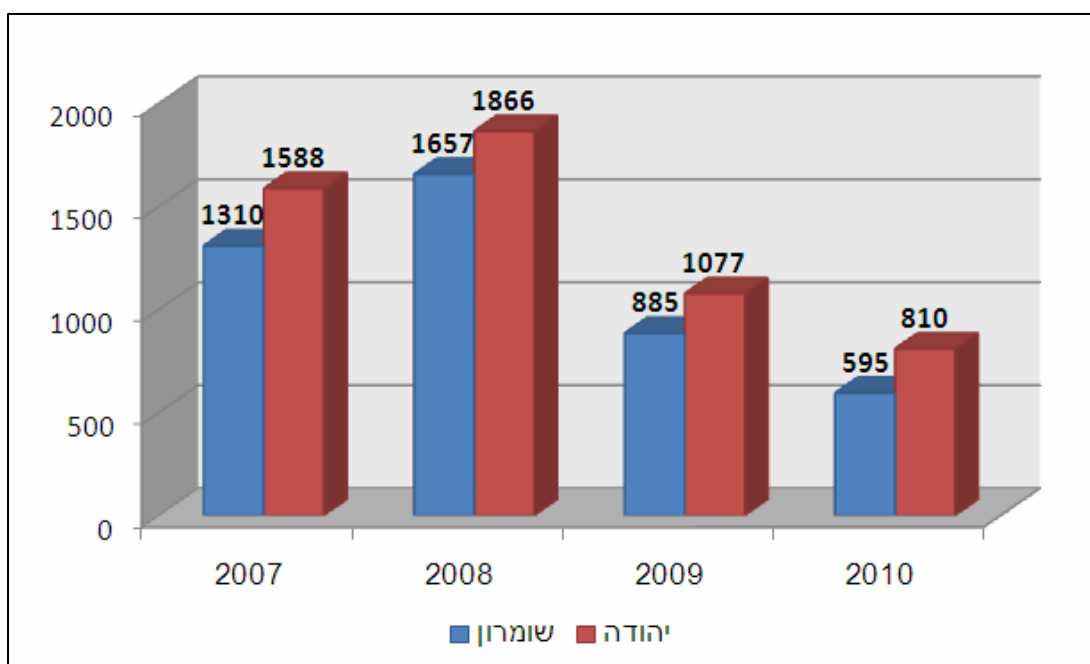
כתבי אישום באזור יהודה ושומרון, התפלגות עבירות באחוזים

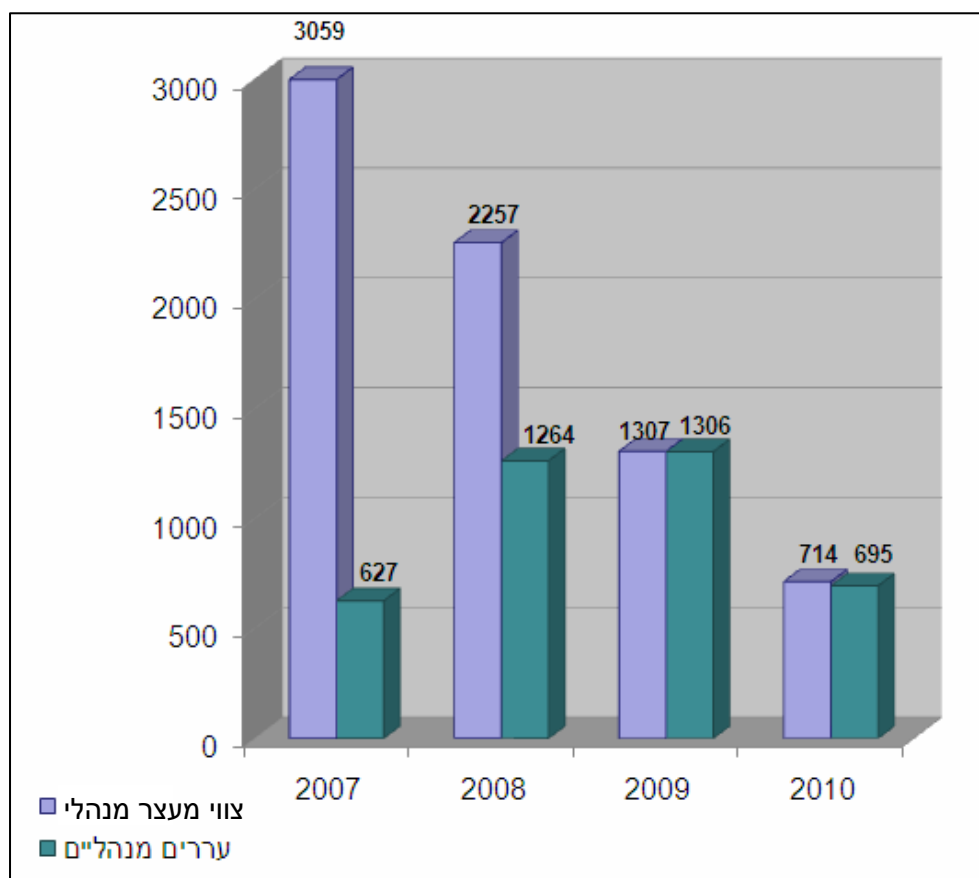
כתבי אישום באזור יהודה ושומרון בראיה רב שנתית(הפרות סדר, פלילי, שהייה בלתי חוקית)

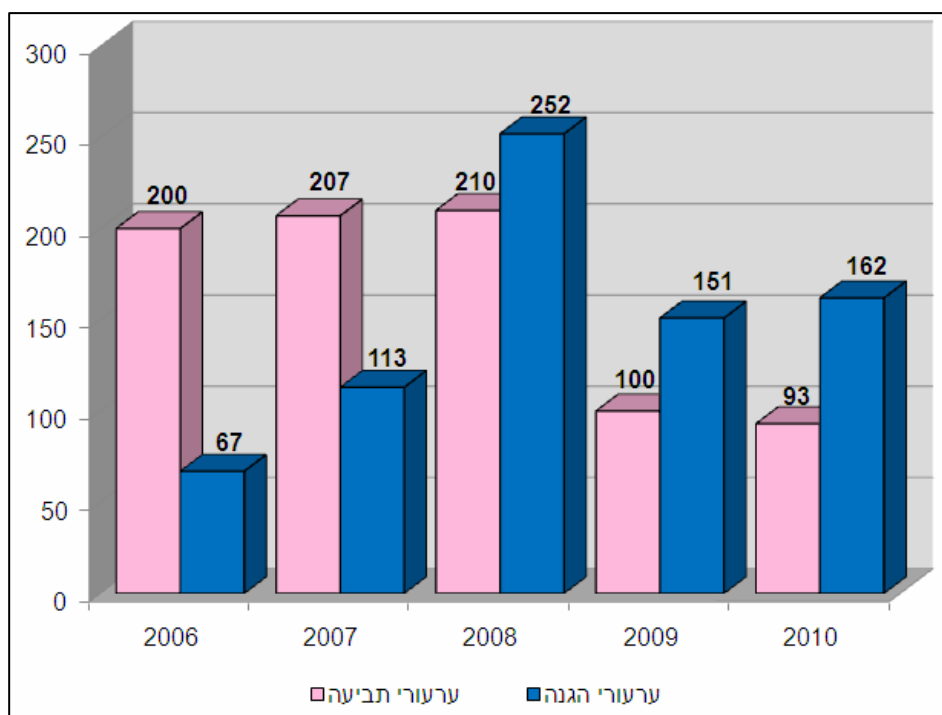
כתבי אישום בנושא פעילות חבלנית עוינת, בראייה רב שנתית (יהודה ושומרון)

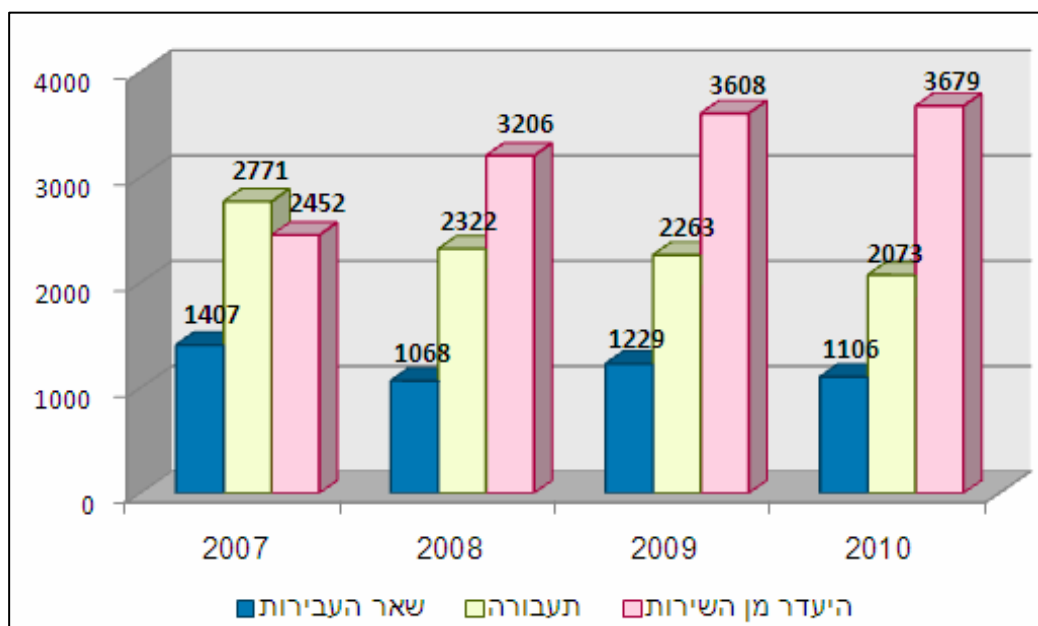
צווי מעצר מנהלי ועררים מנהליים

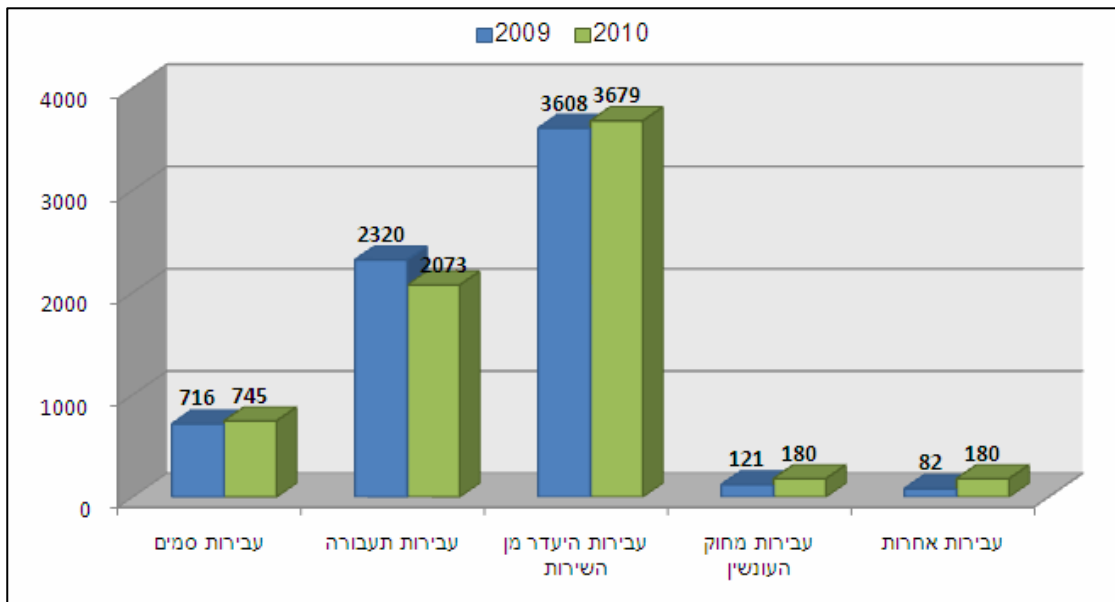
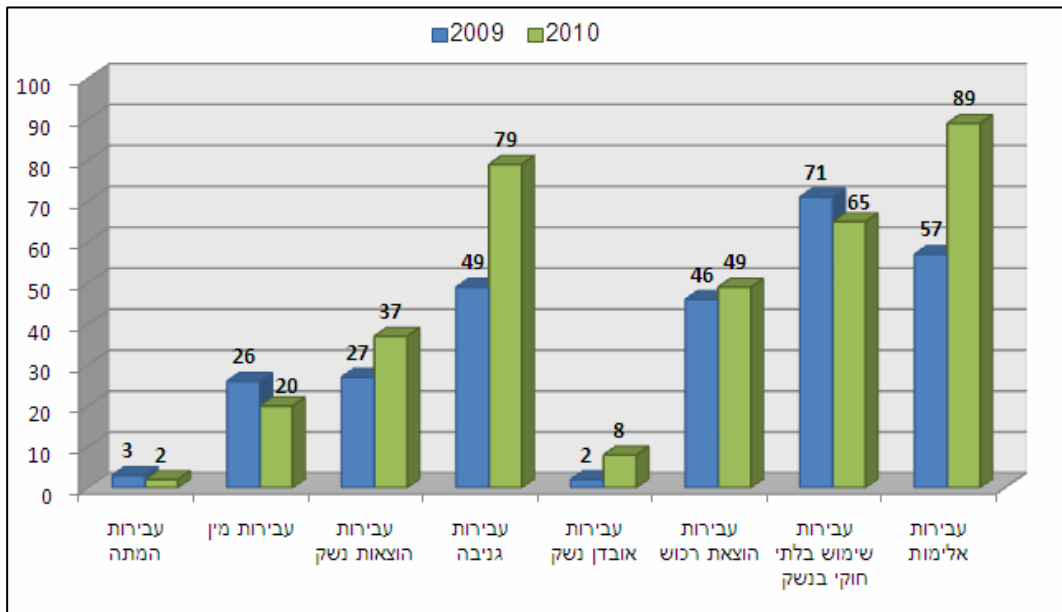
ערעורים בבית המשפט הצבאי באזור יהודה ושומרון

כתבי אישום בבתי הדין הצבאיים בחלוקה לסוגי עבירות

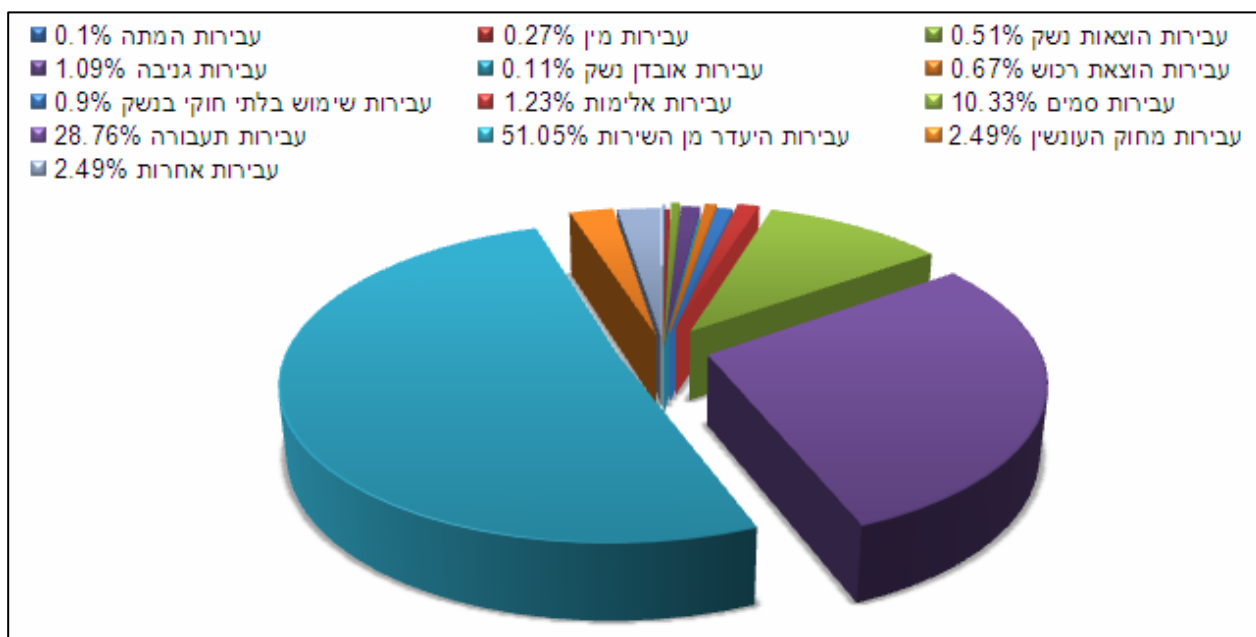
מגמות בכתבי אישום לפי סעיפי העבירות

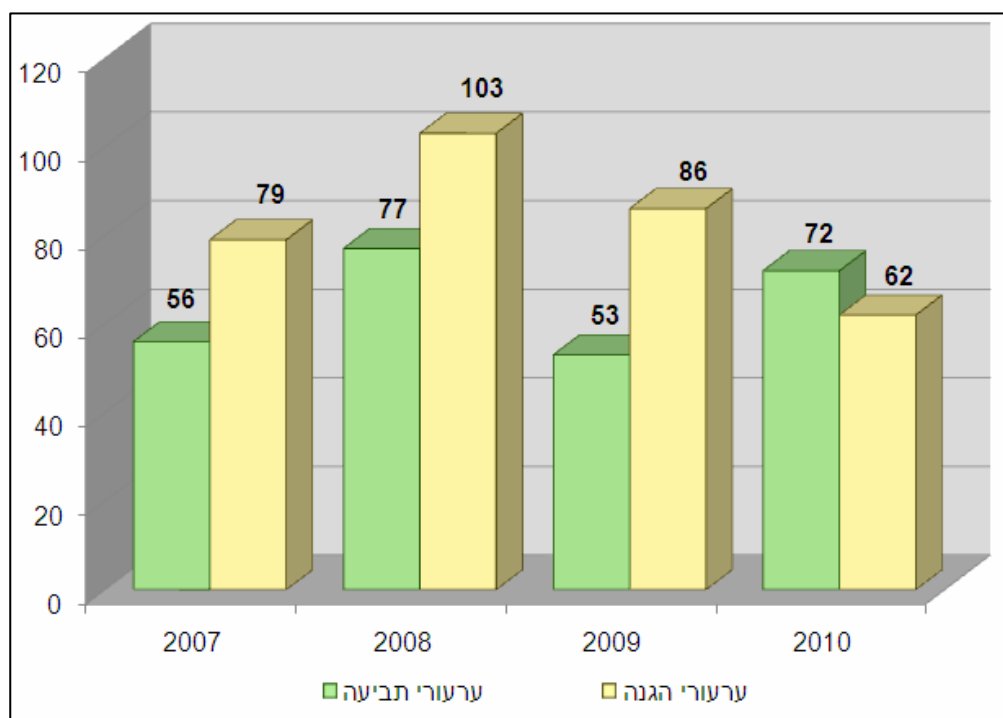
- עבירות המתה - ירידה של 33%
- עבירות מין - ירידה של 23%
- עבירות הוצאת נשק - עליה של 27%
- עבירות גניבה - עליה של 37%
- עבירות אובדן נשק - עליה של 300%
- עבירות הוצאת רכוש - עליה של 6%
- עבירות שימוש בלתי חוקי בנשק - ירידה של 8%
- עבירות אלימות - עליה של 35%
- עבירות סמים - עליה של 4%
- עבירות תעבורה - ירידה של 10%
- עבירות היעדר מן השירות - עליה של 1.8%
- עבירות מחוק העונשין - עליה של 32%
- עבירות אחרות - עליה של 54%

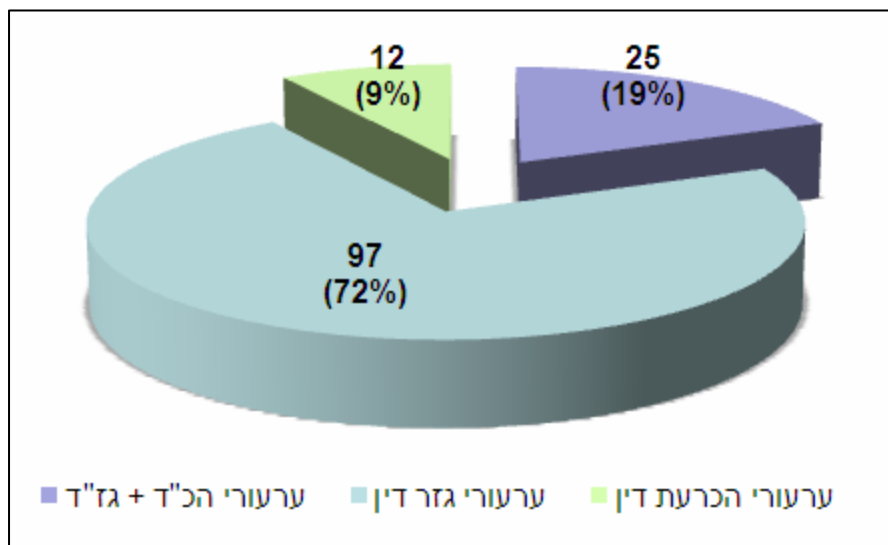
סוגי העבירות בחלוקה לאחוזים

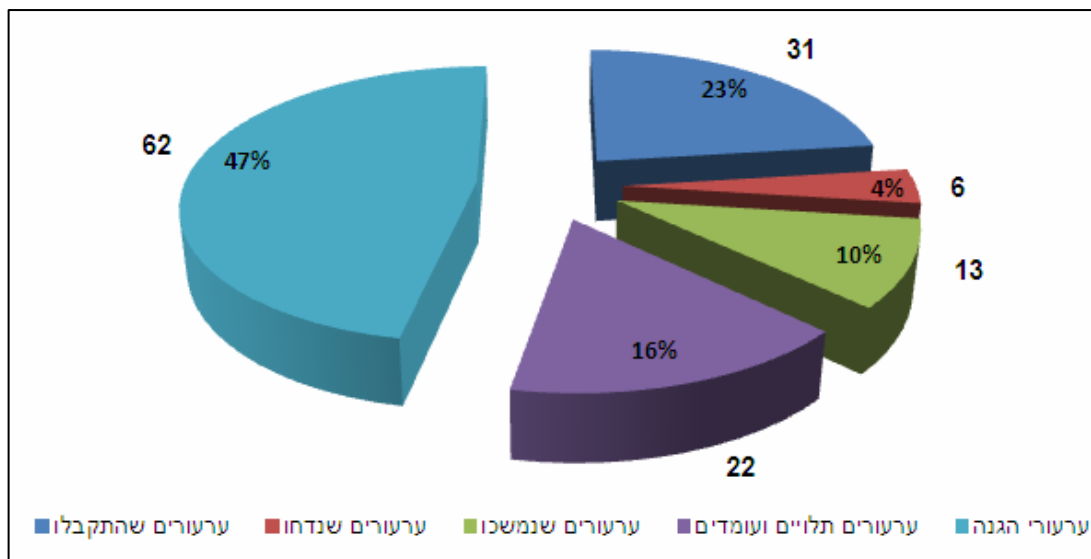
ערעורים בבית הדין הצבאי בחלוקה לפי מגישי הערעור

ערעורים לבית הדין הצבאי לערעורים בחלוקה לסוג הערעור

ערעורים לבית הדין הצבא לערעורים בחלוקה לתוצאות הערעור

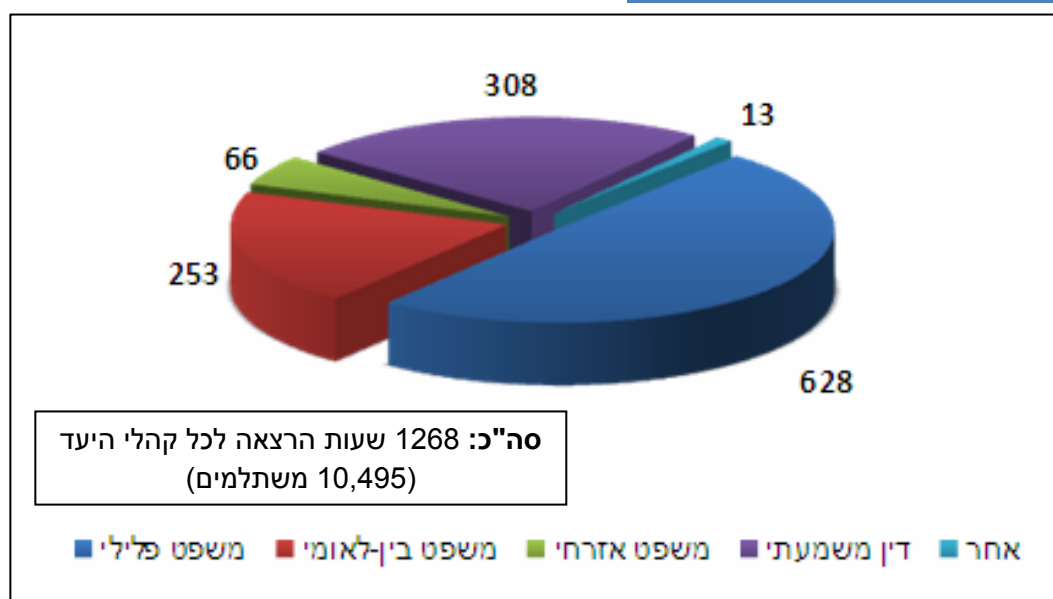

בית הספר למשפט צבאי

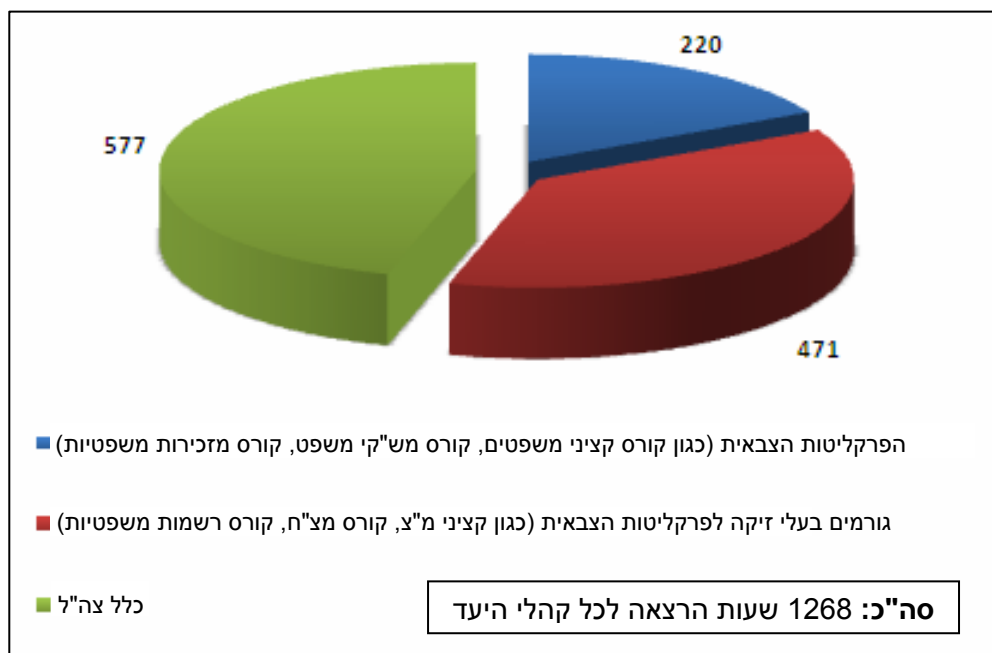
התפלגות תיקי בקשות החנינה והעיון בעונש

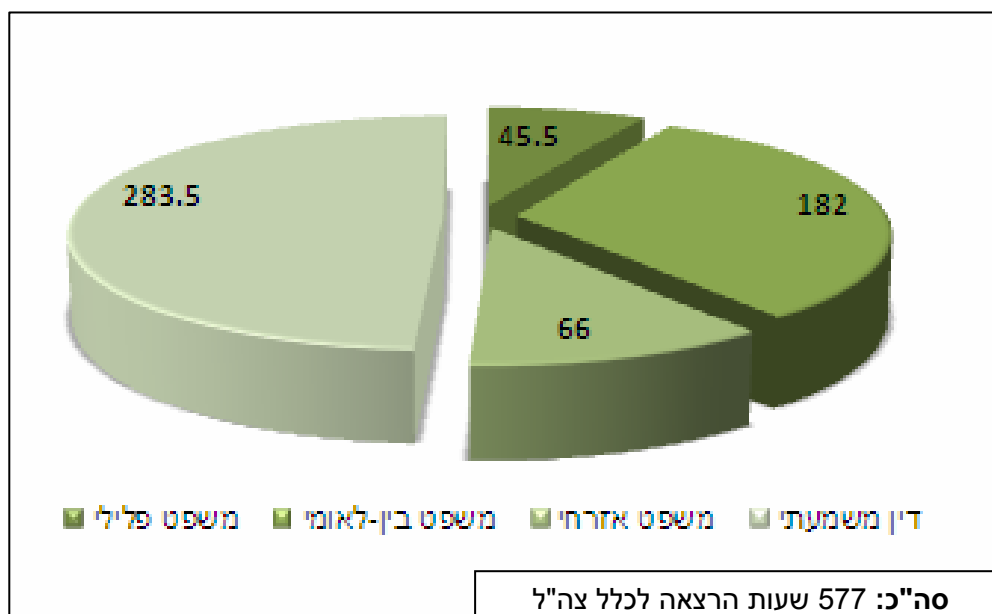
התפלגות שעות ההרצאות לפי נושא

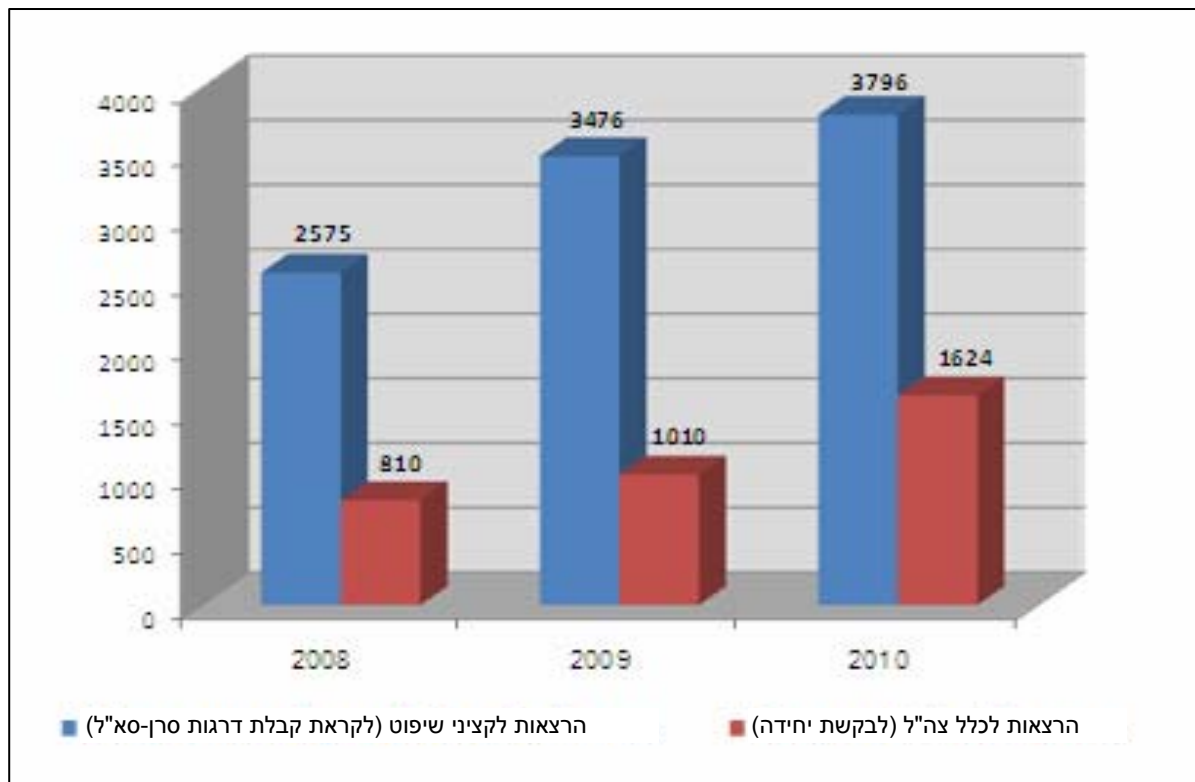
התפלגות שעות ההרצאה לפי קהלי היעד

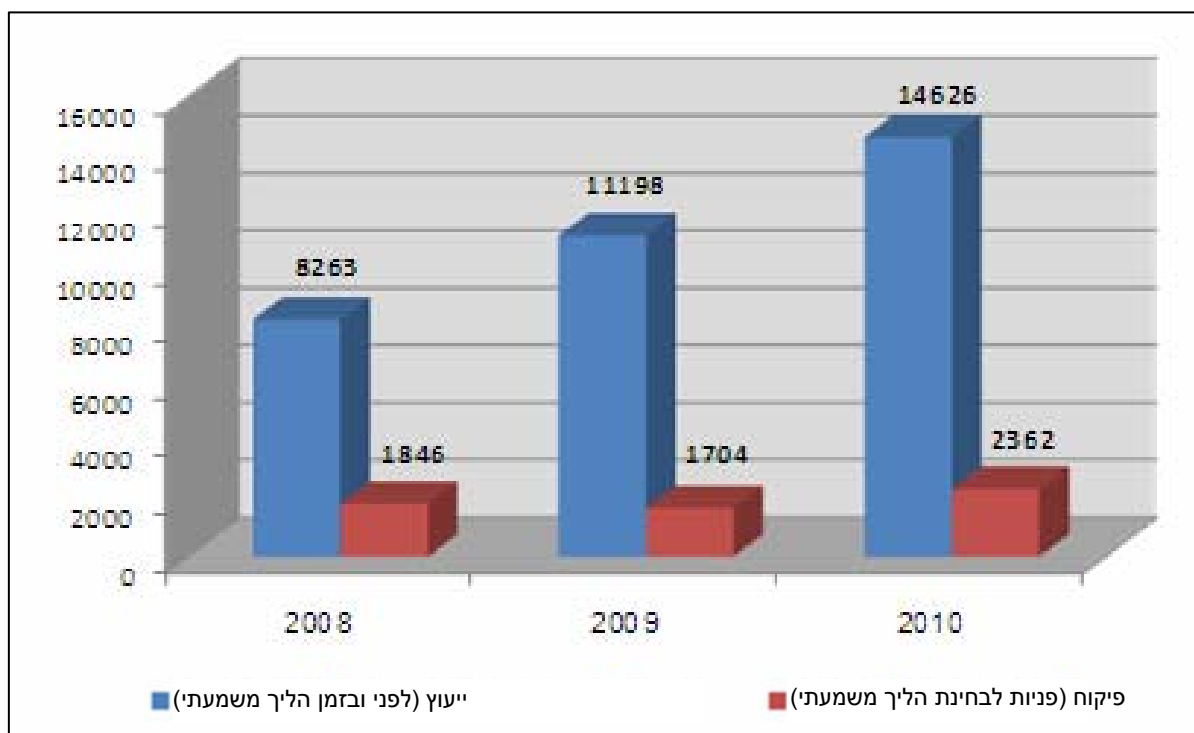
התפלגות שעות ההרצאה לפי נושא לכלל צה"ל

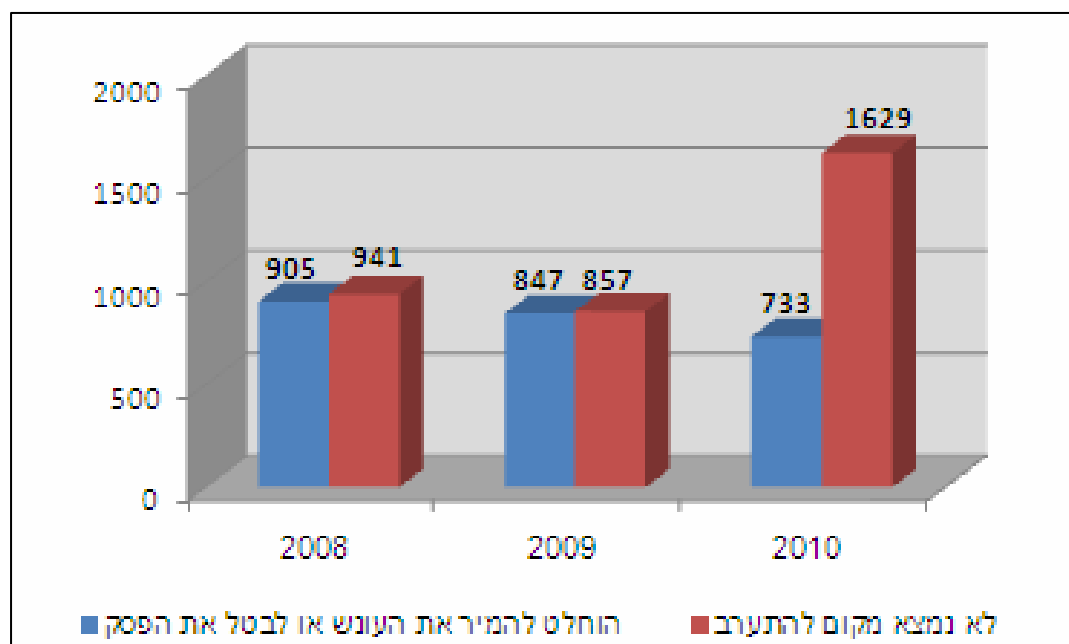
הרצאות מדור הדין המשמעתי בהשוואה רב שנתית

נתוני פיקוח וייעוץ של מדור הדין המשמעתי בהשוואה רב שנתית

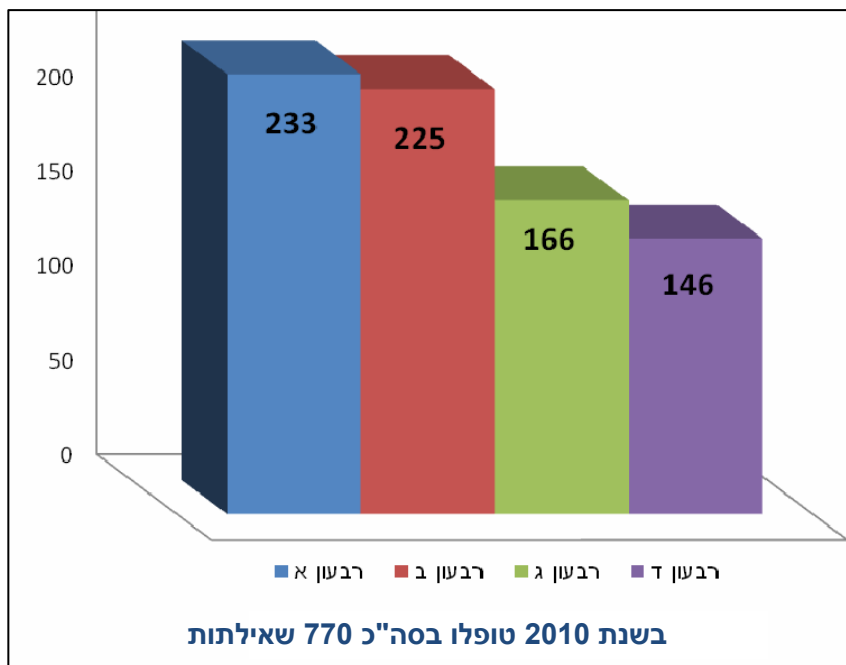

פילוח נתוני פיקוח בהשוואה רב שנתית

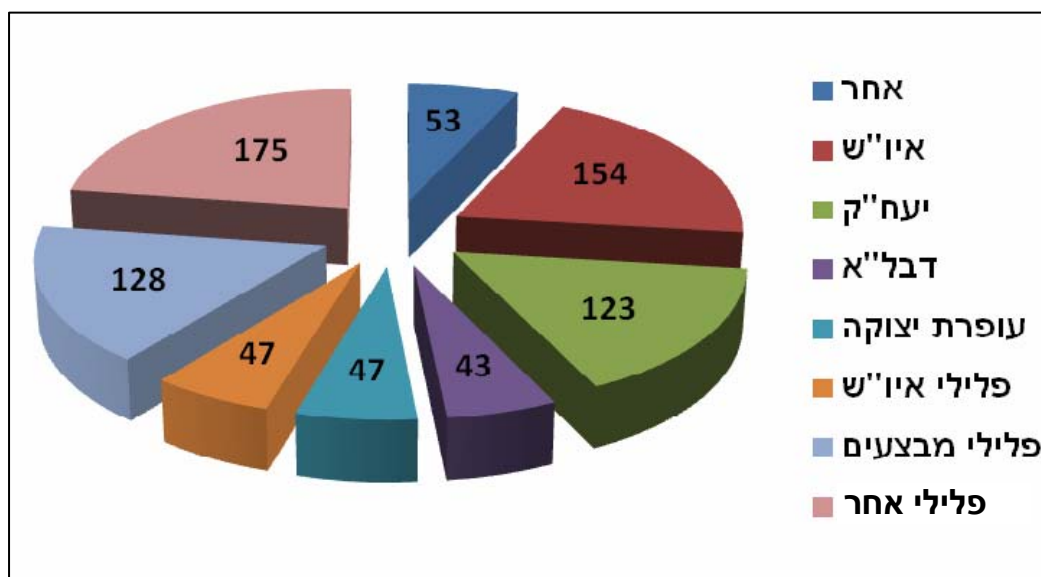

מדור האינטרנט, הפניות והמידע

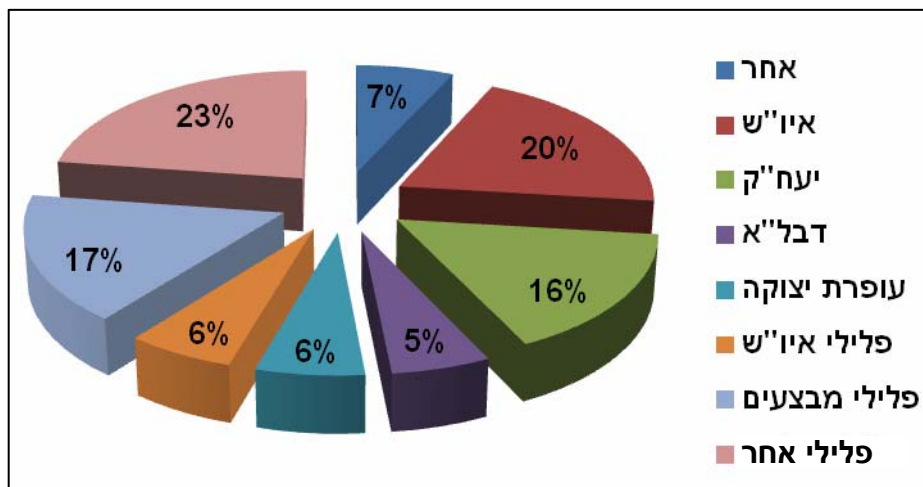
מספר השאלות בחלוקה רבעונית

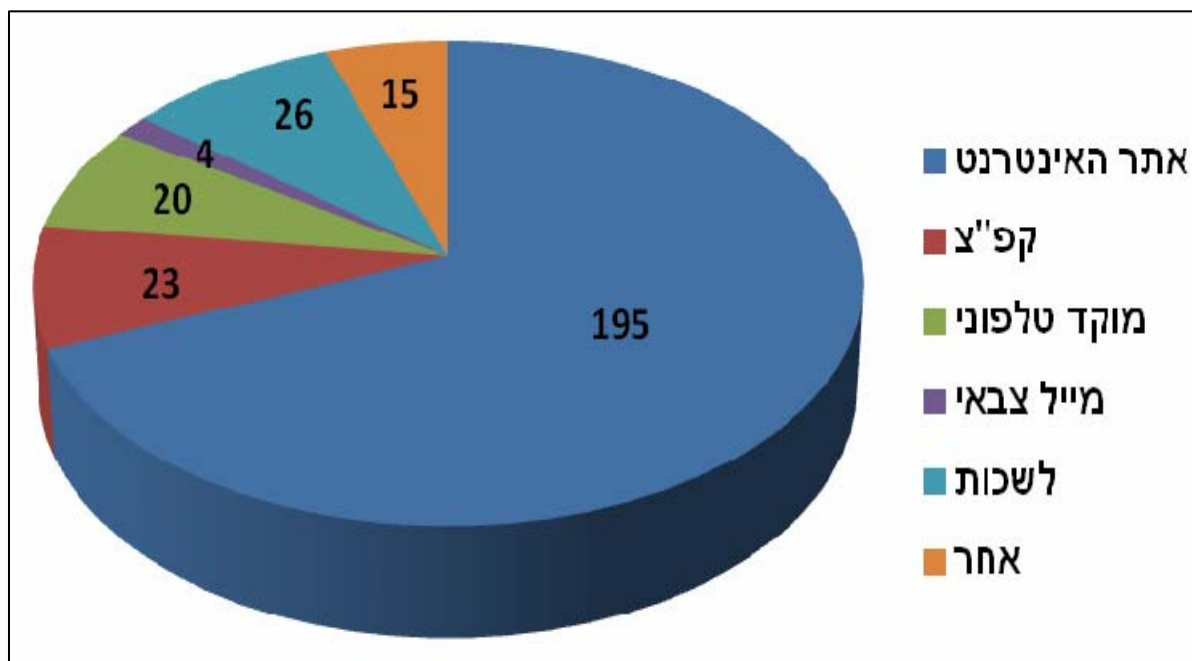
נתוני שאלות – לפי נושא וגוף מטפל

שאליות – אחוזי פנייה לפי נושאים

ערוץ הפניות למדור אפ"ם, רבעונים ב'ד'1

¹ בשל תקלה באמצעי המחשוב, לא ניתן לשחזר את הנתונים של רבעון א'
80

מספר הכניסות הכולל לאתר בשנת 2010 :

